MASARYKOVA
UNIVERZITA

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Sporná a konfliktní území ve výuce zeměpisu

Diplomová práce

Ondřej Rybníček

Vedoucí práce: Mgr. Jarmila Burianová, Ph.D.

Geografický ústav

BRNO 2026

Bibliografický záznam

Autor/Autorka:	Bc. Ondřej Rybníček Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita Geografický ústav
Název práce:	Sporná a konfliktní území ve výuce zeměpisu
Studijní program:	Učitelství geografie a kartografie pro střední školy
Studijní obor:	Učitelství geografie a kartografie pro střední školy, učitelství historie pro střední školy
Vedoucí práce:	Mgr. Jarmila Burianová, Ph.D.
Akademický rok:	2025/2026
Počet stran:	75+42
Klíčová slova:	Sporná území, konfliktní území, politická geografie, geopolitika, Súdán, Jižní Súdán, genocida, konference, OSN, Izrael, Palestina, Pásmo Gazy, Západní břeh Jordánu, Fatah, Hamás, Taiwan, Kuomintang, Čínská lidová republika, Čínská republika, křemíkový štít

Bibliografic Entry

Author:	Bc. Ondřej Rybníček Faculty of Science, Masaryk University Department of Geography
Title of Thesis:	Disputed and conflicted territories in the teaching of geography
Degree Programme:	Upper Secondary School Teacher Training in Geography and Cartography
Field of Study:	Upper Secondary School Teacher Training in Geography and Cartography, Upper Secondary School Teacher Training in History
Supervisor:	Mgr. Jarmila Burianová, Ph.D.
Academic Year:	2025/2026
Number of Pages:	75+42
Keywords:	Disputed territories, conflict zones, political geography, geopolitics, Sudan, South Sudan, genocide, conference, UN, Israel, Palestine, Gaza Strip, West Bank, Fatah, Hamas, Taiwan, Kuomintang, People's Republic of China, Republic of China, silicon shield

Abstrakt

Diplomová práce se věnuje problematice sporných a konfliktních území ve výuce zeměpisu na středních školách. Téma přímo navazuje na závěry autorovy bakalářské práce, z nichž vyplynula jasná poptávka pedagogů po metodických a výukových materiálech pro tuto oblast. V rámci práce byly detailně zpracovány tři významné konfliktní regiony: rozdělení Súdánu, status Taiwanu a izraelsko-palestinský konflikt. Výběr těchto oblastí reflektuje výsledky předchozího výzkumu, který ukázal, že ačkoliv jde o geopoliticky zásadní témata, v běžné výuce jsou často opomíjena či nedostatečně reflektována. Hlavním přínosem práce je soubor komplexních výukových materiálů, který obsahuje metodické podklady pro učitele i pracovní listy pro žáky. Jednotlivé lekce jsou navrženy tak, aby kombinovaly různé aktivizační metody s důrazem na samostatnou práci a rozvoj kritického myšlení studentů. Praktická využitelnost vybraných materiálů byla následně ověřena v praxi na Gymnáziu PORG Brno a Gymnáziu Rájec-Jestřebí.

Abstract

This Master's thesis addresses the issue of disputed and conflict territories within geography education at secondary schools. The topic directly follows the conclusions of the author's Bachelor's thesis, which identified a clear demand among educators for methodological and teaching materials in this field. The thesis provides a detailed analysis of three significant conflict regions: the partition of Sudan, the status of Taiwan, and the Israeli-Palestinian conflict. The selection of these areas reflects previous research findings indicating that, despite being geopolitically crucial, these topics are often neglected or insufficiently addressed in standard curricula. The primary contribution of this work is a comprehensive set of educational materials, including methodological guidelines for teachers and worksheets for students. Individual lessons are designed to combine various active learning methods, emphasizing independent work and the development of students' critical thinking. The practical applicability of the developed materials were subsequently verified through practical application at the PORG Brno Grammar School and the Rájec-Jestřebí Grammar School.

MUNI
SCI

Masarykova univerzita

Přírodovědecká fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Student: **Ondřej Rybníček**

Studijní program: **Učitelství geografie a kartografie pro střední školy**

Ředitel Geografického ústavu PřF MU Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu MU určuje diplomovou práci s tématem:

Sporná a konfliktní území ve výuce zeměpisu

Disputed and conflicted territories in the teaching of geography

Zásady pro vypracování:

Na základě výsledků bakalářské práce, ve které diplomant zkoumal stav výuky o sporných a konfliktních územích na gymnáziích, bude vytvořen výukový materiál pro vybraná sporná a konfliktní území do výuku zeměpisu na gymnáziích.
Tento materiál bude obsahovat výukové texty pro učitele a žáky s odkazy na další zdroje informací, metodické listy pro učitele a potřebné materiály pro realizaci aktivit ve výuce. Diplomant se při tvorbě materiálů zaměří na využití různých výukových metod a aktivit.
Vybranou část materiálu následně prakticky ověří ve výuce.

Rozsah grafických prací: podle potřeby

Rozsah průvodní zprávy: cca 60 až 80 stran

Seznam odborné literatury:

BEST, B. (2011): The geography teachers handbook. Continuum International Publishing Group, London.
BIDDULPH, M., LAMBERT, D., BALDERSTONE, D. (2015): Learning to teach geography in the secondary school: a companion to school experience. 3. vydání. Routledge, London.
GERSMEHL, P. (2014): Teaching geography. 3. vydání. Guildford Press, New York.
JELEN, L. (2021): Konfliktní regiony světa. Evropa. Nakladatelství České geografické společnosti, Praha.
MAŇÁK, J., ŠVEC, V. (2003): Výukové metody. Paido, Brno.
MARSCHALL, T. (2018): V zajetí geografie. Jak lze pomocí deseti map pochopit světovou politiku. Rybka, Praha.
NAGLE, G. (2000): Advanced geography. Oxford University Press, Oxford.
PAINTER, J., ALEXANDER, S.J. (2009): Political geography. An introduction to space and power. Second edition. SAGE, Los Angeles.
PASCH, M. (2005): Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině. Portál, Praha.
PETTY, G. (2004): Moderní vyučování. Portál, Praha.
ŠLACHTA, M. (2007): Ohniska napětí ve světě. Nakladatelství České geografické společnosti, Praha.
RVP-G, vybrané středoškolské učebnice a atlasy, další literatura na doporučení školitele

Jazyk závěrečné práce: cze

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jarmila Burianová, Ph.D.

Datum zadání diplomové práce: listopad 2024
Datum odevzdání diplomové práce: podle harmonogramu

RNDr. Vladimír Herber, CSc.
pedagogický zástupce ředitele ústavu

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl vyjádřit upřímné poděkování vedoucí mé diplomové práce, Mgr. Jarmile Burianové, Ph.D., za její odborné vedení, cenné rady a podnětné připomínky, které mi v průběhu psaní poskytovala. Dále děkuji Mgr. Jitce Mikeš Focherové a Mgr. Davidu Belešovi za umožnění realizace praktické části výzkumu a za možnost ověřit vytvořené materiály v rámci jejich výuky. V neposlední řadě patří poděkování mé rodině a přátelům za jejich neutuchající podporu a trpělivost po celou dobu mého studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením Mgr. Jarmily Burianové, Ph.D. a s využitím informačních zdrojů, které jsou v práci citovány.

Prohlašuji, že jsem nástroje AI využil v souladu s principy akademické integrity a že na využití těchto nástrojů v práci vhodným způsobem odkazuji.

Brno, 12. května 2026

.....

Ondřej Rybníček

OBSAH

1 ÚVOD 9

2 DOSTUPNÉ VÝUKOVÉ MATERIÁLY 10

2.1 Rešerše učebnic 10

2.1.1 GEOGRAPHY 2 10

2.1.2 THE CULTURAL LANDSCAPE 12

2.1.3 WORLD REGIONAL GEOGRAPHY 14

3 TÉMA ROZDĚLENÍ SÚDÁNU 16

3.1 Popis výuky rozdělení Súdánu I. 17

3.2 Popis výuky rozdělení Súdánu II. 19

3.3 Konfliktní území Súdánu 21

3.4 Pilotáž výuky rozdělení Súdánu 29

4 TÉMA IZRAELSKO-PALESTINSKÉHO KONFLIKTU 32

4.1 Teorie skládankového učení a typy pro hodinu 33

4.2 Popis výuky izraelsko-palestinského konfliktu 34

4.3 Historie Země zaslíbené I, od starověku po mírová jednání v Oslu 35

4.4 Historie Země zaslíbené II, současné problémy a témata spojená s Palestinou a Izraelem 43

4.5 Pilotáž výuky izraelsko-palestinského konfliktu 54

5 VÝUKA TÉMATU STATUS TAIWANU 56

5.1 Popis výuky tématu status Taiwanu 57

5.2 Historie ostrova Formosa/Taiwan 58

6 ZÁVĚR 66

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 68

PŘÍLOHY 74

SEZNAM PŘÍLOH 75

1 ÚVOD

V současné době představuje problematika sporných a konfliktních území stále významnější celospolečenské téma. Ve světě probíhá řada ozbrojených konfliktů a zároveň v různých regionech narůstá napětí, které může ovlivňovat mezinárodní stabilitu i bezpečnost jednotlivých států, včetně České republiky. Aktuální geopolitické události a konflikty se navíc stále častěji stávají součástí veřejné debaty. Příkladem mohou být diskuse související s vývojem situace na Blízkém východě nebo debaty o zahraničněpolitických vztazích České republiky k územím s nejasným mezinárodním postavením, například k Taiwanu. Zpočátku vzdálená geopolitická témata se tak stále více stávají součástí každodenního života a veřejného prostoru.

V bakalářské práci Ondřeje Rybníčka byl zkoumán stav výuky tématu sporných a konfliktních území. Ze závěrů výzkumu vyplynulo, že toto téma je obsaženo v národním vzdělávacím dokumentu (RVP G) zejména ve vzdělávacích oblastech Člověk a společnost a Člověk a příroda. Svým charakterem se jedná o průřezové téma, které zasahuje do více vzdělávacích oborů a předmětů. Výzkum dále ukázal, že školy v praxi zařazují problematiku především do výuky zeměpisu a dějepisu. Mezi žáky se toto téma těší značné popularitě a zájmu. Z rozhovorů s učiteli však zároveň vyplynulo, že jeho výuka přináší řadu obtíží. Mezi nejvýznamnější patřila především komplexnost problematiky, její časová náročnost a nedostatek hlubších znalostí učitelů zejména v historických souvislostech jednotlivých konfliktů.

Tato diplomová práce navazuje na uvedený výzkum. Jejím hlavním cílem je vytvořit soubor výukových materiálů, aktivit a příprav vyučovacích hodin, které by usnadnily výuku tohoto tématu a podpořily jeho efektivnější zařazení do školní praxe.

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí. První, teoretická část, rozvíjí předchozí bakalářský výzkum, který se do značné míry zaměřoval na rešerši dostupných materiálů a zdrojů. Tato část je nově rozšířena také o rešerši zahraničních odborných publikací (Kap. 2). Druhou část tvoří praktická část práce, v jejímž rámci byly vytvořeny výukové materiály zaměřené na tři vybrané konflikty: rozdělení Súdánu, izraelsko-palestinský konflikt a status Taiwanu (Kap. 3–5). Tato území byla vybrána na základě výsledků bakalářského výzkumu, z něhož vyplynulo, že se jedná o méně zastoupená témata ve školní výuce. Dalším kritériem výběru byla aktuálnost jednotlivých konfliktů a jejich lokalizace mimo evropský prostor, neboť evropské konflikty patří mezi témata, která jsou ve výuce zastoupena častěji.

Vytvořené materiály zahrnují učební texty pro učitele, jejichž cílem je doplnit nedostatky stávajících učebnic, dále metodické listy, popisy vyučovacích hodin a pracovní listy pro žáky. Přípravy využívají různorodé výukové metody, přičemž důraz je kladen především na aktivní zapojení žáků, rozvoj jejich kompetencí, kritického myšlení, spolupráci ve skupinách a práci se zdroji informací. Část navržených materiálů byla rovněž ověřena v praxi.

2 DOSTUPNÉ VÝUKOVÉ MATERIÁLY

V bakalářské práci (RYBNÍČEK 2024) byla zpracována rešerše dostupných výukových materiálů, cílem bylo zjistit, zda je v nich obsaženo téma sporných a konfliktních územích a případně jakým způsobem. V rámci rešerše byly prozkoumány české učebnice regionální a humánní geografie (Tab. 1), z výzkumu bylo patrné, že tyto pomůcky nejsou pro dané téma dostatečné. Ve většině publikací byly konflikty pouze zmíněny nebo zcela opomenuty. Naopak velmi pozitivně byly hodnoceny tzv. tematické učebnice (Tab. 2), které se jednotlivým konfliktům věnovaly komplexně a podrobně. Na základě jejich přečtení si čtenář mohl udělat představu o příčinách a současné stavu konfliktu.

Tab. 1 učebnice humánní a regionální geografie

Autoři	Název knihy	Rok vydání
Pluskal M. a kol.	Geografie pro střední školy 3, Regionální geografie světa	2003
Bičík, I. a kol.	Regionální zeměpis světadílů: učebnice zeměpisu pro střední školy	2005
Matušková, A. a kol.	Geografie pro střední školy 2, Socioekonomická část	2014
Baar, V. a kol.	Hospodářský zeměpis, Regionální aspekty světového hospodářství	2018
Bičík a kol.	Makroregiony světa, Regionální geografie pro gymnázia	2019
Brzóska, M.	Nový zeměpis II. v kostce pro SŠ: regionální geografie	2020

Tab. 2 Tematické učebnice pro sporná a konfliktní území

Autoři	Název knihy	Rok vydání
Šlachta, M.	Ohniska napětí ve světě	2007
Jelen, L.	Konfliktní regiony světa, Evropa	2021

Bakalářský výzkum však nezahrnoval analýzu obsahu zahraničních učebnic, proto bude následující podkapitola věnována rešerši dostupných anglicky psaných učebnic (Tab. 3). Rešerše klade důraz na obsah a zhodnocení částí učebnic, věnovaným konfliktním regionům. Zkoumáno je zpracování konfliktů, ke kterým jsou v rámci této práce vytvořeny výukové materiály (Kap. 3, 4 a 5).

Tab. 3 Anglicky psané učebnice regionální geografie

Autoři	Název knihy	Rok vydání
Dunn, K. a kol.	Pearson Edexcel a level A Book Geography 2	2021
Rubenstein, J.M.	The Cultural Landscape, An Introduction to Human Goegraphy	2018
Pulsipher, A. a kol.	World Regional Geography, Global patterns, local lives	2020

2.1 Rešerše učebnic

2.1.1 GEOGRAPHY 2

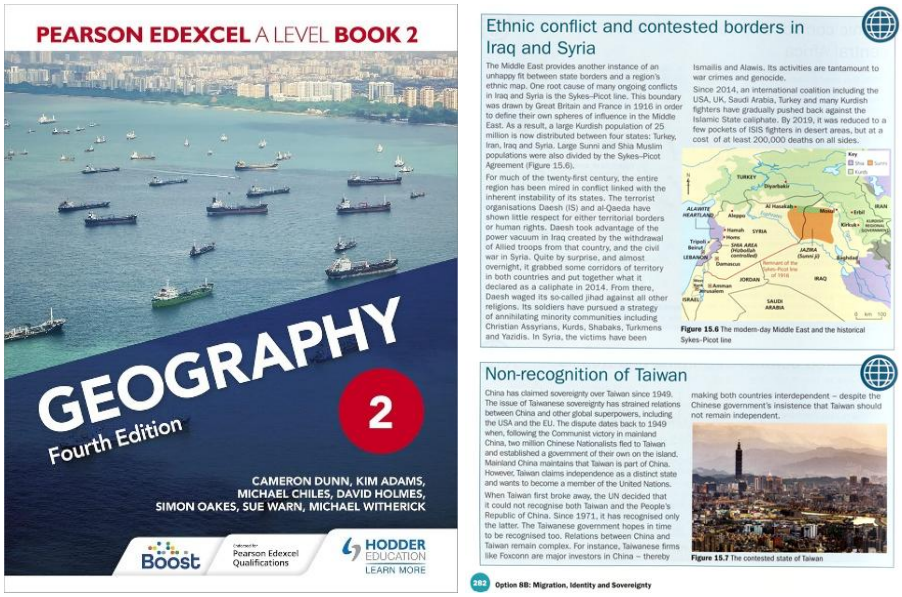
Druhý díl učebnice *Pearson Edexcel a level A Book Geography 2* (DUNN a kol. 2021) je rozdělen do dvou bloků, první se ještě zabývá fyzickou geografií, druhý již humánní geografií. Každý blok má ústřední témata (např. *Supervelmoci* nebo *Zdraví, lidská práva a intervence*), ty pak obsahují podkapitoly (např. *Kdo jsou supervelmoci?*, *Vliv supervelmocí nebo lidský rozvoj, Lidská práva*,

Intervence a lidská práva). Hlavní sdělení vysvětluje základní text obecnějšího charakteru, spolu s mapami, obrázky a grafy. K teorii jsou pak v rámečcích přidány konkrétní příklady, obsahující krátký text a obrázky či mapy. K vlivu supervelmocí je přidán například rámeček *Arktická ropa a plyn*, na kterých se dá dobře demonstrovat konkrétní příklad zasahovaní a vlivu velmocí. Konfliktní území Taiwanu a Súdánu jsou obsaženy v bloku humánní geografie, tématu *Migrace, identita a suverenita*, kapitole *Národní státy v globalizovaném světě*. Území Izraele a Palestiny není v učebnici obsaženy.

Sporné území Taiwan

Sporná existence Taiwanu je v učebnici vylíčena stručně a jasně (Obr. 1). Zmíněna je zde občanská válka v roce 1949 mezi komunisty a nacionalisty, současné uznávání pouze vlády pevninské Číny organizací OSN i touha Taiwanu po uznání a opětovném přistoupení do této mezinárodní organizace. Pozitivně lze hodnotit zmínku o provázanosti místních ekonomik, kdy učebnice uvádí taiwanskou společnost Foxconn jako významného zaměstnavatele v Číně.

Učebnice však nepřesně vysvětluje vznik nové vlády na ostrově Taiwan, u něhož zmiňuje snahu nacionalistů vytvořit si vládu vlastní. Přitom nacionalisté vnímali kontinuitu svého vládnutí a útěk na Taiwan považovali za formu exilu. To dokládá i fakt, že OSN uznávala vládu Taiwanu až do roku 1971, kdy byla v této organizaci nahrazena Čínskou lidovou republikou (FAIRBANK 2010). V textu pak chybí zmínka o názvu strany nacionalistů, Kuomintang.

Obr. 1 Učebnice Geography 2 přední strana (Amazon.co.uk 2026), ukázka z knihy ke statusu Taiwanu (foto autor, 20. 4. 2026)

Konflikt v Súdánu

V učebnici je věnována pozornost postkoloniálnímu vývoji Súdánu. Jsou zde zmíněny příčiny konfliktů, které autoři spatřují v etnické a náboženské různorodosti. Text zmiňuje odloučení obyvatel severu a jihu vlivem koloniální politiky Británie i uplatňování principu „rozděl a panuj“.

Učebnice také informuje o válce v Dárfúru, přičemž zmiňuje milice Džandžavíd (Janjaweed) a vznik Súdánské osvobozenecké armády (SLA) z řad černošských obyvatel Dárfúru. Dále je zde zmíněna mise OSN a Africké unie, mírové dohody z roku 2005 i vznik nezávislého státu Jižní Súdán. Na formátu A4 tak čtenář získá velké množství informací. Velmi pozitivně lze hodnotit tabulku s chronologickým přehledem událostí, která slouží k lepší orientaci v tématu.

2.1.2 THE CULTURAL LANDSCAPE

Také učebnice humánní geografie *The Cultural Landscape: An Introduction to Human Geography* (RUBENSTEIN 2018) vysvětluje obecné fenomény a následně k nim uvádí příklady z celého světa. Kniha je rozdělena podle témat do 13 kapitol. Podkapitoly následně kladou otázky, na které se učebnice snaží odpovědět. V učebnici jsou obsažena všechna čtyři území zpracovávaná v této práci.

Konfliktní území Izrael a Palestina

Tomuto konfliktu věnuje učebnice velkou pozornost a důkladně jej vysvětluje v kapitole *6 Náboženství*. Na čtyřech stranách je čtenář seznámen s historickým kontextem, který začíná již ve starověku zajetím Židů a přenáší se až do dnešních dní. Území je představeno jako oblast neustálých svárů a zároveň jako významné centrum tří světových náboženství. Velmi pozitivně lze hodnotit zmínku o nacionalistickém hnutí sionismu, které pramenilo mj. z diaspory a antisemitských nálad v Evropě 19. století.

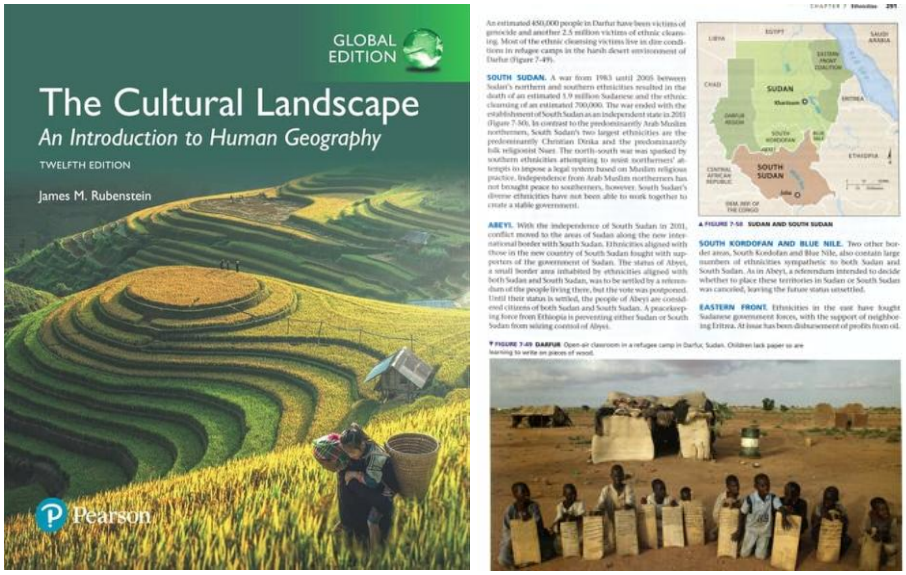
Učebnice vysvětluje, kdo jsou Židé a Palestinci, jak jsou organizováni, zda mají svůj stát a v jakých oblastech tyto národy žijí. Čtenář se také dozvídá o vnitřním rozdělení palestinského tábora na Hamás a Fatah. Tato skutečnost je důležitá pro chápání dnešního dění v regionu. Učebnice se také nebojí představit kontroverzní témata izraelské expanze na území Palestiny a sousedních států či budování osad, které legitimizují zabírání těchto oblastí. V závěru jsou představena témata zneužívání náboženských symbolů v rámci národní ideologie a problematika bariér, kdy ploty stavěné Izraelem vnímá jedna strana jako „bezpečnostní bariéru“, zatímco druhá jako „zeď rasové segregace“.

Konflikt v Súdánu

Na příkladu Súdánu je v kapitole *7 Etnicita* představeno téma afrických genocid (Obr. 2). V učebnici je popsáno, jaké skupiny v daném území žijí, odkud přišly a proč začaly etnické čistky, které místy přerostly v systematickou genocidu. Více pozornosti autoři věnují válce v Dárfúru, polopouštním regionu na západě Súdánu, v němž bylo černošské obyvatelstvo napadáno arabskými milicemi Džandžavíd. Učebnice se dále soustředí na vývoj po vyhlášení nezávislého

Jižního Súdánu a na příkladech několika regionů (např. Modrý Nil či Kordofán) ukazuje přetrvávající spory mezi severem a jihem. Zmíněna jsou i nekonaná referenda v oblastech na hranicích nově vzniklých států, zóny hlídané etiopskou armádou i snahy některých území připojit se k jiným státům (Eritrea). Výrazný akcent na etnické složení však pomíjí význam hospodářství

a těžby ropy; právě zisky z těžby, následný transfer suroviny k Rudému moři a finanční výnosy jsou totiž jedním z klíčových témat, která etnické roztržky podněcují a prohlubují.

Obr. 2 Učebnice The Cultural Lanscape přední strana (AMAZON.AE 2026), ukázka z knihy k válce v Súdánu (foto autor, 20. 4. 2026)

Sporné území Taiwan

Kniha se věnuje Tchaj-wanu v kapitole *8 Politická geografie*. Autoři zde využívají tři příklady: Čínu, Koreu a Západní Saharu, jako modelové situace pro tzv. test suverenity. Skrze bližší nastínění těchto případů má žák zodpovědět otázku, proč je v mezinárodní politice obtížné určit, zda je konkrétní stát plně suverénní a nezávislý.

V pasáži o Tchaj-wanu je velmi dobře vysvětlena mentalita Kuomintangu, jehož představitelé po prohrané občanské válce uprchli na ostrov. Strana poražená komunisty se i nadále považovala za legitimní vládu celé Číny, a proto tak na mezinárodním poli vystupovala. Vítězství komunistů bylo zpočátku vnímáno jako dočasné, díky čemuž byla vláda Kuomintangu uznávána mezinárodním společenstvím a držela si své zastoupení v Radě bezpečnosti OSN.

Tato konstrukce však byla oslabena v 70. letech 20. století, kdy bylo toto křeslo Tchaj-wanu odebráno a nahrazeno komunistickou Čínskou lidovou republikou. Autoři správně píší, že pro tento akt hlasovaly také Spojené státy.

Kapitola dobře vystihuje mezinárodní postavení vlád obou Čín a jejich historické proměny. Postrádá však hlubší vhled do dalších oblastí. Chybí reflexe ekonomického významu ostrova, analýza podpory ze strany USA a pacifických zemí, a učebnice se nevěnuje ani současnému stavu napětí v Tchajwanské úžině.

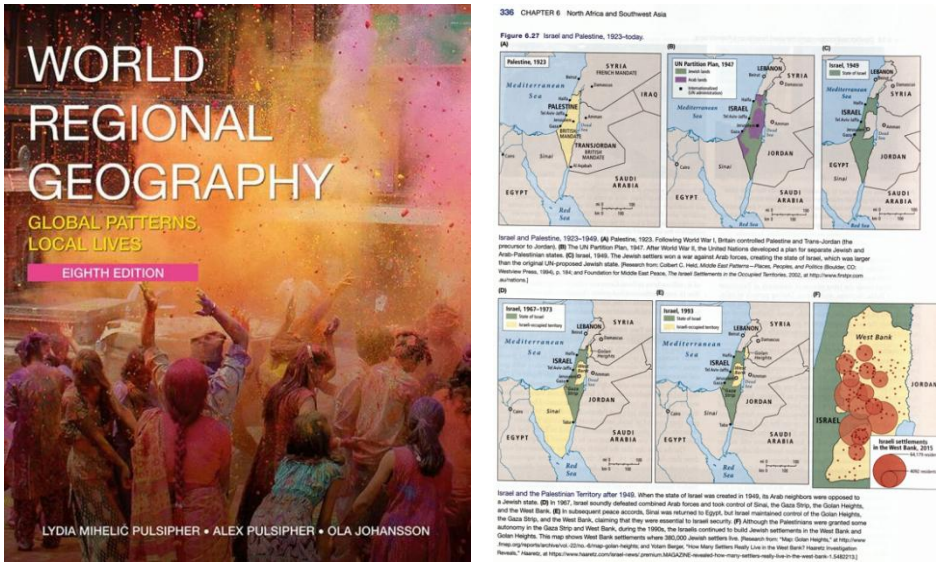
2.1.3 WORLD REGIONAL GEOGRAPHY

Tato kniha (PULSIPHER a kol. 2020) je příkladem učebnice regionální geografie. Rozdělena je do hlavních kapitol podle světových regionů (např. Jižní Asie, Severní Amerika). K jednotlivým regionům jsou pak vytvořeny okruhy témat, které jsou probírány. Jde kupříkladu o témata: gender a kultura, globalizace či životní prostředí. Na konci kapitoly jde učebnice ještě více do hloubky a popisuje jednotlivé oblasti velkých regionů. Právě v této závěrečné části se autoři zmiňují o konfliktech sledovaných v této práci.

Konfliktní území Izrael a Palestina

Problematice tohoto území věnuje učebnice značnou pozornost. Téma je zařazeno do podkapitoly *Síla a politika* v rámci regionu severní Afriky a jihozápadní Asie. Autoři čtenáře obsáhle informují o konfliktní oblasti Blízkého východu, shrnují současný stav a identifikují dvě hlavní skupiny: Palestince a Židy, a jejich sídelní rozložení v regionu (Obr. 3).

Učebnice upozorňuje na zhoršující se životní podmínky Palestinců. K ilustraci využívá například index human well-beingu či data o vzdělanosti obyvatel, na nichž ukazuje propastné rozdíly mezi oběma skupinami. V rámci historického exkurzu je zmíněno skupování lokálních pozemků Židy již v 19. století, které tehdy vyvolávalo vlnu odporu místních, a dále zmínky o sionistickém hnutí a zakládání prvních kibuců.

Obr. 3 Učebnice World Regional Geography, přední strana (AMAZON.DE 2026), ukázka z knihy k izraelsko-palestinskému konfliktu (foto autor, 20. 4. 2026)

V závěrečné části autoři reflektují problematiku hlavního města Izraele a jeho přesun z Tel Avivu do Jeruzaléma. Rozebírají také obsazování území izraelskou armádou, jako jsou Golanské výšiny nebo Západní břeh, na něž stát nemá podle mezinárodního práva nárok. Izrael se jich přesto ze strategických důvodů nehodlá vzdát, neboť se, jak autoři správně uvádějí, nachází v nížině u moře, obklopen výšinami a nepřátelskými státy.

Text učebnice působí vyváženě, snaží se nastínit jak perspektivu Izraele a jeho vojenských operací, tak situaci původních palestinských obyvatel. Autoři se nevyhýbají popisu současných problémů a nestaví žádnou ze stran do role jednoznačného viníka či oběti.

Konflikt v Súdánu

Vysvětlení konfliktu v Súdánu je vlivem rozdělení Afriky na subregiony obsaženo ve více kapitolách. Nejvíce prostoru mu však autoři věnují v části o severní Africe a jihozápadní Asii. Učebnice popisuje příčiny konfliktů v této oblasti, které spatřuje primárně v náboženské a etnické (rasové) různorodosti. K nim se přidává boj o naleziště ropy, která se nacházejí v oblastech obývaných těmito odlišnými skupinami.

Text čtenáři přibližuje dvě občanské války, jejich příčiny a následky. Zmíněny jsou například snahy o zavedení práva šaría pro celý stát v roce 1983, kruté boje v Dárfúru, rasové čistky i omezování přístupu obyvatel k vodě. Autoři správně podotýkají, že ani vznik nového státu v roce 2011 nepřinesl stabilitu a mír. Pozoruhodná je také zmínka o vůbec prvním mezinárodním zatykači na úřadujícího prezidenta (Omara al-Bašíra), který vydal Mezinárodní trestní soud v Haagu.

Konflikt je dále reflektován v kapitole o subsaharské Africe, kde se autoři zaměřili na perspektivu Jižního Súdánu. Opět jsou zde uvedeny podrobnosti k občanským válkám a rozebírány spory spojené s těžbou a transferem ropy. Vyzdvihnout je třeba také zmínku o významném vlivu Malajsie a Číny, které prostřednictvím svých korporací řídí místní těžbu. Text dobře zachycuje moment, kdy se ropné bohatství stává spíše břemenem než příležitostí, neboť zisky z prodeje surovin jsou totiž vládou využívány k budování ozbrojených sil, které mají udržet stávající režim u moci.

Sporné území Taiwan

Téma Taiwanu je obsaženo v části Východní Asie, kapitola *Prostředí: fyzické a humánní*. Na počátku autoři jasně a zřetelně vysvětlují situaci v Číně po roce 1949 a vznik dvou čínských vlád. Kniha klade významný akcent na ekonomická témata, antikomunismus a vazby s USA. Je zde uvedeno, že Taiwan byl po příchodu Kuomintangu agrárním ostrovem na periferii, ale vlivem podpory USA, Japonska a Jižní Koreje se stal ekonomickou velmocí. USA tamní vládu podporovaly mj. proto, že byl Taiwan vnímán jako symbol antikomunismu, sebevědomá, rychle se rozvíjející země působila kontrastně v porovnání s komunistickou vládou v pevninské Číně.

V textu je také zmíněno, že přestože jsou dnešní obyvatelé Taiwanu etničtí Číňané, vybudovali si vlastní identitu a usilují o uznání na poli mezinárodního společenství. Učebnice dále zmiňuje proměnlivou politiku samotného Taiwanu vůči Číně, neboť se na ostrově střídají dvě politické strany s odlišným přístupem k pevninské Číně. Velmi pozitivně lze hodnotit, že učebnice upozorňuje na ekonomický význam Taiwanu, neboť země zajišťuje finanční a investiční možnosti pro rozvoj pevninské Číny.

3 TÉMA ROZDĚLENÍ SÚDÁNU

V této kapitole je představena komplexní příprava na dvě vyučovací hodiny věnované tématu rozdělení Súdánu. Materiál obsahuje metodický list, podrobný popis průběhu lekce (Kap. 3.1 a Kap. 3.2), soubor materiálů, se kterým pracují žáci (Příl. 1–4) i učební text pro učitele (Kap. 3.3). Výuka je postavena na simulace a role-play: v první části žáci v týmech analyzují informace a formují svá stanoviska, zatímco druhá část představuje samotnou simulaci konference, na které se hledá společné řešení konfliktu v Súdánu.

METODICKÝ LIST PRO UČITELE: Rozdělení Súdánu I.	
Předmět	Zeměpis/geografie
Téma hodiny	Rozdělení Súdánu
Klíčové pojmy	Válka, Súdán, Jižní Súdán, Evropská unie, Organizace spojených národů, náboženství, etnicita, ropa, simulace, konference, úmluva
Cílová skupina	3.-4. ročník vyššího gymnázia, zeměpisný seminář
Průřezová témata	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Cíle výuky	Žák: - charakterizuje základní příčiny konfliktu v Súdánu - analyzuje mapové podklady - formuluje argumenty vycházející z přidělené role - navrhne řešení konfliktu včetně návrhu hranic
Výstupy z učení	Žák: - Stručně popíše vývoj konfliktu v Súdánu a Jižním Súdánu - Věcně argumentuje z pozice vybrané strany - Diskutuje na téma řešení konfliktu - Analyzuje a interpretuje mapy pro vyřešení konfliktu
Návaznost na RVP	Kompetence k řešení konfliktů Kompetence občanská
Doba realizace	1 vyučovací hodina
Pomůcky	Vytištěné kartičky role-play, text úvod do konfliktu, 5 druhů map, časovač, čistý papír, 4 obrysové mapy Súdánu
Struktura hodiny	1) přípravná fáze 2) úvod hodiny (5 minut) 2) rozdělení žáků do čtyř skupin (5 minuty) 4) rozdělené rolí a rozdání map (1 minuta) 5) příprava argumentů ve skupinách (30 minut) 6) příprava třídy pro konferenci (2 minuty)

METODICKÝ LIST PRO UČITELE: Rozdělení Súdánu II.	
Předmět	Zeměpis/geografie
Téma hodiny	Rozdělení Súdánu
Klíčové pojmy	Válka, Súdán, Jižní Súdán, Evropská unie, Organizace spojených národů, náboženství, etnicita, ropa, simulace, konference, úmluva
Cílová skupina	3.-4. ročník vyššího gymnázia, zeměpisný seminář
Průřezová témata	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Cíle výuky	Žák: - prezentuje a obhajuje stanoviska své role - argumentuje a reaguje na názory ostatních účastníků konference - spolupracuje při hledání kompromisu - reflektuje průběh jednání, posuzuje role aktérů při řešení sporu
Výstupy z učení	Žák: - Zhodnotí výhody a nevýhody mírového řešení sporu - Věcně argumentuje z pozice vybrané strany - Diskutuje na téma řešení konfliktu - Analyzuje a interpretuje mapy pro vyřešení konfliktu - Reflektuje průběh simulace, vysvětlí oblasti největších sporů
Návaznost na RVP	Kompetence k řešení konfliktů Kompetence občanská
Doba realizace	1 vyučovací hodina
Pomůcky	Časovač, čistý papír, 1 obrysovou mapu Súdánu, čistý papír
Struktura hodiny	1) zahájení konference učitelem (2 minuty) 2) první kolo rozhovorů (10 minut) 3) druhého kola rozhovorů (15 minut) 4) ukončení konference, reflexe (15 minut) 5) možné doplnění aktuálního dění (zbytek času)

3.1 Popis výuky rozdělení Súdánu I.

1) Přípravná fáze

Učitel si před výukou přečte materiál k minulosti Súdánu (Kap. 3.3). Na základě něj získá základní historický přehled a kontext o současné situaci v regionu. Dále si vyučující připraví tištěné materiály (Příl. 1–4). Je dobré materiály dopředu roztřídit do složek.

2) **Úvod hodiny (5 minut)**

Na počátku hodiny učitel uvede žákům téma hodiny a představí jim cíl výuky. Ten může být formulován například takto: *„Dnes si vyzkoušíte umění diplomacie, stanete se diplomaty, kteří musí vyřešit vleklý a krvavý konflikt v Súdánu.“* Vyučující se také může zeptat, zda žáci o konfliktu již slyšeli z médií či jiných zdrojů. Vhodné je pro úvod také názorně ukázat, kde se Súdán nachází (např. skrze Atlas.mapy.cz nebo nástěnnou mapu).

3) **Rozdělení do skupin (5 minut)**

Učitel rozdělí žáky do čtyř skupin, následně jim rozdá materiál k válce v Súdánu (Příl. 1). Text obsahuje základní údaje o Súdánu, nastínění občanské války, která v zemi probíhala a její následky pro obyvatele země. Tento text žáky vtahuje do tématu, dává jim základní informace o zemi, politickém dění a současné situaci. Materiál končí klidem zbraní a přípravou jednání. Učitel by měl zmínit, že si žáci mají vypsat informace z textu, pokud je předtím nevěděli.

4) **Rozdělení rolí a rozdání map (1 minuta)**

Učitel žákům vysvětlí, že nyní dostane každá skupina roli (Příl. 2), koho bude zastupovat při mezinárodní konferenci, která se uskuteční v druhé vyučovací hodině. Následně bude cílem žáků nastudovat si vlastní roli, zanalyzovat si mapové podklady (Příl. 3), které získají a na základě těchto údajů vytvořit návrh řešení současné situace. Tento návrh pak mají promítnout na obrysovou mapu Súdánu (Příl. 4).

Následně učitel rozdá do skupin kartičky s rolemi. Role jsou čtyři. Zástupci severní části Súdánu, jižního Súdánu, OSN a EU. U každé role je vypsáno, co je jejím cílem, co požaduje a co naopak nechce. Dále skupiny dostanou pět tematických map: mapu reliéfu, náboženství, etnicity, naleziště nerostných surovin a poslední mapu znázorňující přístup k hygieně a vodě. Následně učitel pustí časovač na 30 minut.

5) **Příprava argumentů ve skupině (30 minut)**

Žáci pracují samostatně, učitel je může obejít a probrat s nimi postup, jaký zvolili, případně je navést na určité řešení, směr či myšlenku. Předně by však měli pracovat žáci. Na konci této aktivity by každá skupina měla vědět, co požaduje, měla by mít sepsány argumenty pro své cíle a měla by mít nakreslené hranice Súdánu.

6) **Příprava třídy na konferenci (2 minuty)**

Před konáním konference by měla být připravena třída. Po časovém limitu žáci upraví třídu tak, aby uprostřed třídy byly spojené stoly, ty by měly mít tvar čtverce, aby na každé straně mohla usednout jedna ze stran jednání.

Význam první hodiny

V rámci prvního bloku by se žáci měli zopakovat základní informace o Súdánu. Dále by měly vzniknout skupiny, ve kterých musí žáci kooperovat, vzájemně si naslouchat, spolupracovat

a vytvářet strategii. Žáci si musí vyhodnotit, jak mohou získat to, co jejich role požaduje. Musí se vcítit do tohoto postavení. Zároveň však dobře argumentovat, nabídnout nějakou kompenzaci. Dále musejí analyzovat všechny mapy, definovat si, které jsou pro ně významné, co je pro ně důležité i pro jejich rozvoj a stabilitu oblasti. Nakonec pak tvůrčím způsobem musí navrhnout hranice.

3.2 Popis výuky rozdělení Súdánu II.

1) Zahájení konference učitelem (2 minuty)

Druhý blok začíná konferencí, učitel usadí zástupce stran k jednacímu stolu. Pro atmosféru je dobré pronést oficiální uvítání a úvodní řeč. Následně jsou vysvětlena pravidla konference. Ta se odehraje ve dvou kolech. První kolo je moderováno vyučujícím. Ten udílí a odjímá slovo. Každá strana dostane dvě minuty na představení svých požadavků a cílů. Musí být také představeny navržené hranice. Ostatní skupiny do projevu nezasahují a nereagují na něj.

2) První kolo rozhovorů (10 minut)

Všechny čtyři skupiny postupně prezentují svůj návrh na vyřešení konfliktu. Zdůvodnění je založeno na konstruktivní argumentaci.

3) Druhé kolo rozhovorů (15 minut)

Než započne druhé kolo, sdělí vyučující žákům, že druhé kolo bude bez moderace učitele. Do rozhovorů nebude aktivně zasahovat, provedení diskuze bude na samotných žácích. Následně učitel žákům předá obrysovou mapu Súdánu (Příl. 4) s barevnými fixy a čistý papír. Úkolem žáků bude během 15 minut vyřešit konflikt smírnou cestou, stanovit nové hranice, zakreslit je do mapy a sepsat úmluvu, kterou strany podepíší. Následně učitel spustí časovač a nechá běžet druhé kolo konference.

4) Ukončení konference, reflexe (15 minut)

Po skončení časového limitu učitel ukončí rozhovory, převezme si úmluvu a mapu s hranicemi států. Poděkuje všem stranám jednání, přečte úmluvu a konferenci ukončí. Následuje reflexe celé aktivity. Pro začátek se učitel zeptá na jejich současné pocity a dojmy z aktivity: *„Jaké máte aktuálně pocity, nálady? Jak byste nynější aktivitu shrnuly jedním slovem?“* Odpovědi žáků učitel bude psát na tabuli. Ty jsou pak dobrým základem pro pokračování reflexe. Cílem je zjistit postup žáků při stanovování cílů svých skupin, jak probíhala práce ve skupině, se kterými mapami pracovali, co z nich vyčetli, jak se jim podařilo své zájmy prosadit, zda jsou spokojeni atd.

Učitel může pokládat tyto otázky:

1) *Jak probíhala příprava na konferenci ve skupině?*

Cílem otázky je zjistit fungování žáků ve skupině. Zda se všichni podíleli, jaké zde byly názory, kdo koho přesvědčil, případně čím. Jakou roli jednotlivec zastával ve skupině.

2) *Co pro Vás bylo důležité prosadit?*

Každá ze stran měla jiné priority a jiné cíle. Pro dosažení shody bylo nutné u některých oblastí ustoupit. Zjištění, zda každá trochu ustoupil, nebo převážila jedna strana.

3) *S jakými mapami jste nejvíce pracovali?*

Cílí na čtení a analýzu mapy, otázkou učitel může zjistit, zda využili žáci potenciálu map. Zda si uvědomili, jaké všechny informace obsahují.

4) *Které mapy byly pro vás nejdůležitější? Kterým jste naopak nevěnovali pozornost?*

Aktivita pracuje s pěti tematickými mapami, žáci do jisté míry sami mohou určit, co je pro ně klíčové, zda je to přístup k vodě, nerostné bohatství, etnická a náboženská různorodost či homogennost, mapa reliéfu pro určení hranic.

5) *Jak jste spokojeni s výsledkem jednání?*

Učitel zjistí prožitky žáků, jejich pohled na výsledek jednání, zda například obstáli, prosadili, co chtěli. Zda se jim dohoda jeví jako výhodná pro oba tábory či nikoliv.

6) *Jak probíhala samotná diskuze? Jak se vám líbila její forma?*

Cílem otázky je zajistit reflexi také samotné diskuze, převážně druhého kola konference, které nemoderuje učitel, její vedení je pouze na žácích. Učitel zjistí, zda zde vznikne lídr v podobě např. zástupců OSN, kteří budou diskuzi moderovat, nebo nastane chaos a překřikování se, nebo se jednání rozdělí do několika skupin, které budou o věci samostatně jednat.

7) *Jakou roli měly mezinárodní organizace při řešení problémů?*

Mezinárodní organizace by měly sloužit jako platformy pro jednání, vedení diskuze místo válečných operací. Důležité je však si uvědomit, že tyto organizace nejsou plně erudovány v konfliktech a mohou přicházet s řešením, které není ani pro jednu stranu vhodné. Organizace tak mohou přicházet s řešením, které není dobré pro obyvatele, kteří na daném území žijí. Z pohledu nadnárodní úrovně však může být stav považován za dobrý či stabilizovaný. Zároveň je dobré také zmínit, že členy těchto organizací jsou členské státy, které prostřednictvím nich mohou také prosazovat své zájmy.

8) *Měly strany sporu shodné cíle?*

Otázka žáky vede k uvědomění si, že strany sporu mají své zájmy, stejně jako mezinárodní organizace a je nutné chápat jejich perspektivy konfliktů. Na základě těchto nesouladů právě vznikají vleklé spory.

9) *Jaká témata byla pro vás ve sporu klíčová?*

Cílem otázky je zobecnit závěr z řešení konfliktu pro více všechny konflikty o území na světě. Jde o případy etnické, náboženské netolerance či až agresivní potírání diverzit. Boj o moc a nerostné bohatství, přírodní podmínky a přísun k pitné vodě.

10) Jak si myslíte, že jsou po jednáních spokojeny s novým stavem animistické kmeny?

Otázka vede žáky k zamyšlení se nad tím, že mezi stranami, které řeší spor nejsou zastoupeny vždy všechny skupiny obyvatel. O mnohých se může jednat „o nás bez nás".

11) Zajišťuje mezinárodní úmluva ukončení války a sporů? Máme zde jasné závazky?

Cílem otázky je vést žáky z zamyšlení nad tím, jaké jsou limity úmluv. Často mohou být obecné, neobsahující sankce proti porušení, které by byly dobře vymahatelné. Nemusí obsahovat konkrétní kroky, počty, prostředky, kterých by bylo možné se dožadovat. Na druhou stranu je to prostředek uzavírající jednání, projev vůle kompromisu, vize pro zlepšení stav a jejich naplnění může přinést mír a prospěch obyvatelům.

Na závěr hodiny by učitel měl poděkovat žákům za aktivitu. Celá hodina by měla být ukončena shrnutím, které mohou vymyslet žáci společně s učitelem dohromady. Každá žák může říci jednu klíčovou informaci, věc, hodnotu, kterou si z hodiny odnáší.

5) Možné doplnění aktuálního dění

Pokud žáci projevili velký zájem o téma, případně učiteli zbyl ještě čas do konce hodiny. Může žákům sdělit aktuality z dění v dané oblasti, neboť stále v této oblasti probíhají násilné útoky a nepokoje vůči vládě, náboženským a etnickým menšinám.

3.3 Konfliktní území Súdánu

Súdán byl až do roku 2011 největším státem Afriky, přičemž jeho území pokrývalo 8 % kontinentu. Změna však nastala odtržením jižních oblastí, které dnes tvoří samostatný stát Jižní Súdán (Obr. 4). Oblast patří k nejstarším osídleným regionům na světě. Ve starověku sloužil Súdán jako přirozený most mezi arabským světem a subsaharskou (někdy též „černou") Afrikou. Křižovaly se zde významné obchodní stezky i cesty poutníků kráčejících z povodí řeky Niger do Mekky. Vlivem migrace kmenů a expanzí říší se právě střet této různorodosti, umocněný nepříznivými klimatickými podmínkami a mocenskými zásahy zvenčí, stal podhoubím pro dlouhodobé a vleklé konflikty.

Obr. 4 Stát Súdán (světlá) a Jižní Súdán (tmavě hnědá) (SPAULDING 2026)

HISTORIE

Příběh Súdánu od starověku po novověk

Severní část Súdánu byla již od starověku úzce propojena s osudem Egyptu. Místní kultura, tradice a politický vývoj byly formovány výboji egyptských faraonů i vzájemným obchodem. Zatímco střední část Súdánu zůstávala dlouho neosídlena a izolována vlivem nepříznivých přírodních podmínek, na jihu (území dnešního Jižního Súdánu) existovaly místní kmeny a lokální říše.

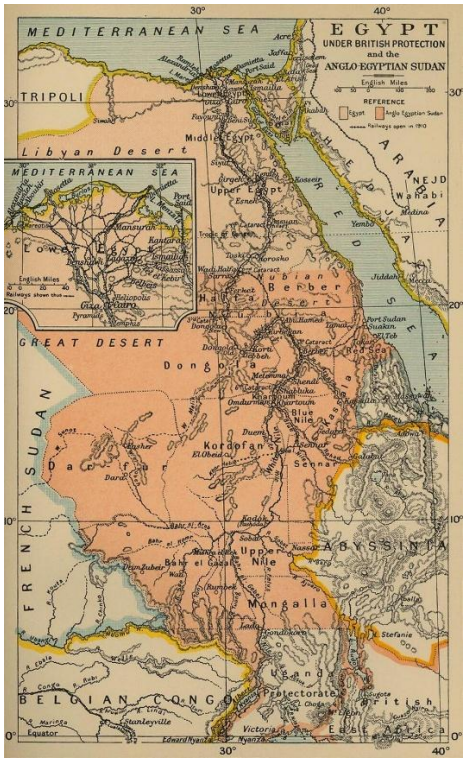
V průběhu 6. a 7. století pronikají do severního Súdánu křesťanské misie, díky nimž se toto náboženství v regionu významně rozšířilo. Později však přicházejí také kočovné arabské kmeny, s nimiž do regionu přichází také islám. Ten se spolu s arabským etnikem stane v severní části země dominantním. V raném novověku (16.-18. století) zde existoval Sennárský sultanát (známý též jako Černý sultanát), který významně profitoval na obchodu s otroky, kteří byli násilně loveni z řad černošského obyvatelstva jižní části země.

Egyptská nadvláda

V roce 1820 vyslal vládce Egyptu, Muhammad Alí, do Súdánu armádu, Sennárský sultanát padl a země se dostala pod egyptsko-osmanskou správu. Nová vláda uvalila na místní obyvatele vysoké daně a zcela ovládla obchod s otroky, který drasticky narůstal. Zatímco v roce 1825 bylo uloveno přibližně 40 000 otroků, v roce 1839 to bylo již okolo 200 000. Vliv v regionu začala postupně získávat také Velká Británie, která v roce 1882 obsadila Egypt a začala zasahovat do vlády nad Súdánem. Přítomnost cizí nadvlády a vysoká poplatková zátěž však v Súdánu způsobila velký odpor, který vyvrcholil ve velké nepokoje, tzv. Mahdího povstání. Vyvrcholením rebelie byl útěk cizí vlády ze země.

Britsko-egyptské kondominium

Velká Británie usilovala o kontrolu nad Egyptem a celým povodím řeky Nil, proto musela znovu ovládnout území Súdánu. Tento plán se pokusila překazit Francie, která začala rozšiřovat svůj vliv do oblasti jižního Súdánu. Napětí vyvrcholilo v roce 1898 tzv. Fašódskou krizí, která byla ukončena stažením Francouzů a rozdělením sfér vlivu v Africe. Súdán se stal oficiálně kondominiem, územím se společnou správou, Velké Británie a Egyptu (Obr. 5). Faktickou moc však měli Britové.

Obr. 5 Území Britsko-egyptského kondominia (tmavě oranžová) a Egyptu (světle oranžová) (WIKIMEDIA 2025)

V této době byl Súdán zaostalou agrární zemí. Na severu se nacházely hustěji osídlené oblasti arabským obyvatelstvem, které vyznávalo islám. Úředním jazykem zde byla arabština. Jih byl osídlen obyvateli vyznávajícími křesťanství a tradičními kmeny s animistickým náboženstvím. Vlivem izolace bylo toto území výrazně zaostalejší. Britská správa začala území Súdánu rozdělovat na severní a jižní a k oběma oblastem začala přistupovat odděleně. Na severu začaly investice do infrastruktury, technologií a zemědělské produkce, díky tomu se stal Súdán významným exportérem bavlny. Naopak na jihu se investovalo velmi málo a samotné vazby mezi regiony byly záměrně omezovány. Prostřednictvím podpory lokálních náboženství a misijní činnosti se Britové snažili zamezit rozšiřování islámu ze severu na jih. V jižním části země tak vznikl například vzdělávací sytém založený na křesťanské víře, místní také byli učeni angličtině, která se na jihu stala hlavním jazykem. Britská správa nepodporovala vznik silné súdánské inteligence a či zpracovatelského průmyslu, aby předešla vzniku opozice a udržela výrobu v Británii.

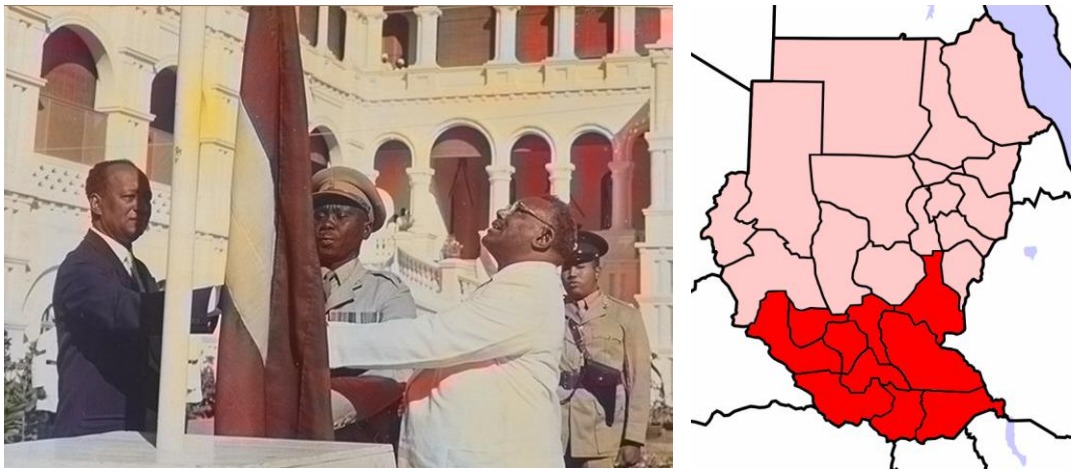
Nacionalismus a vznik republiky 1956

Vyloučení místních obyvatel od samosprávy a zákonodárné moci vedly ve 20. a 30. letech 20. století ke zrodu súdánského nacionalismu. Začaly sílit hlasy, které požadovali větší participaci místních obyvatel na samosprávě, zapojení obyvatel jižní části země do fungování země (do té doby neprobíhala) i připojení země k Egyptu. Rostoucí tlak a spory vyvrcholily v rozhodnutí Velké Británie opustit zemi a umožnit vytvoření nezávislého státu.

Proces tzv. súdanizace, tedy převedení úřadů a správy země do rukou místních obyvatel, proběhl v roce 1953. Výsledkem však byla naprostá dominance Arabů ve strukturách státu. Obyvatelé jižních oblastí nezískali žádný vliv. Proces vzniku státu byl komunikován pouze prostřednictvím zástupců severních arabských oblastí. Jih, který požadoval autonomii, decentralizaci a federaci byl opomíjen. V roce 1955 se Britové ze Súdánu definitivně stáhli, napětí mezi stranami rostlo. Na nespokojeném jinu ještě tentýž rok započaly boje proti vznikajícími státu s jasnou převahou arabské většiny.

První občanská válka 1955–1972

Válka započaly vzpoury vojenských jednotek na jihu země. Proti rebelům byly nasazeny vojenské jednotky. Povstání se však rozšířilo do dalších oblastí. Přesto byla v roce 1956 vyhlášená Súdánská republika, unitární stát s centrem v Chartúmu (Obr. 6). Vláda země zahájila násilnou islamizaci a arabizaci jižních oblastí. Ze země byly vyhoštěni křesťanští misionáři, zrušen byl vzdělávací systém podporující křesťanství, zavedena byla arabština. V reakci na tyto kroky proběhly útoky na úředníky a učitele ze severních oblastí, kteří působili na jihu země. Rebelové do roku 1971 bojovali odděleně, následně se spojili pod hlavičku Hnutí za osvobození Jižního Súdánu (SSLM), které začalo vyjednávat s vládou. V roce 1972 byla uzavřena mírová dohoda v Addis Abebě, která zaručila práva a autonomii jihu země. Země se proměnila z unitárního státu na federaci. Konflikt si vyžádal 0,5 milionu obětí.

Obr. 6 Vyhlášení nezávislého státu Súdán 1956, území nového státu (světle růžová: regiony podporující vládu, červená: povstalecké regiony) (WIKIMEDIA 2025)

Mezidobí 1973–1983

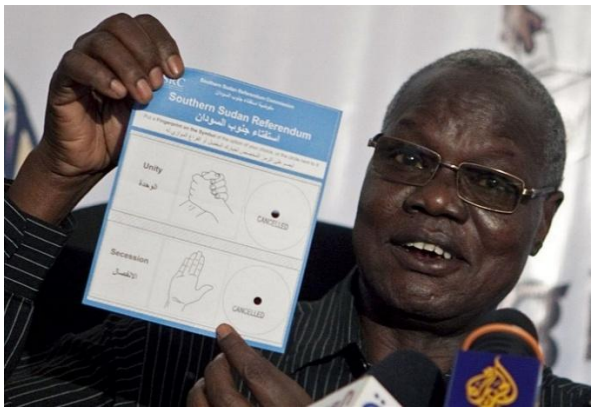
V tomto období plynuly do země významné investice MMF, zahraničních vlád i nadnárodních společností, cílem bylo nastartovat hospodářství válkou zničené země a vytvořit z ní „arabskou obilnici“. Smělé plány však nebyly naplněny. Projekty ztroskotaly na korupci a nedostatečné připravenosti. Zrealizované projekty pak nedosahovaly předpokládané efektivity a produkce. Ekonomiku také zasáhla světová ropná krize 70. let 20. století. Špatná ekonomická situace vyvolala vlnu nespokojenosti. V roce 1983 vláda v Chartúmu rozhodla o zavedení práva šaría pro celou zemi, včetně jižních států (Súdán byla federace). Dále byly zpochybněny úmluvy uzavřené v roce 1972, které zaručovaly jižním státům autonomii. Reakce jižních států byla rychlá, rozhořela se nová občanská válka.

Druhá občanská válka 1983–2004

Konflikt postihl zejména jih a západ země. Vláda využila pro potlačení nepokojů drakonické postupy. Zásahy vůči obyvatelům jižních států měly rozměry etnických čistek, hovoří se až o „první genocidě 21. století“. V rámci likvidace jiných etnik armáda severního Súdánu zablokovala obyvatelům přístup k pitné vodě, neumožnila přísun humanitární pomoci ani potravinové pomoci, následovaly hladomory. Výsledkem byla smrt 2 milionů lidí a 4 milionů vnitřně přesídlených osob. Válka byla ukončena v roce 2005 podepsáním mírové dohody, která byla s pomocí dalších států ujednána. Její součástí bylo vyhlášení referenda o nezávislosti jižních států. To mělo být uspořádáno po šestiletém přechodném období.

Nový stát Jižní Súdán

Na počátku roku 2011 skutečně proběhlo referendum (Obr. 7), ve kterém se 98,83 % hlasujících vyjádřilo pro odtržení a vznik nového státu. Dne 9. července 2011 vznikl nezávislý Jižní Súdán, stát s 8,5 miliony obyvateli, skládající se z 10 republik, na jehož území se nacházejí významná naleziště ropy.

Obr. 7 Volič v referendu s hlasovacím lístkem (POLOCHOVÁ 2011)

Přetrvávající problémy

Vznik státu však mír nepřinesl. Nestabilita se přesunula na novou hranici mezi Súdánem a Jižním Súdánem. Nevyřešena je otázka republiky Abyei (Obr. 8), ve které se nachází bohatá naleziště ropy. Území je nyní spravováno společně oběma zeměmi. V zemi mělo proběhnout referendum o sebeurčení, dodnes však nebylo uskutečněno. V roce 2012 do hlavního města oblasti pronikly vojenské jednotky Súdánu, v důsledku útoku musely ze země utéct desítky tisíc lidí. Situaci následně zajistila mise etiopské armády.

Obr. 8 Administrativní členění Súdánu (CIA 2021)

Dalším ohniskem napětí jsou země Jižní Kordofán a Modrý Nil, ve kterých žije velké množství obyvatel, kteří se během občanské války připojili na stranu jihu (Obr. 8). Území jsou však součástí Súdánu, který o ně nechce přijít, neboť i zde jsou naleziště ropy.

Válka pokračuje také na západě země v Dárfúru. Toto území se rozprostírá v polopouští, při hranicích s republikou Čad (Obr. 9). Obyvatelé zdejší krajiny jsou nearabští muslimové s černou pletí. Jde o etnikum, které bývalo v předchozích dobých zotročováno Araby. Jejich obživou je farmářství a pastevectví. V roce 2003 se zdejší obyvatelé vzbouřili proti vládě kvůli dlouhodobému neřešení problémů regionu. Vláda odpověděla vojenským zásahem a podporou polovojenských arabských milic Džandžavid (Janjaweed), které začaly provádět drancování vesnic a etnické čistky. Milice obsadily zdroje vody, zpřetrhaly zásobování místního obyvatelstva

a Chartúmská vláda odmítla do regionu vpustit humanitární pomoc mezinárodních organizací. Výsledkem těchto metod byla smrt 400 000 obyvatel a miliony vysídlených lidí, kteří utekli do sousedních států. V roce 2007 byla do oblasti vyslána mírová mise OSN a Africké unie. O dva roky později Mezinárodní trestní soud (ICC) vydal zatykač na súdánského prezidenta Omara al-Bašíra za válečné zločiny a genocidu, stalo se tak poprvé, kdy byl vydán zatykač na úřadující hlavu státu.

Obr. 9 Oblast Dárfúru v Súdánu (ECONOMIST 2019)

Nestabilní Súdán dnes

Oblast Súdánu je dodnes hluboce nestabilním regionem. Pokračují boje na západě země, nevyřešené jsou jižní hranice státu. V roce 2019 propukly demonstrace proti dlouholetému vůdci země Omaru al-Bašírovi. I přes vyhlášení výjimečného stavu, omezení státní správy a krvavém potlačování protestů nepokoje neutichly. Této situace využila armáda, která vyvolala vojenský převrat, uvěznila al-Bašíra a přislíbila svobodné volby za dva roky. Místo voleb však proběhl další vojenský převrat a situace se zopakovala také v roce 2023. Od té doby v zemi bojují proti sobě Súdánské ozbrojené síly (SAF) a polovojenské Jednotky rychlého odporu (RDF) (Obr. 10) . Stát je na pokraji kolapsu, humanitární pomoc potřebuje přes 30 milionů obyvatel a více než 11 milionů Súdánců muselo opustit své domovy. Mezinárodní společenství se snaží přispět k vyřešení konfliktů, zatím však snahy nepřináší kýžený výsledek. Rada bezpečnosti OSN je i v této válce paralyzována, neboť Čína má v zemi významný zájem na produkci ropy. Nechce Čína nebo OSN si proto znepřátelit žádnou stranu.

Obr. 10 Situace v Súdánu k 28. říjnu 2025 (světle červená: území ovládané armádou, tmavě červená: území ovládané jednotkami rychlého odporu, tmavě šedá: území ovládané rebely a milicemi) (ECONOMIST 2025)

Zdroje:

ŠLACHTA, M. (2007): Ohniska napětí ve světě. Kartografie, Praha.

KLÍMA, J. (2012): Dějiny Afriky, Vývoj kontinentu, regionů a států. Nakladatelství lidové noviny, Praha.

RUBENSTEIN, J.M. (2018): The Cultural Landscape, An Introduction to Human Geography. Four edition. Pearson Education Limited, London.

SPAULDING, J. L. (2026): Britannica, Sudan, https://www.britannica.com/place/Sudan (28. 1. 2026).

BRITANICCA EDITORS: Britannica, Darfur, https://www.britannica.com/place/Darfur (28. 1. 2026).

RAY, M (2025): Britannica, Janjaweed, https://www.britannica.com/topic/Janjaweed (28. 1. 2026).

THE GUARDIAN (2014): A history of Sudan – in pictures, https://www.theguardian.com/world/gallery/2014/dec/08/sp-sudan-history-in-pictures (28. 1. 2026).

3.4 Pilotáž výuky rozdělení Súdánu

Navržená lekce byla otestována dne 4. února 2026 v rámci dvouhodinového zeměpisného semináře na Gymnáziu PORG Brno. Výuky se zúčastnilo 10 žáků. V úvodní fázi byly stanoveny cíle výuky a proběhlo seznámení s úvodním textem o situaci v Súdánu. Následně došlo k rozdělení žáků do čtyř skupin, v nichž probíhala analýza mapových podkladů, identifikace s přidělenými rolemi a formulace argumentů pro navrhovaná řešení konfliktu (Obr. 11). Závěr hodiny byl věnován přípravě třídy na mezinárodní konferenci.

Obr. 11 Pilotáž výuky rozdělení Súdánu, analýza mapových podkladů (FOTO AUTOR, 4. 2. 2026)

Ústředním bodem druhé hodiny byla simulace, v rámci ní proběhla dvě kola jednání. V prvním kole jednání představili žáci své návrhy (Příl. 5). Ve druhém kole hledali společné řešení konfliktu. Výstupem aktivity se stala mapa s vyznačenými hranicemi státních útvarů (Příl. 6) a společně koncipovaná mezinárodní úmluva (Příl. 7) . V závěru bloku proběhla reflexe a žáci poskytli písemnou zpětnou vazbu, v níž hodinu ohodnotili průměrně 7,8 body z celkových 10.

Návrhy stran a průběh vyjednávání

V úvodu mezinárodní konference byl zaznamenán klidný průběh, avšak s vystoupením zástupců EU (v pořadí třetí mluvčí) došlo k výrazné aktivizaci všech účastníků a nárůstu emočního zapojení do diskuze. Žáci projevovali silnou motivaci hájit zájmy svých rolí, přičemž respektovali stanovená pravidla komunikace. Strany přišly s těmito návrhy:

- Severní Súdán: požadoval kontrolu nad veškerými ropnými poli, zároveň přislíbil vytvoření pracovních míst pro obyvatele Jižního Súdánu a podporu jejich ekonomiky,

- Jižní Súdán: navrhoval rovnoměrné rozdělení ropných ložisek, s tím však požadoval přístup k moři. To by umožnilo vyvážet suroviny pouze přes své území, zároveň by země mohla mít dostateční přístup k vodním zdrojům,
- Evropská unie: usilovala o klid zbraní, spojení znesvářených stran a podporovala prevenci před dalšími konflikty,
- OSN: navrhovala připojení Severního Súdánu k Egyptu a vytvoření samostatného státu na jihu země. Mezi hranicemi Egypta a nového státu by byly nasazeny mírové vojenské jednotky.

Druhé kolo jednání probíhalo živě (Obr. 12). Po krátké společné diskuzi se účastníci rozdělili na dva tábory: skupiny zastupující obyvatele Súdánu diskutovaly intenzivně mezi sebou a zaměřovaly se na etnické složení, náboženství a ropu. Zároveň však zaznívala témata jako přístup k pitné vodě, budování vodovodní infrastruktury, vytváření nových pracovních míst, transformace ekonomiky, podpora služeb, zpracování ropy či sdílení dřeva z lesnatých oblastí. Objevily se také kontroverzní návrhy na přesídlování obyvatel jiného vyznání. Na druhé straně stolu probíhala diskuse mezi zástupci EU a OSN o možném rozdělení území. Následně došlo ke konfrontaci obou bloků a obě súdánské strany byly překvapeny skutečností, že se o jejich území rozhoduje bez jejich přímé účasti. Nakonec byl vzhledem k časovému presu upřednostněn návrh súdánských stran.

Obr. 12 Pilotáž výuky rozdělení Súdánu, mezinárodní konference (FOTO AUTOR, 4. 2. 2026)

V rámci závěrečné reflexe byly na tabuli zaznamenány emoce provázející simulaci, mezi nimiž dominovala slova jako: hrdost, střet, zklamání, prohra, vítězství, moc a zmatek. Jako rozhodující téma žáci identifikovali kontrolu ropných polí, separaci náboženských skupin

a zajištění pitné vody pro obyvatele. Žáky velmi překvapilo, jak bylo těžké dospět k názorové shodě. Žáci si také uvědomili reálnou praxi, kdy externí aktéři často rozhodují o lokálních konfliktech bez účasti místních obyvatel. Učitel také upozorňoval, že v zemi žijí také skupiny animistického vyznání, které nebyly součástí jednání, ale ujednaná dohoda rozhoduje také o jejich osudu. S žáky také byla vedena debata o obecnosti výsledné dohody, která postrádá konkrétní plány a záruky. Žáci tento fakt identifikovali jako častou příčinu selhání obdobných dokumentů v reálné praxi.

Identifikované problémy

Průběh první hodiny ukázal absenci striktně definovaných časových limitů pro práci žáků a úvodním textem a analýzou map. Původní metodika tyto aktivity nerozlišovala, naopak je shrnovala do jedné části výuky.

Jako problematické se ukázalo pozdní zadání tvorby písemné úmluvy (5 minut před koncem časového limitu druhého kola konference). Žáci již nebyli schopni adekvátně rozvrhnout práci, což vedlo k napsání dokumentu v posledních dvou minutách. To se projevilo v nízké formální kvalitě dokumentu (Příl. X).

Zpětná vazba od dvou žáků pak obsahovala výtku k absenci moderace ve druhé fázi konference, kde měli potíže s prosazením vlastního názoru a hlasu. Žáci navrhli, aby konferenci po celou dobu řídil a moderoval učitel.

Navrhovaná řešení

Na základě pilotáže byl průběh první hodiny rozepsán do konkrétnějších částí, pro které byl stanoven časová limit jejich trvání. Otázka moderace diskuze závisí na individuálním zvážení učitele. Ten posoudí, zda bude pro daný kolektiv přínosnější ponechat řízení diskuze samotným žákům, nebo ji bude aktivně moderovat sám. Některé kolektivy totiž nemusí být schopny se samostatně domluvit, a cíle aktivity by tak nemuselo být dosaženo.

Pozitiva hodiny

Žáci úspěšně přijaly přiřazené role, aktivně se účastnily výuky. V rámci diskuzí se vyjadřovali věcně a srozumitelně. Velmi kladně lze hodnotit hloubku uvažování a detaily, nad kterými během řešení konfliktu uvažovali. Nedošlo k žádným excesům (ponižování, verbální útoky atd.). Na konci hodiny byl projeven soucit s děním v dnešním Súdánu a mezi žáky vzrostl zájem o dění v Africe.

4 TÉMA IZRAELSKO-PALESTINSKÉHO KONFLIKTU

Tato kapitola obsahuje návrh výukové jednotky zaměřené na izraelsko-palestinský konflikt. Pro výuku tématu byly vytvořeny odborné podklady pro učitele (Kap. 4.3 a Kap. 4.4), sada pracovních listů (Příl. 8), metodický list, metodika hodiny (Kap. 4.1.) a podrobný scénář výuky (Kap. 4.2). Součástí materiálů jsou také autorská řešení pracovních listů (Příl. 9) a soubor článků, se kterými žáci během hodiny pracují (Příl. 10). Hodina je postavena na metodě skládankového učení a časová náročnost lekce je 45 minut (1 vyučovací hodina).

METODICKÝ LIST PRO UČITELE: Svatá země v nesvaté době	
Předmět	Zeměpis/geografie
Téma hodiny	Svatá země v nesvaté době
Klíčové pojmy	Válka, Palestina, Izrael, Židé, Mandátní území, judaismus, Arabové, OSN, Hamás, Fatah, Hizballáh, Západní břeh Jordánu, pásmo Gazy, imigrace, Jeruzalém, sionismus
Cílová skupina	2.-3. ročník vyššího gymnázia, zeměpisný seminář
Průřezová témata	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Cíle výuky	Žák: - identifikuje hlavní příčiny konfliktu - vysvětlí, proč v konfliktu není dobrá a špatná strana - popíše, proč je těžké říci, kdo má na zemi nárok (kdo je zde doma)
Výstupy z učení	Žák: - stručně popíše vývoj státu Izrael - rozlišuje pojmy Západní břeh Jordánu a Pásma Gazy - stručně popíše příchod židovského obyvatelstva a jeho okolnosti - uvede hlavní konflikty spojené s existencí Izraele - pracuje s textem, mapou a obrázkovým materiálem - spolupracuje ve skupině, předává informace
Návaznost na RVP	Kompetence k řešení konfliktů Kompetence občanská
Doba realizace	1 vyučovací hodiny
Pomůcky	Vytištěné pracovní listy, prezentace, časovač
Struktura hodiny	1) přípravná fáze 2) úvod a organizace (5 minut) 3) práce ve skupinách (15 minuty) 4) vznik expertních týmů (15 minuty) 5) závěrečná reflexe (10 minut)

4.1 Teorie skládankového učení a typy pro hodinu

Teorie hodiny: skládankové učení

Žáci se nejprve rozdělí do skupin, z nichž každá zkoumá jedno konkrétní téma. Následně se tyto skupiny reorganizují do tzv. expertních týmů, v nichž je každé téma zastoupeno právě jedním žákem: expertem na danou problematiku. V těchto týmech si žáci vzájemně předávají nabyté znalosti a společně hledají odpověď na hlavní otázku hodiny. Bez přítomnosti ostatních expertů by nebylo možné problém komplexně vyřešit, což přirozeně zdůrazňuje význam kooperace a aktivního naslouchání.

Tato metoda umožňuje souběžně zpracovat několik různých témat, přičemž žáci vystupují jako aktivní tvůrci hodiny. Výuka je postavena na jejich samostatné práci, zatímco role učitele se posouvá do roviny koordinace a podpory.

V základním nastavení se počítá s 25 žáky rozdělenými do pěti skupin po pěti členech. Tento počet lze však flexibilně přizpůsobit velikosti třídy. Slabší stránkou metody může být situace s nízkým počtem žáků, kdy expertní tým postrádá zástupce některého tématu. To lze řešit operativně, například spojením dvou skupin nebo určením „plovoucího člena“, který své téma představí více týmům. V krajním případě si chybějící znalosti žáci doplní přímo z dostupných podkladových materiálů.

Metody rozdělování žáků do skupin

Učitel může žáky rozdělit pomocí kartiček s číslem a písmenem – v první fázi vzniknou skupiny podle čísel, ve druhé podle písmen. Ještě efektivnějším a pro žáky atraktivnějším způsobem je rozdělení na základě dnů v týdnu. Každý žák obdrží jeden konkrétní den. Pro první část aktivity vzniknou skupiny podle stejných dnů (např. tým „středa“). Pro druhou část musí žáci sestavit celý pracovní týden, tedy skupinu tvořenou pondělím, úterým, středou, čtvrtkem a pátkem. Tento systém se v praxi osvědčil jako jednoduchý a funkční.

Variabilita a další využití materiálů

Zpracovaný soubor materiálů je navržen tak, aby mohl fungovat jako komplexní celek, ale i jako sada samostatných prvků. Učitel může využít učební texty čistě pro vlastní potřebu, aby prohloubil své znalosti o daném konfliktu a doplnil si historické souvislosti.

Pracovní listy pak nemusí být použity podle výše zmíněné metody. Učitel si může vybrat jedno nebo dvě témata, která jej zaujala a ta žákům zadat pro samostatnou práci. Žáci se mohou sami vzdělávat v novém tématu nebo opakovat již probranou látku či stavět již na svých znalostech z předchozích hodin a své vědomosti rozvíjet. Časová náročnost se pak rapidně sníží, postačí například 15 minut na samostatnou práci a následně 5 minut pro společnou kontrolu.

4.2 Popis výuky izraelsko-palestinského konfliktu

1) Přípravná fáze

K přípravě na výuku slouží učební texty Historie Země zaslíbené I a II. Pro získání obecného vhledu a objasnění základních pojmů či historického vývoje území slouží první díl (Kap. 4.3). Na něj navazuje Historie Země zaslíbené II (Kap. 4.4), která nabízí hlubší vhled do témat, s nimiž budou pracovat přímo žáci. Před začátkem hodiny je nutné vytisknout pracovní listy (Příl. 8) a stáhnout prezentaci (Příl. 11). Dále je potřeba stáhnout články pro žáky (Příl. 10), které mohou být buď vytištěny alespoň jednou pro každou skupinu, nebo může učitel vytvořit QR kód, jenž na ně žáky odkáže. Tyto QR kódy pak stačí vložit na jeden snímek v prezentaci.

2) Úvod a organizace (5 minut)

Na začátku hodiny učitel představí téma: „*Svatá země v nesvaté době*“ a promítne úvodní slide prezentace. Diskuzi může zahájit otázkou, co se žákům při tomto názvu vybaví a zda identifikují oblast Izraele a Palestiny. Poté na druhém a třetím slidu lokalizuje region Blízký východ a vysvětlí aktuální územní dělení na Izrael, Západní břeh Jordánu a Pásmo Gazy. Aktuálnost tématu a jeho dosah i na obyvatele České republiky demonstruje pomocí výstřižků novinových titulků na čtvrtém slidu. Úvod učitel uzavře stanovením hlavního cíle hodiny, kterým je odpověď na otázku: *„Proč je toto území v posledních sto letech v neustálém konfliktu?“* a navržení scénáře: „Co by se muselo stát, aby byl konflikt ukončen.“.

Následně učitel vysvětlí aktivitu pomocí šestého snímku prezentace a rozdělí žáky do pěti skupin, z nichž každá skupina bude zpracovávat jedno specifické téma. K aktivitě dostanou žáci pracovní list, který má dva úkoly. První je zaměřen na analýzu článku (odkaz prostřednictvím QR kódu či vytištěné učitelem), tuto práci si mohou žáci v rámci skupiny rozdělit. Druhý úkol je kognitivně náročnější a vyžaduje formulaci vlastních názorů, argumentů či samostatnou práci žáka. Tento úkol řeší nejprve každý sám, až následně jej konzultuje s ostatními ve skupině. Po vysvětlení a rozdání pracovních listů učitel spouští časovač.

Témata do skupin:

- Příchod Židů do Palestiny
- Válka o území Izraele
- Západní břeh Jordánu
- Hizballáh a budování hranic
- Pásmo Gazy

3) Práce ve skupinách (20 minut)

V této fázi žáci pracují samostatně v rámci svých skupin. Učitel je v roli přihlížejícího, udržuje pořádek ve třídě, usměrňuje skupiny, reaguje na případné dotazy. Současně kontroluje čas

a potřeby žáků. Důležité je připomenout, že každý člen skupiny musí mít vyplněný svůj pracovní list a o tématu, které zpracovává musí umět sám mluvit.

4) Vznik expertních týmů (10 minut)

Po uplynutí časového limitu učitel přepne na sedmý slide a vyzve žáky k vytvoření nových skupin, tzv. „expertních týmů“. V každém týmu by mělo být zastoupeno každé téma nejvýše jednou. Žáci dostanou za úkol představit své poznatky. Musí vypíchnout to podstatné, co se dozvěděli a následně se zaměří na společnou formulaci odpovědi na hlavní otázku hodiny. Své závěry všichni napíší na zadní stranu svého pracovního listu.

5) Závěrečná reflexe (10 minut)

V poslední části hodiny učitel vyzve jednotlivé skupiny, aby prezentovali svou odpověď na otázku o příčinách konfliktů v této lokalitě a možné řešení konfliktu. Odpovídá každá skupina. První část odpovědi vychází ze znalostí, které žáci získali během práce s pracovními listy a při skupinové diskusi. Druhá část je otevřenější a směřuje k úvahám o možném řešení konfliktu. Může zaznít například potřeba bezpečnostních záruk pro Izrael, které by vedly k ukončení útoků ze strany okolních arabských států či teroristických hnutí. Může být také navrhován vznik nezávislého palestinského státu. Učitel by měl říci, že v současné době je situace velmi napjatá a řešení konfliktu je zatím v nedohlednu. Na závěr by se učitel měl žáků zeptat, kdo má podle nich na území nárok či kdo je dobrý a kdo špatný. Z odpovědí žáků by měla plynout nejednoznačná odpověď na otázku. Žáci by si měli uvědomit, že situace není „černobílá“ a každý si nese část viny na současné situaci.

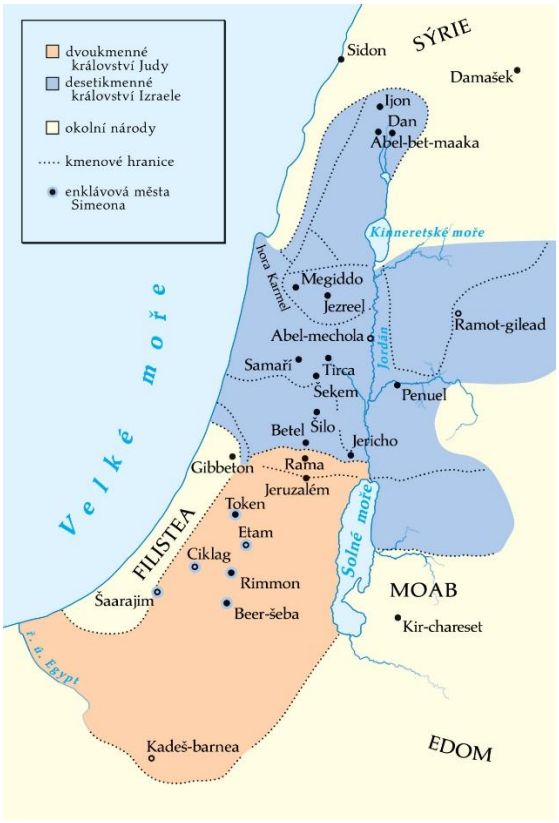
Na samotném závěru hodiny učitel vyzve žáky, aby si své pracovní listy vzájemně nasdíleli. Pokud je na škole zavedena komunikace prostřednictvím MS Teams, může učitel požádat každou skupinu o zapůjčení jednoho pracovního listu, který zkontroluje a následně nahraje do systému. Tím je zajištěna zpětná vazba pro žáky i distribuce zápisu.

4.3 Historie Země zaslíbené I, od starověku po mírová jednání v Oslu

Nejstarší doba

Území, které dnes známe jako Izrael a Palestina, bylo osídleno již před tisíciletími. Již ve starověku leželo toto území na důležité křižovatce obchodních cest, kvůli čemuž bývá označováno za „horkou půdu“. První zmínky pocházejí z doby kolem 5000 let př. n. l., kdy zde žily kmeny Kananejců. Po nich oblast dostala název „země Kanaánu“. Ve 12. století př. n. l. do oblasti dorazily kmeny Filištínů, podle nichž se část území začala označovat jako Palestina. Tento název se však začal běžně používat až mnohem později. Z jihu poté přicházely kmeny Hebrejců. V 10. století př. n. l. založili Hebrejci v oblasti Kanaánu království, o němž vypráví i Bible (například o vládě krále Davida a Šalamouna či o výstavbě Jeruzaléma). Království se později rozdělilo na dvě části

(Obr. 13), na severu vzniklo Izraelské a na jihu Judské království. Právě od názvu Judsko se odvozuje pojmenování obyvatel (Jude/Židé) a jejich víry (judaismus).

Obr. 13 Rozdělní království Judy a Izraele (JW.ORG 2025)

Židovská diaspora

V následujících staletích obě království svou samostatnost ztratila a oblast postupně pohltily velké říše antického světa, od Asyrské, Babylonské, Makedonskou přes Seleukovskou až po Římskou. Právě konfrontace s římskou mocí se stala pro židovské obyvatelstvo osudnou. K celkovému neklidu přispívalo nejen rostoucí napětí mezi Židy a římskou správou, ale i vnitřní náboženské rozbroje, včetně vzniku raného křesťanství, které se od židovského politického odboje distancovalo.

Vše vyvrcholilo v letech 66–73 n. l. otevřenou válkou. Ačkoliv Římané v tomto střetu zvítězili a zničili jeruzalémský Chrám, odpor zcela nezlomili. V roce 132 n. l. tak vypuklo další rozsáhlé povstání, po jehož tvrdém potlačení byli Židé nuceni svou domovinu opustit. Rok 135 n. l. je proto považován za symbolický počátek židovské diaspory, tedy rozptýlení národa v cizině. Římané následně území demonstrativně přejmenovali na provincii Syria-Palaestina, aby potlačili historickou vazbu Židů na tuto zemi.

Ne Izrael, ale Palestina

Na přelomu starověku a středověku území patřilo pod Byzantskou říši, která pro tuto oblast používala označení *Palaestina*. Po odchodu Židů v regionu převažovalo křesťanské obyvatelstvo,

zároveň však do oblasti začaly pronikat arabské kmeny, které s sebou přinášely svou islámskou víru. V 7. století Arabové natolik zesílili, že celé území ovládli a ustálili používání názvu Palestina.

S výjimkou období křížových výprav (1095–1291) bylo území obýváno převážně Araby a podléhalo muslimským vládcům. Od roku 1516 bylo území součástí Osmanské říše. Ta si kontrolu nad územím udržela až do roku 1917, kdy je během první světové války obsadili Britové. Během osmanské vlády bylo území rozděleno na mnoho správních celků (Obr. 14), neexistovala totiž jednotná struktura pro celé území.

Obr. 14 Oblast Palestiny pod osmanskou správou během 1. světové války, tmavě oranžově: území Osmanské říše, světle oranžová: nezávislá arabská území, plná čára: hranice administrativních jednotek (vilayet), hranice administrativní podjednotky (sanjak) (Israeled.org 2026)

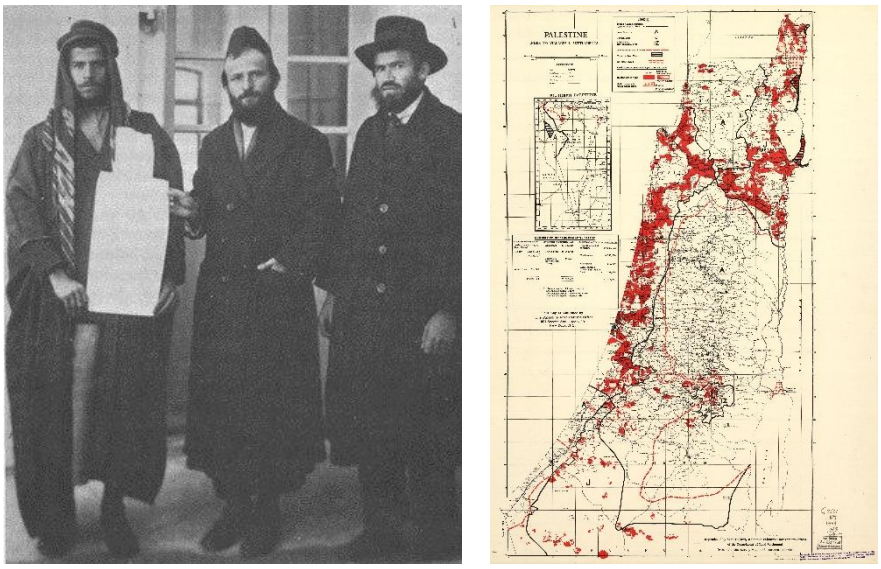
Hnutí sionismus

Během dlouhých staletí, kdy Židé žili v cizině, nedošlo, mj. vlivem jejich kulturní a náboženské odlišnosti, k jejich asimilaci a začlenění do různorodých evropských společností. Často žili na okraji měst, v ghettech. Židům byly připisovány různé negativní události a nezdary, stávali se „hromosvody“ společenských problémů.

V 19. století žilo ve světě přibližně 10 milionů Židů, z toho asi 7 milionů v carském Rusku. Právě zde v této zemi docházelo k masivním útokům na židovské obyvatelstvo. Židé proto začali před těmito násilnými pogromy prchat z Ruska do jiných zemí. Potřeba nalézt bezpečí, silné vazby k domovině na Blízkém východě a rostoucí nacionalismus v Evropě stály u zrodu nového hnutí: sionismu.

Sionismus, známý též jako židovský nacionalismus, si klade za cíl obnovit židovský stát. Hnutí nevnímá Židy pouze jako skupinu osob vyznávajících judaismus, ale jako národ religiózního typu. Zraky tohoto hnutí se upíraly na oblast Palestiny, zaostalou a řídce osídlenou zemi pod správou Osmanské říše. Tehdy zde žilo přibližně 10 000 Židů v klidné atmosféře s arabskou dominantní většinou.

Od druhé poloviny 19. století začaly židovské rodiny přicházet zpět do Palestiny. Vykupovali zemědělskou půdu (Obr. 15), ze které odcházeli původní nájemci, a sami na ní začínali hospodařit, mnohdy formou kolektivního vlastnictví v osadách, tzv. kibucech. Pro vykupování pozemků vznikaly zvláštní fondy, které tuto aktivitu finančně zastřešovaly.

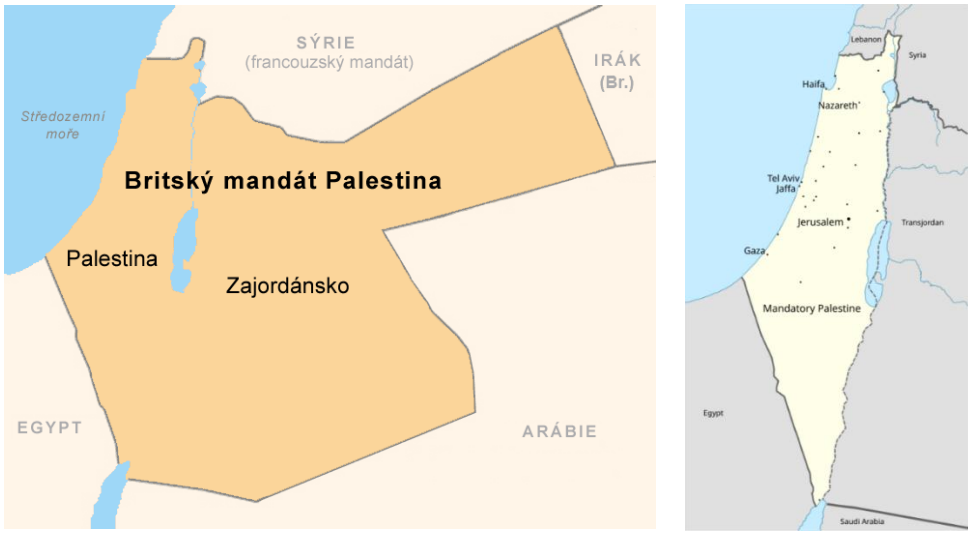

Obr. 15 Židé přebírající listinu vlastnictví k pozemkům, které koupili (vlevo), vlastnictví půdy v Palestině v roce 1945 (červeně označené oblasti jsou ve vlastnictví Židů a židovských fondů) (WIKIPEDIE 2025)

Čím více sílily útoky na Židy v jednotlivých státech starého kontinentu, tím masivnější byly migrační vlny do Palestiny, označované jako alije. Tomuto vývoji se však brzy postavili na odpor místní Arabové. Nelíbilo se jim, že přichází o obživu a půdu. Obávali se rostoucí židovské populace i jejich vizí na vyhlášení nezávislého státu na území, které považovali za své. Napětí v regionu se stupňovalo a brzy vyústilo v první vážné střety.

Mandátní území Velké Británie

Do událostí zasáhla první světová válka. Britské jednotky v roce 1917 obsadily území Palestiny, která byla do té doby pod vládou Osmanské říší. Téhož roku byla vydána Balfourova deklarace, v níž se Británii rozhodla podpořit vznik židovské „národní domoviny“ na tomto území. V roce 1922 Společnost národů rozhodla, že území Palestiny je dostatečně vyspělé pro vznik samostatného státu. Než se tak stane, byl Británii udělen mandát pro správu těchto oblastí (Obr. 16). Palestina se tak poprvé stala oficiální administrativní jednotkou.

Obr. 16 Mandátní území Palestiny pod Britskou správou do roku 1922 včetně Zajordánska (vlevo) (WIKIPEDIE 2025), Mandátní území Palestiny po roce 1922 již bez Zajordánska (vpravo) (BOLTER21 2015)

Židé záhy zjistili, že britské správě při vydání deklarace nešlo jen o židovské zájmy, ale prioritně o posílení strategické pozice v regionu a ochranu Suezského průplavu. Zklamání však přišlo také na arabské straně, neboť Britové Arabům slíbili podporu při vzniku jednotného arabského státu, zatímco veřejně podpořili ambici židovského hnutí.

Rostoucí židovská migrace v meziválečném období vyvolala u arabského obyvatelstva takový odpor (Obr. 17), že proti britské správě vypuklo povstání. V důsledku těchto nepokojů byla v roce 1939 vydána tzv. Bílá kniha, která striktně omezila počet židovských přistěhovalců na následující léta. Tento dokument měl tragické následky pro Židy, kteří prchali z Evropy před nacistickou perzekucí.

Obr. 17 Protisionistické demonstrace arabských obyvatel v Damašku v roce 1920 (WIKIPEDIE 2025)

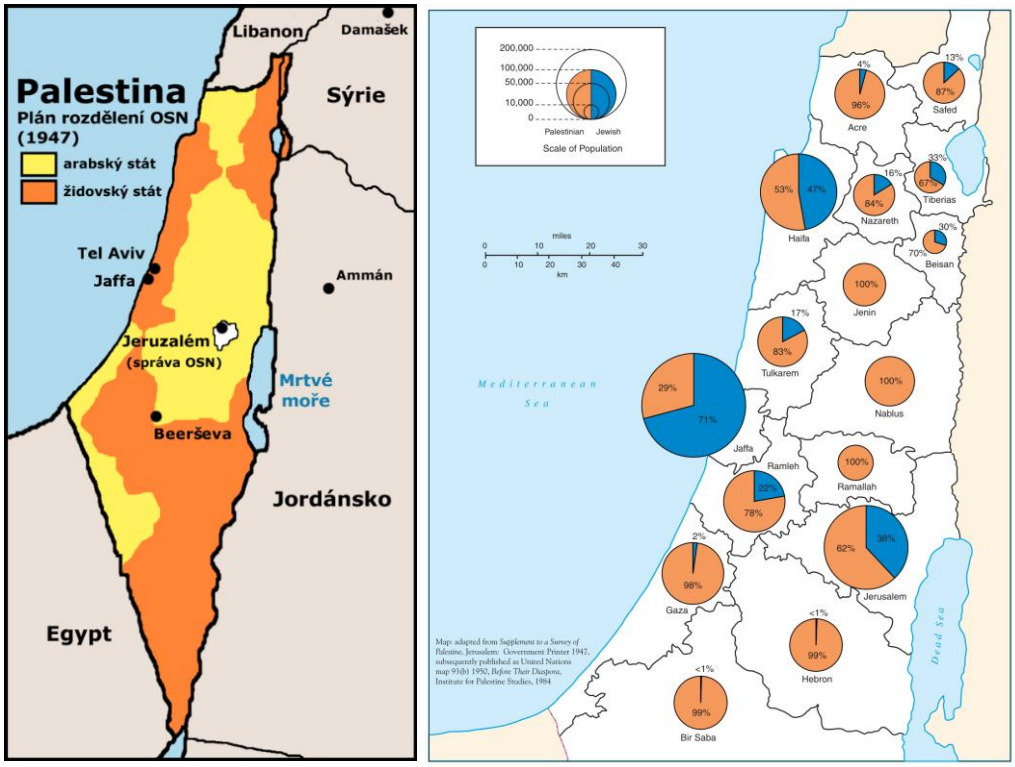
Rozdělení Palestiny a vznik Izraele

Po konci druhé světové války byla Británie ekonomicky, vojensky i politicky vyčerpána, řešení konfliktu proto postoupila Organizaci spojených národů (OSN). Ta ustavila komisi (UNSCOP),

která měla rozhodnout o dalším osudu území. Evropské státy cítily potřebu satisfakce pro židovský národ, který během druhé světové války prošel útrapami holocaustu, během kterého zemřelo miliony Židů. Do poválečné veřejné podpory vzniku nového státu se také významně zapojily USA.

Komise UNSCOP vypracovala a předložila dva návrhy: vytvoření federace, nebo vznik dvou nezávislých států. Většina členů Valného shromáždění OSN se vyslovila pro druhé řešení. Arabští obyvatelé a okolní státy však toto řešení zcela odmítli. Nechtěli připustit vznik židovského státu. Necítili odpovědnost za holocaust spáchaný v Evropě a odmítali přijmout vznik židovského státu na území, které vnímali jako svůj domov, o nějž měli v důsledku mezinárodního rozhodnutí přijít.

Dne 29. listopadu 1947 byla přijata rezoluce OSN č. 181, která rozhodla o rozdělení Palestiny na arabský a židovský stát (Obr. 18). Jeruzalém a jeho okolí se měly stát mezinárodním územím pod správou OSN. Židovský stát (Izrael) měl zahrnovat 56,47 % mandátní Palestiny (498 000 Židů a 497 000 Arabů), arabský stát (Palestina) měl mít rozlohu 42,88 % mandátní Palestiny (10 000 Židů a 725 000 Arabů).

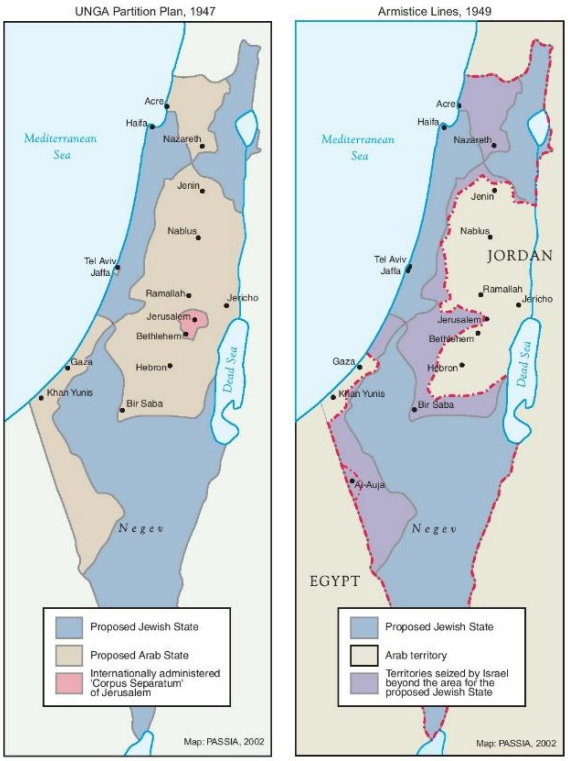

Obr. 18 Plán rozdělení Palestiny dle rezoluce OSN č. 181 (vlevo) (KEJLOVÁ 2017), populace Palestiny podle regionů 1946 (vpravo), modrá: židovské obyvatelstvo, oranžová: palestinské obyvatelstvo (PASSIA.ORG. 2002)

Na základě této rezoluce se britské jednotky stáhly z území a 14. května 1948 vyhlásil Izrael nezávislost. Palestinci společně s podporou Ligy arabských států rezoluci odmítli a hned následující den započala válka. Jednotky Sýrie, Iráku, Libanonu, Egyptu a Jordánska zaútočily na Izrael.

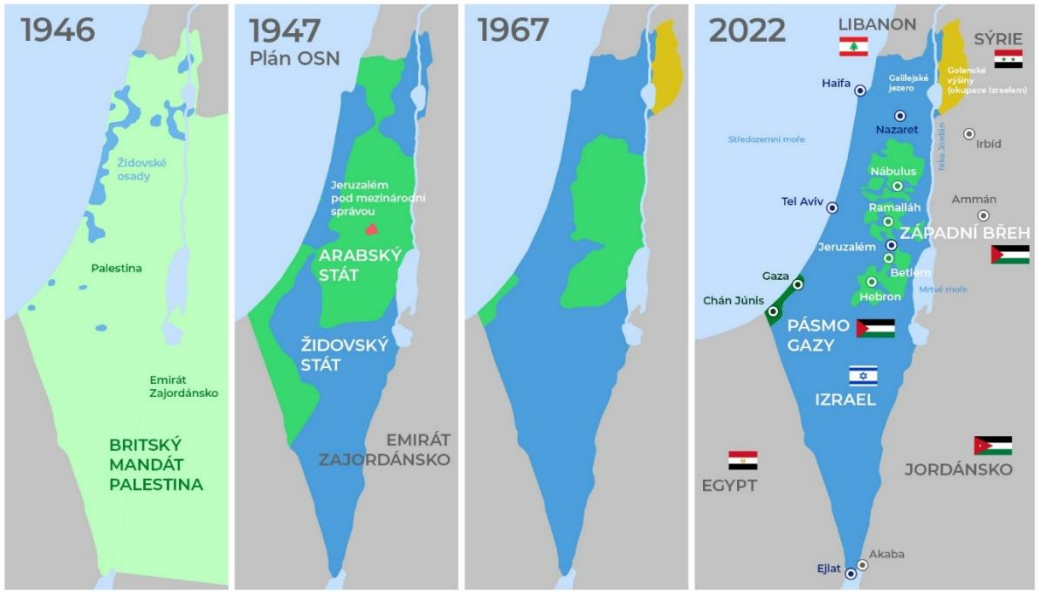
Arabsko-izraelské války

První arabsko-izraelská válka (1948–1949) skončila vítězstvím Izraele, který uhájil svou existenci. Arabský stát nebyl vyhlášen, část území obsadil Izrael, Pásmo Gazy kontroloval Egypt, východní Jeruzalém a Západní břeh Jordánu ovládlo Jordánsko. Izrael nakonec ovládl 78 % území mandátní Palestiny (Obr. 19). Válka měla za následek tzv. an-Nakbu, masový odchod Palestinců z území ovládaných Izraelem.

Obr. 19 Rozdělení území Palestiny dle rezoluce OSN v roce 1947, modrá: navržený izraelský stát, světle hnědá: navržený arabský stát, červená: nezávislé území Jeruzalému (vlevo) a faktický stav po arabsko-izraelské válce 1949, modrá: navržený izraelský stát, světle hnědá: arabská území, fialová: území připojené izraelským státem k navrženému území (vpravo) (PASSIA.ORG 2002)

V 50. letech 20. století proběhla tzv. sinajská válka (často označovaná jako suezská krize). Zásadní zlom v územním rozsahu Izraele však představovala až tzv. šestidenní válka v roce 1967. Izrael v ní porazil koalici sousedních arabských států a výrazně rozšířil své území (Obr. 20). Po této válce Izrael obsadil Pásmo Gazy, Západní břeh Jordánu, východní Jeruzalém (který následně vyhlásil za své hlavní město), Golanské výšiny a Sinajský poloostrov (ten byl v rámci pozdějších mírových dohod navrácen Egyptu výměnou za uznání existence státu Izrael). V následujících dekádách následovaly další konflikty, například opotřebovací válka či Jomkipurská válka, které však status quo v regionu zásadně nezměnily a vznik samostatného palestinského státu dále oddálily.

Obr. 20 Rozsah území mandátní Palestiny a jeho rozdělení v čase. (VONDRLÍK 2023)

Mírové dohody v Oslu 1993 a 1995

Určitý průlom v dlouhotrvajících nepokojích a snahách o palestinskou samostatnost představovaly mírové dohody z Osla (1993). Vzájemných rozhovorů se zúčastnili zástupci Organizace pro osvobození Palestiny (OOP), jednající jménem palestinského lidu a představitelé státu Izrael. V rámci těchto dohod palestinská strana poprvé uznala existenci státu Izrael. Izrael naopak uznal OOP jako legitimního zástupce palestinského lidu. Dohody vedly ke vzniku Palestinské samosprávy v oblasti Gazy a Západního břehu Jordánu Palestinská samospráva se skládá ze zákonodárného sboru (Palestinské legislativní rady), vlády (Palestinská autonomie) a prezidenta, přechodnou ústavou je tzv. Základní zákon. Oficiálně má tato instituce spravovat jak Západní břeh, tak Gazu. Izrael si však nad Západním břehem i nadále udržuje vojenskou kontrolu.

Zdroje text:

TERNER, E. (1991): Dějiny státu Izrael. Kora, Parbudice.

ŠLACHTA, M. (2007): Ohniska napětí ve světě. Kartografie, Praha.

RUBENSTEIN, J.M. (2018): The Cultural Landscape, An Introduction to Human Geography. Four edition. Pearson Education Limited, London.

KHALIDI, W. A. (2026): Britannica, Palestine, https://www.britannica.com/place/Palestine (23. 4. 2026).

ELATH, E. (2026): Britannica, Israel, https://www.britannica.com/place/Israel/History (23. 4. 2026).

BRITANICCA EDITORS: Britannica, Palestinian Authority, https://www.britannica.com/topic/Palestinian-Authority (23. 4. 2026).

4.4 Historie Země zaslíbené II, současné problémy a témata spojená s Palestinou a Izraelem

Palestinští uprchlíci

V důsledku první izraelsko-arabské války (1948–1949) opustilo své domovy přibližně 711 000 Arabů. Tato událost je označována jako an-Nakba (pohroma, katastrofa). Kromě probíhajících bojů, k odchodu Palestinců přispělo místy i nuceného vysídlování, šíření paniky mezi obyvatelstvem a roli sehrály také výzvy arabských představitelů k dočasnému odchodu (Obr. 21). Uprchlíci odcházeli do pásma Gazy (spravovaného Egyptem), na Západní břeh Jordánu (spravováno Jordánskem), někteří emigrovali do okolních arabských států. Zatímco v Jordánsku část uprchlíků získala občanství státu, v jiných zemích byla jejich práva omezena. Pro pobyt uprchlíků zřizovaly státy Blízkého východu uprchlické tábory. Uprchlí Palestinci v nich čelili špatným životním podmínkám, nedostatkem vody a základní hygieny.

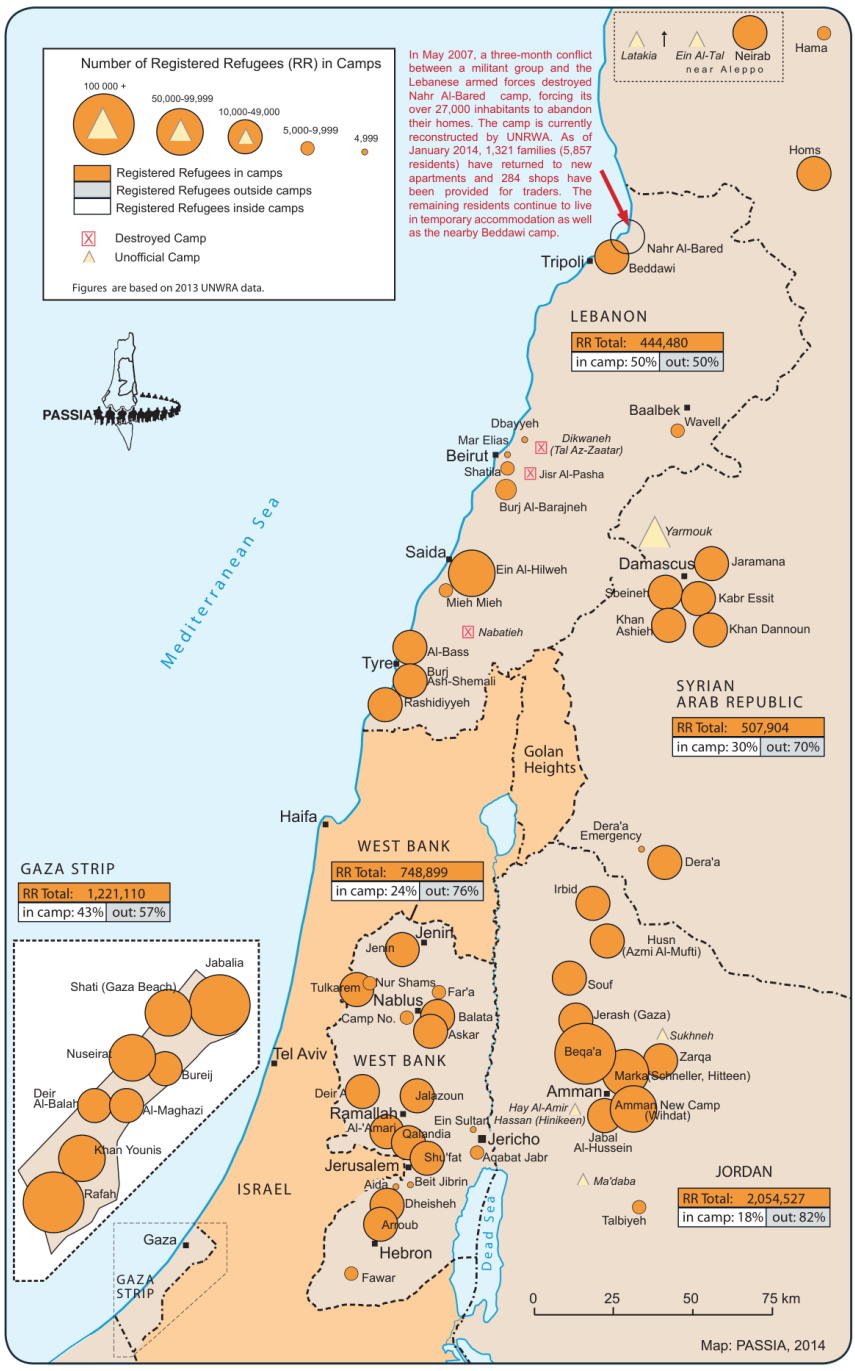
Obr. 21 Odchod Palestinců ze svých domovů během an-Nakby (ALJAZEERA 2017)

Další významná migrační vlna nastala v roce 1967, během tzv. šestidenní války, kdy své dosavadní domovy opustilo přibližně 360 000 Arabů. Velká část z nich již byla uprchlíky z předchozí války.

Status palestinského uprchlíka byl definován specializovanou organizací OSN pro pomoc uprchlíkům (UNRWA). Určen byl pro osoby, které v období let 1946-1948 ztratily domov nebo prostředky obživy v důsledku války. Oproti obecné definici uprchlíka je tento status zvláštní tím, že je dědičný. Uprchlíkem se tak stávají také potomci těchto osob, což má za následek dnešní velký počet palestinských uprchlíků ve světě.

V současné době UNRWA registruje přes 5,6 milionu palestinských uprchlíků. Přibližně třetina z nich žije v 58 uprchlických táborech (Obr. 22). Nejvíce uprchlíků se nachází v Jordánsku, následně v Pásmu Gazy a na Západním břehu Jordánu. Početné menšiny žijí také ve státech Perského zálivu, USA a Saúdské Arábii. Přestože se z nich většina nenarodila v Palestině, udržují si ke své domovině vztah a chtějí se vrátit zpět. To je v ostrém rozporu s tím, co chce stát Izrael,

který je proti návratu uprchlíků. Pokud by se Palestinci vrátili zpět, výrazně by se proměnila demografická a populační struktura oblasti.

Obr. 22 Palestinské uprchlické tábory (oranžová: počet registrovaných uprchlíků v táboře, šedá: počet registrovaných uprchlíků žijících mimo tábor, bílá: počet skutečně žijících registrovaných uprchlíků v táboře, červené křížky: zničené tábory, žluté trojúhelníky: neoficiální tábory) (PASSIA 2014)

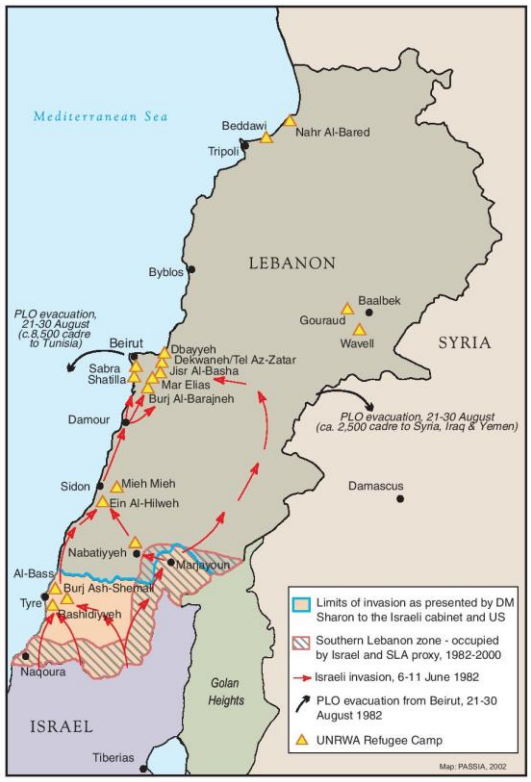
Libanonská občanská válka a hnutí Hizballáh

Palestinské migrační vlny měly dopad nejen na situaci v Izraeli, ale podílely se i na destabilizaci další země v regionu, Libanonu. Stát Libanon byl etnicky a nábožensky velmi různorodý. Žili zde křesťané spolu se sunitskými a šiitskými muslimy. Fungování státu bylo založeno na participaci

všech náboženských skupin, z nichž však nejvýznamnější vliv měli nejpočetnější křesťané. Takto nastavený systém byl stabilní a funkční do chvíle, než začal Libanon přijímat velké množství palestinských uprchlíků prchajících před válkou.

Demografická struktura státu se začala měnit, křesťané se ve státě stali minoritou, což vedlo k mocenským rozbrojům. Ty vedly ke ztrátě vládní kontroly nad jihem Libanonu. Situace vygradovala v roce 1975 rozpoutáním občanské války. Jih země byl ovládnut Palestinci a teroristickými skupinami, například Organizací pro osvobození Palestiny (která zde tehdy měla své sídlo).

Válka si vyžádala intervenci Sýrie a Izraele. Oba státy podporovaly jinou stranu konfliktu. Intervence Izraele vedla na jih území Libanonu (Obr. 23), odkud povstalci začali napadal Izrael. Zapojení Izraele do války nelibě nesli místní obyvatelé, kteří se začali proti jednotkám bouřit.

Obr. 23 Intervence izraelských jednotek v Libanonu v letech 1982-2000 (oranžová plocha s modrým okrajem: limity invaze stanovené izraelským minstrem obrany a předložené vládě a OSN, vyšrafovaná území: jižní libanonská zóna okupovaná Izraelem v letech 1962-2000, červené šipky: směr izraelské invaze, černé šipky: evakuace OOP, trojúhelníky: palestinské uprchlické tábory) (PASSIA 2002)

V této atmosféře vzniklo v roce 1982 hnutí Hizballáh, šíitská polovojenská teroristická skupina, u jejíhož zrodu stát íránský režim. Irán podpořil vznik této skupiny, skrze ni chtěl v zemi nastolit podobný teokratický režim jako byl v Íránu a rozšířit tak islámskou revoluci. Hizballáh usiloval o zničení státu Izrael a vystupoval proti jeho existenci. Bojovat chtěl také proti západním vlivům na Blízkém východě. Svůj boj vedl pomocí sebevražedných útoků, sabotáží a únosů.

Libanonská občanská válka skončila v roce 1990, izraelské jednotky se z území jižního Libanonu stáhly až v roce 2000, hnutí Hizballáh však zůstalo. Jeho cílem je stále zlikvidovat stát Izrael. Hnutí funguje jako „prodloužená ruka“ Íránu, který chce stále židovský národ zahnat do moře. Írán Hizballáh podporuje finančně, dodává mu informace a zbraně. Hnutí dnes funguje nejen jako vojenská a teroristická skupina, ale také jako politická strana. Vláda v Bejrútu se snaží jej odzbrojit, ale prozatím neúspěšně. Výpady a raketové útoky vůči Izraeli stále probíhají.

První Intifáda

Soužití Palestinců a Židů v okupovaných oblastech pásma Gazy a Západního břehu Jordánu mělo v průběhu druhé poloviny 20. století různorodou dynamiku. Střídala se období klidu a napětí. Do dění zasahovaly volby v židovském státu, cizí mocnosti či činnosti teroristických organizací.

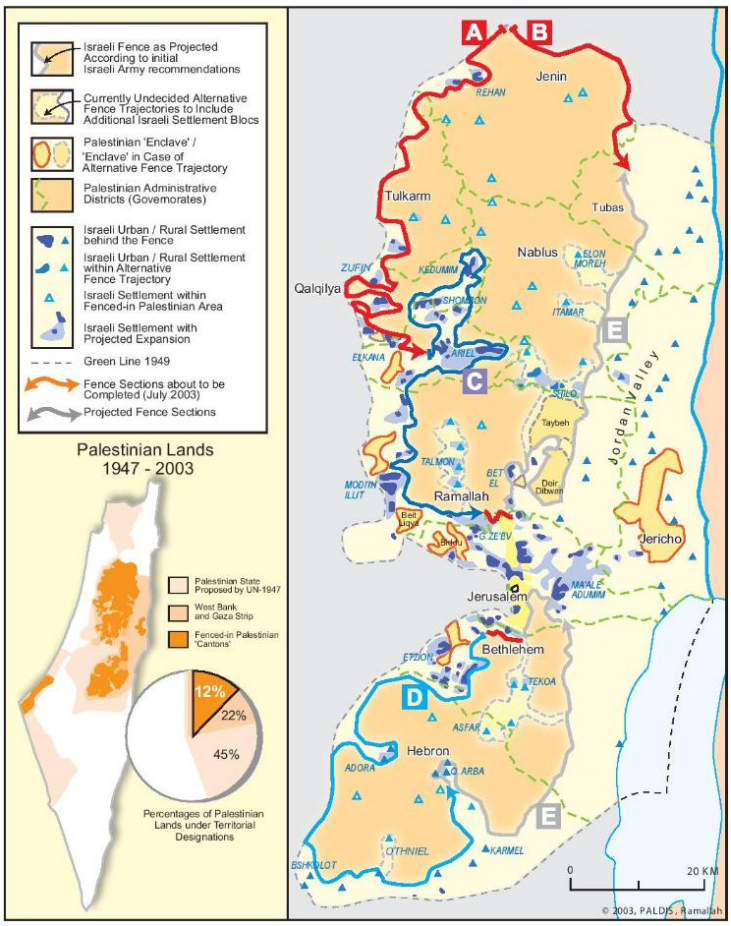
Byly situace, kdy docházelo k atentátům na významné představitele obou táborů, k únosům osob či fyzickým ozbrojeným útokům. Velkou změnou byl rok 1987 a vznik první intifády (lidové povstání), též označované jako válka kamenů. Šlo o rozsáhlé protesty, demonstrace a útoky palestinských obyvatel proti vládě a státu Izrael. V horkých fázích intifády docházelo ke stavění barikád ve městech, házení kamenů i násilným krvavým útokům s mnoha obětmi na obou stranách.

Nepokoje začaly v pásmu Gazy. Stalo se tak po nehodě izraelského autobusu s palestinskými dělníky, během které zemřelo několik pasažérů. Palestinská veřejnost situaci interpretovala jako úmyslný čin Izraele. Mezi hlavní aktéry konfliktu patřila také Organizace pro osvobození Palestiny (OOP). Toto uskupení vyhlásilo 15. listopadu 1988 nezávislý palestinský stát. Stalo se tak v exilu v Alžírsku. Exilová vláda však neměla nad územím státu žádnou kontrolu. První intifáda trvala až do roku 1993, její konec je spojen s mírovými jednáními mezi stranami v Oslu. Jejich cílem bylo vytvoření palestinské samosprávy na části území, které dle rezoluce OSN č. 181 mělo být součástí nezávislého arabského státu.

Budování zdí a bariér

V reakci na události první intifády se Izrael rozhodl fyzicky oddělit dosud společně žijící palestinské a izraelské obyvatelstvo v Pásmu Gazy a Západním břehu Jordánu. Z pohledu Izraele šlo o nezbytné bezpečnostní opatření, které mělo ochránit jeho občany před útoky radikálů.

Jako první krok byly v roce 1993 zavedeny vojenské uzávěry a vznikla kontrolní stanoviště na hranicích Pásma Gazy a Západního břehu. Následující rok začala výstavba oplocení kolem Pásma Gazy a budování nárazníkové zóny (Obr. 24). Práce na bariéře kolem Západního břehu započaly až v roce 2002.

Obr. 24 Systém bariér, zdí a plotů budovaný na hranicích Západního břehu Jordánu (zóny A, B, C, D) (PASSIA 2003)

Tato výstavba byla ostře odsouzena mezinárodním společenstvím včetně OSN a Evropské unie. Proti se postavil také Mezinárodní soudní dvůr, který konstatoval, že bariéry jsou v rozporu s mezinárodním právem, neboť v některých oblastech zasahují hluboko do palestinského území. Izrael svou politiku hájí ochranou civilistů před terorismem a nelegální migrací. Palestinci naopak namítají, že kvůli zdem ztratili přístup k vlastním pozemkům i celistvému území a bariéry vnímají jako symbol segregace.

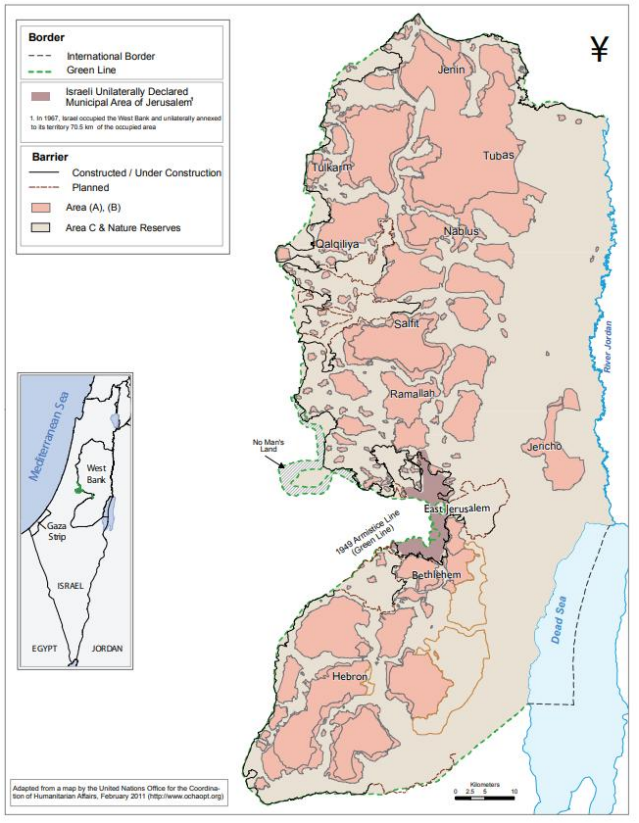
Mírové dohody v Oslu a Západní břeh Jordánu

Mírové smlouvy podepsané v Oslu byly dočasným pětiletým řešením izraelsko-palestinských sporů. Na jejich základě byla OOP uznána jako zástupce palestinského lidu, organizace pak potvrdila existenci státu Izrael. Na základě dohod vznikl subjekt Palestinská autonomie (PA), tedy vláda státu Palestina. Dohoda počítala s tím, že správa palestinských území v Gaze a Západním břehu Jordánu bude postupně převedena pod Palestinskou autonomii.

Rozdělení do tří zón

Dohody rozdělily území Západního břehu do tří oblastí s odlišnými režimy správy (Obr. 25):

- Oblast A (17,2 % území): zahrnovala především palestinská města. Byla zde ustanovena plná palestinská samospráva, za bezpečnost oblasti měly odpovídat palestinské bezpečnostní složky,
- Oblast B (23,8 % území): zahrnovala okrajové části měst a vesnice na venkově. Civilní správu zde měli vykonávat Palestinci, avšak bezpečnostní kontrolu si ponechaly izraelské vojenské jednotky,
- Oblast C (přibližně 60 % území): tvořila převážně neosídlená krajina. Nad těmito oblastmi si Izrael ponechal plnou civilní i vojenskou kontrolu.

Obr. 25 Rozdělení Západního břehu Jordánu do zón podle dohod z Osla (červená: zóny A a B, hnědá: zóna C a přírodní rezervace) (PASSIA 2011)

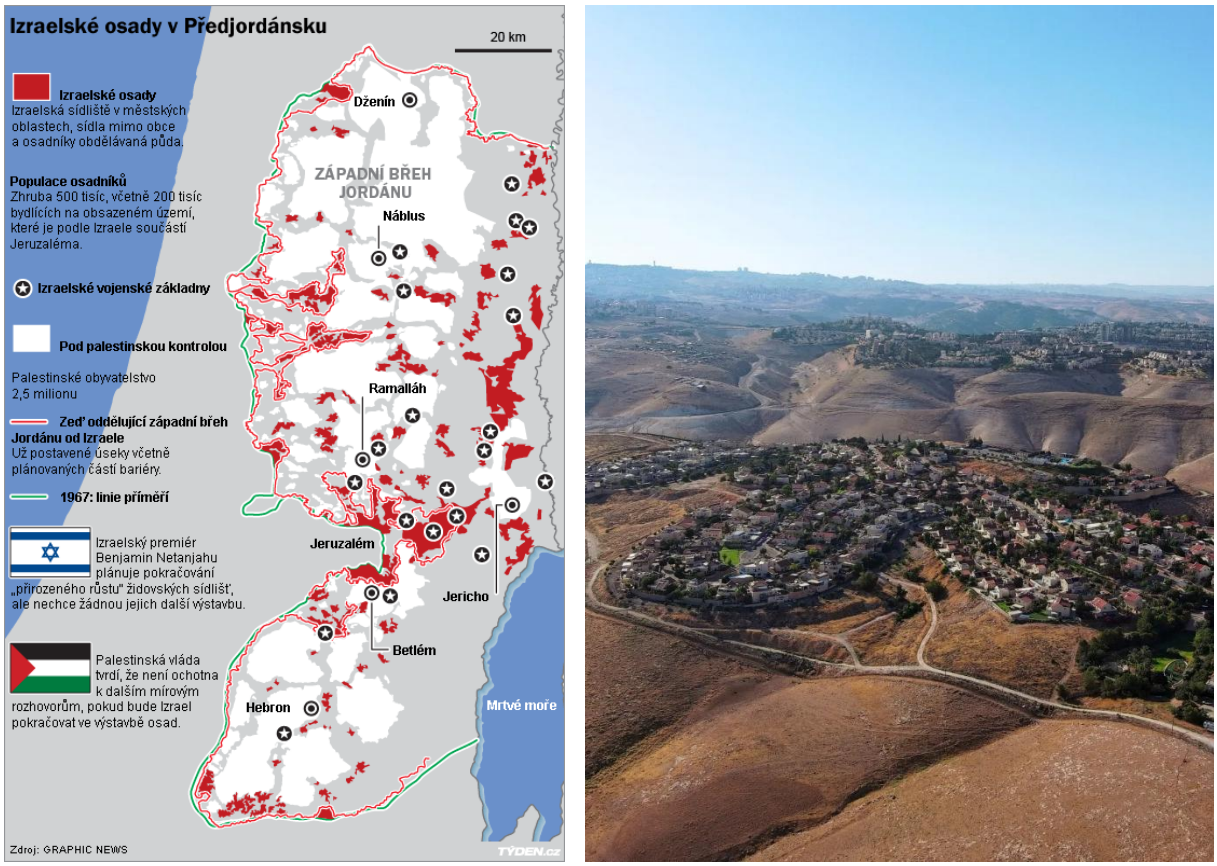
Dohody počítaly s postupným rozšiřováním oblastí A i B na úkor oblasti C, čímž mělo dojít k propojení 227 izolovaných palestinských enkláv v jedno kompaktní území pod Palestinskou správou. K tomuto kroku však nikdy nedošlo.

Izraelští osadníci

Namísto postupného stahování Izraelců a předávání správy i bezpečnosti do rukou Palestinců, začal Izrael podporovat osidlování oblasti C . Od 90. let 20. století se počet izraelských obyvatel

v této části území ztrojnásobil a postupně převýšil původní většinovou populaci Palestinců (Obr. 26). V současné době zde žije přibližně 350 000 Izraelců oproti 150 000 Palestincům.

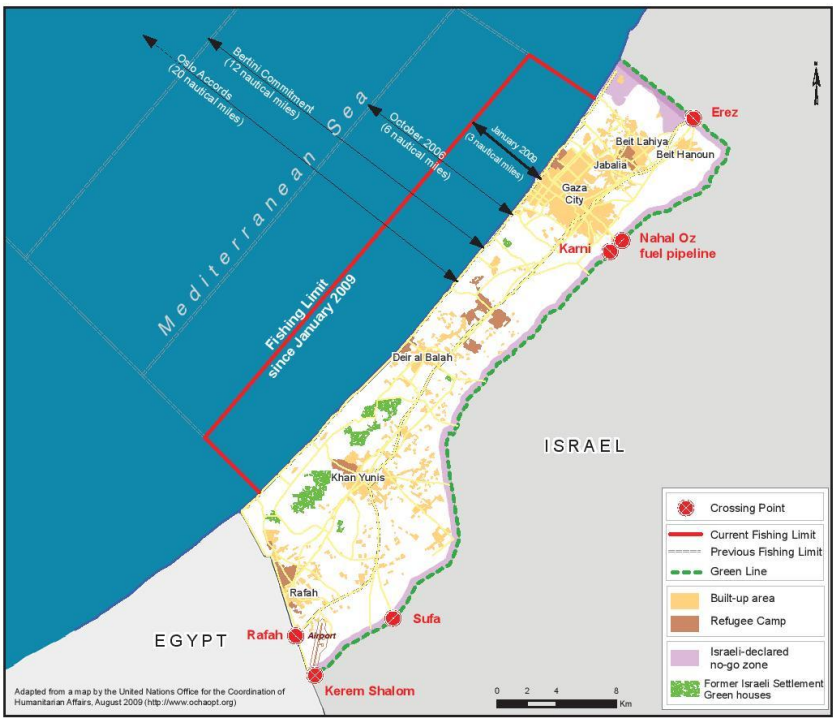
Izrael navíc aktivně iniciuje výstavbu nových osad na Západním břehu, což naráží na ostrou kritiku mezinárodního společenství. Tento postup opakovaně odsoudila Evropská unie i Organizace spojených národů. Také Mezinárodní soudní dvůr ve svém právním stanovisku potvrdil, že budování těchto osad je v rozporu s mezinárodním právem a je nelegální. Zatímco Izrael své jednání hájí historickým a náboženským nárokem na posvátnou půdu, které se nehodlá vzdát, Palestinci vyjadřují opodstatněné obavy, že tato politika směřuje k definitivní anexi okupovaných území.

Obr. 26 Rozložení izraelských osad na Západním břehu Jordánu; izraelská osada na Západním břehu Jordánu. (TÝDEN.CZ 2010; SCHWAN 2025)

Pásmo Gazy

Druhé území, které mělo přejít pod Palestinskou autonomii bylo Pásmo Gazy (Obr. 27). Jedná se o úzké území táhnoucí se kolem pobřeží Středozemního moře. Na ploše 365 km^2 dnes žije přes 2,3 milionu obyvatel, což z Pásma Gazy činí jedno z nejzalidněnějších území světa.

Obr. 27 Území Pásma Gazy v roce 2009 (červené body: hraniční přechody, červená linie: rybářská zóna, žlutá: zastavěná území, hnědá: uprchlické tábory, fialová: Izraelem vyhlášená vyloučená oblast, zelená: skleníky z bývalých izraelských osad (PASSIA 2009)

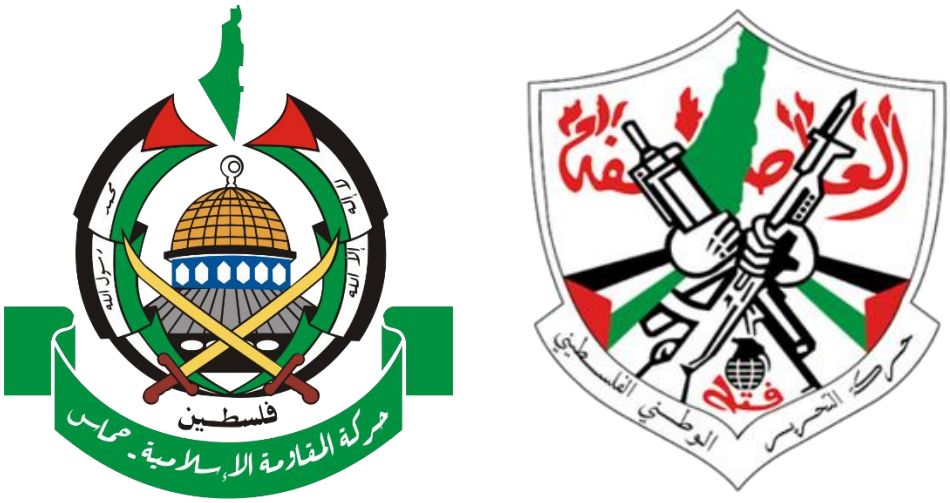
Území mělo být dle rezoluce OSN č. 181 součástí nezávislého palestinského státu. Během první arabsko-izraelské války (1948–1949) však bylo obsazeno Egyptem, který nad ním ustanovil protektorát. V Šestidenní válce v roce 1967 území obsadily izraelské jednotky, které území spravovaly až do 90. let 20. století.

Na základě mírových dohod v Oslu byla správa území převedena na Palestinskou autonomii. Zároveň si však Izrael ponechal kontrolu nad správou daní a cel, kontrolou zboží, letecké a námořní dopravy. Území bylo také stále závislé na přísunu energie, vody a dalších surovin z Izraele. V roce 2005 se izraelské ozbrojené síly rozhodly jednostranně z oblasti stáhnout. Obyvatelé židovského původu byli vystěhováni a jejich osady byly srovnány se zemí.

Vnitřní rozkol mezi Palestinci

V roce 2006 proběhly volby do Palestinské legislativní rady (obdoba parlamentu). Ve volbách drtivě zvítězilo radikální hnutí Hamás, které část mezinárodního společenství označovala za teroristickou organizaci. Poraženo bylo konzervativnější hnutí Fatah (Obr. 28).

Obě strany nebyly schopny společně sestavit fungující vládu. Spor vygradoval v roce 2007, kdy Hamás násilně převzal moc nad Pásmem Gazy a potlačil zde stranu Fatah. Naopak Fatah získal moc nad Západním břehem Jordánu. Výsledkem je dvojvládí nad palestinským územím. Hamás se stal rozhodující silou v Pásmu Gazy. Hnutí v sobě obsahuje fungování samosprávy, školství i zdravotnictví. Součástí jeho struktur je také militantní větev, která organizuje ozbrojení výpady vůči Izraeli.

Obr. 28 Emblémy hnutí Hamáš (vlevo) a Fatah (vpravo) (WIKIPEDIE 2026a; WIKIPEDIE 2026b)

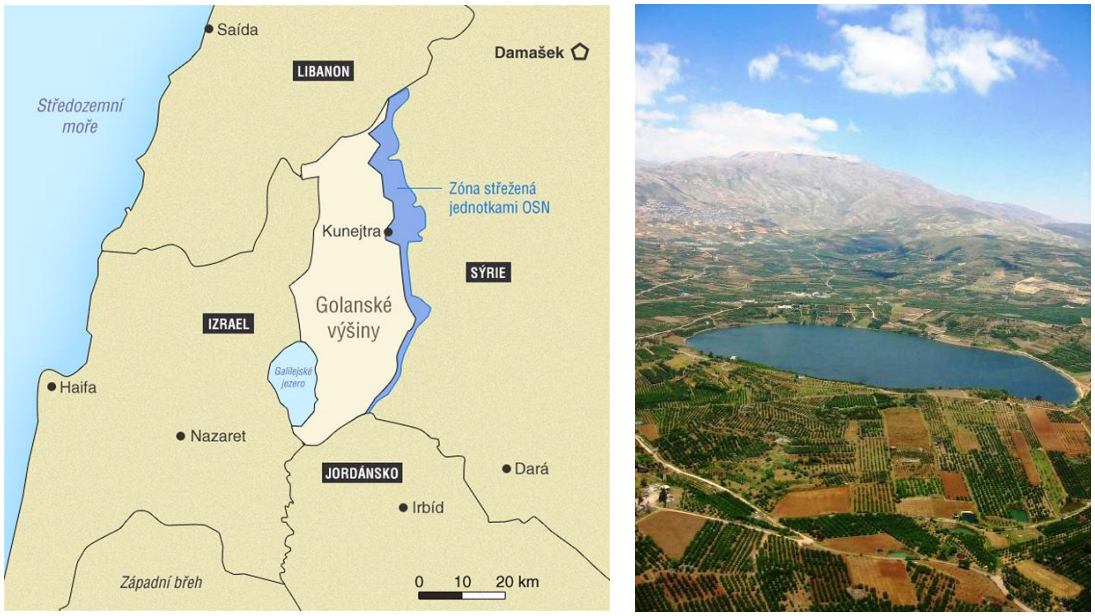
Izrael spolu s Egyptem na vyhrocenou situaci v Gaze reagovali uvalením letecké, námořní a pozemní blokády. Tím byla výrazně zasažena ekonomika celého území, které se začalo propadat na pokraj chudoby. Útoky raketami a pozemními skupinami militantního křídla Hamásu vůči Izraeli vyvolaly četné invaze ozbrojených sil Izraele a v důsledku tohoto začal okolo území budovat ochranné pásmo.

Napjatá situace kolem území vygradovala 7. října 2023, kdy hnutí Hamás provedlo útok na příhraniční města a vesnice Izraele, během kterých bylo zavražděno 1200 lidí a další byli odvlečeni jako rukojmí do pásma Gazy. V reakci na toto jednání připravil Izrael vojenskou pozemní operaci, ve které vzal útokem pásmo Gazy s cílem zničit hnutí Hamás a osvobodit zajaté Izraelce.

Golanské výšiny

Kopcovitá oblast nedaleko údolí řeky Jordán a Galilejského jezera se nachází na západní hranici Izraele a Sýrie (Obr. 29). Území patřilo po první světové válce k mandátnímu území Palestiny (spravované Brity), později však bylo předáno francouzské správě, která měla své mandátní území na sever od Palestiny.

Od 40. let 20. století bylo území součástí Sýrie. Tato oblast je strategická pro kontrolu oblasti, jde o vyvýšené území nad reliéfem v dané oblasti. Sýrie během válek s Izraelem z těchto míst odstřelovala izraelské osady v nížinách. Proto bylo v rámci šestidenní války v roce 1967 území obsazeno jednotkami Izraele.

Obr. 29 Území Golanských výšin, reliéf Golanských výšin s Golanským jezerem (HAVLICKÁ 2016; WIKIPEDIE 2025)

Stát zde začal budovat osady, židovská populace zde začala vzrůstat. Pro uklidnění situace bylo území označeno jako nárazníková zóna OSN. Izrael území oficiálně anektoval v roce 1981. Podle mezinárodního práva však území stále patří Sýrii. V roce 2019 Spojené státy prostřednictvím prezidenta Donalda Trumpa uznaly území Golanských výšin jako území Izraele.

Postavení státu Palestina dnes

Stát Palestina byl vyhlášen v exilu v roce 1988 v Alžírsku Organizací pro osvobození Palestiny. Faktické vlády alespoň nad částí území se Palestinci domohli v 90. letech 20. století. Vznikla Palestinská autonomie (vláda), Palestinská legislativní rada (parlament), v čele státu je prezident.

V roce 2012 byl zemi udělen Valným shromážděním OSN status nečlenského pozorovatelského státu. Palestinská autonomie na toto reagovala v roce 2013 svým přejmenováním na stát Palestina.

Palestinu jako suverénní stát uznává 157 zemí mezinárodního společenství (Obr. 30). Naopak proti uznání státu jsou například USA nebo i Česká republika. To do značné míry omezuje plné zapojení země do mezinárodních organizací a vztahů. Situaci Palestinců ztěžuje jejich politická roztříštěnost a existence rozdílných politických proudů, včetně radikálních skupin, které se podílejí na ozbrojených střetech s Izraelem.

Obr. 30 Přehled států uznávajících Stát Palestina (stav k roku 2019) (PASSIA 2019)

Nevraživost vůči Izraeli dále podněcují také okolní země, nejvíce Írán, který dlouhodobě odmítá existenci státu Izrael a podporuje skupiny, které proti němu vystupují. Izrael je v neustálé pohotovosti a svým tvrdým přístupem, který je často v rozporu s mezinárodním právem se snaží ovládnout a scelit území Palestiny pod svou kontrolu. Palestinci a část mezinárodního společenství tento přístup vnímají jako snahu o postupnou anexi těchto území.

Kdo má však skutečně nárok na tuto zemi? Tato otázka zůstává jedním z nejzásadnějších problémů, na který lze jen těžko jednoduše odpovědět. Je to nikdy nekončící otázka, která je vždy na začátku i konci tohoto příběhu.

Zdroje text:

PULSIPHER, A. a kol. (2020): World Regional Geography, Global patterns, local lives. Eight Edition. Macmillan Learning, New York.

RUBENSTEIN, J.M. (2018): The Cultural Landscape, An Introduction to Human Geography. Four edition. Pearson Education Limited, London.

ŠLACHTA, M. (2007): Izrael a Palestina: nenávist bez konce? In: Ohniska napětí ve světě. Kartografie, Praha, 71–84.

TERNER, E. (1991): Dějiny státu Izrael. Kora, Parbudice.

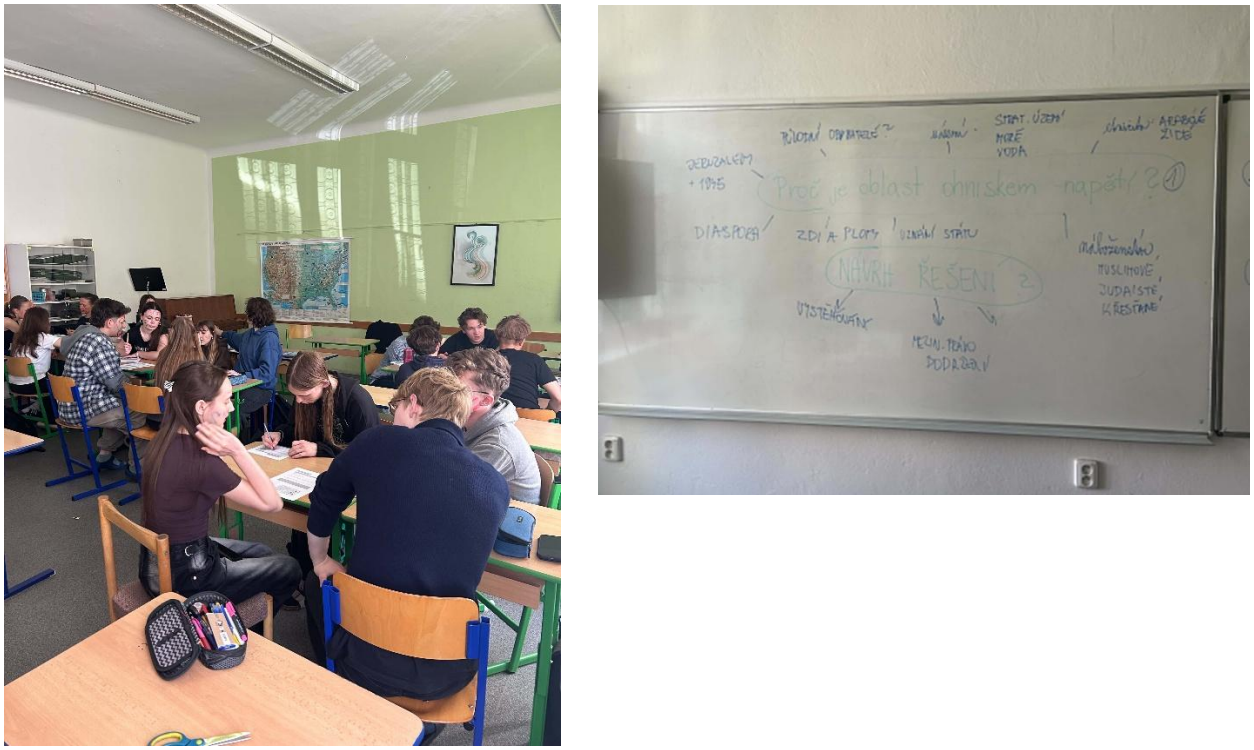
BRITANICCA EDITORS: Britannica, Palestinian Authority, https://www.britannica.com/topic/Palestinian-Authority (23. 4. 2026).

ELATH, E. (2026): Britannica, Israel, https://www.britannica.com/place/Israel/History (23. 4. 2026).

KHALIDI, W. A. (2026): Britannica, Palestine, https://www.britannica.com/place/Palestine (23. 4. 2026).

4.5 Pilotáž výuky izraelsko-palestinského konfliktu

Dne 30. dubna 2026 proběhla na Gymnáziu Rájec-Jestřebí pilotáž navržené výuky na téma izraelsko-palestinského konfliktu (Obr. 31). Výuka byla realizována ve 2. ročníku čtyřletého gymnázia za účasti 19 žáků a postupovala standardním způsobem podle připravené metodiky. Žáci byli rozděleni do pěti skupin, z nichž čtyři byly čtyřčlenné a jedna tříčlenná. Následně jim byly rozdány pracovní listy, které ve skupinách vyplňovali (Příl. 12).

Obr. 31 Práce ve skupinách během pilotáže výuky na Gymnáziu Rájec-Jestřebí a myšlenková mapa vytvořená v rámci závěrečné reflexe jako odpověď na kladenou otázku a návrh možného řešení (FOTO AUTOR, 30. 4. 2026)

Po uplynutí stanoveného časového limitu došlo k reorganizaci do tzv. expertních týmů, v nichž se žáci vzájemně seznamovali se svými specifickými tématy. Hodinu uzavřela společná diskuse doplněná myšlenkovou mapou na tabuli (Obr. 31). V samotném závěru výuky žáci poskytli vyučujícímu písemnou zpětnou vazbu k průběhu a obsahu hodiny. Průměrné hodnocení celé hodiny ze strany žáků činilo 7,5 bodů z 10.

Identifikované problémy

Jako hlavní úskalí navržené hodiny se ukázal krátký čas pro nastudování delších článků. V původní verzi metodiky bylo počítáno s časovou dotací 15 minut, během níž měli žáci ve skupině vypracovat celý pracovní list. To se v kombinaci s dlouhými články ukázalo jako nemožné. Ve zpětné vazbě 8 z 19 žáků uvedlo, že by ocenili více času na vypracování úkolů. Zároveň 5 žáků uvedlo, že pro ně bylo náročné číst takto dlouhé texty. V důsledku těchto okolností všechny skupiny vyplnily úkol č. 1, jen některým však zbyl čas na vypracování kognitivně náročnějšího úkolu č. 2.

Další komplikací byla zpočátku absence veřejného internetového připojení, na které by se žáci připojili. Tuto situaci však velmi rychle vyřešila sama třída. Žáci si vzájemně nasdíleli mobilní hotspoty. Specifickým faktorem, který ovlivnil hodnocení výuky i atmosféru ve třídě, bylo probíhající „poslední zvonění“. Během něj probíhaly mezi žáky přestřelky s vodními pistolemi, které si žáci přinesli také do hodiny. Během samostatné práce pak ve třídě došlo k rychlé „přestřelce“. Na situaci rychle zareagoval vyučující a vodní pistole zabavil a vrátil až na konci hodiny. Tato intervence se následně projevila i hodnocení u několika žáků ztrátou jednoho nebo dvou bohů z celkového hodnocen hodiny.

Pozitiva hodiny

V rámci zpětné vazbě žáci velmi pozitivně hodnotili především práci ve skupinách a systém jejich střídání . Toto ve svých odpovědí vyzdvihlo 10 z celkových 19 žáků. Shodně po třech žácích pak bylo oceněno závěrečné shrnutí hodiny, diskuze nad tématem a samotná aktuálnost tématu. Celkově žáci v hodině dobře pracovali, aktivně reagovali na otázky kladené učitelem.

Úpravy metodiky

Na základě podnětů od žáků prošel návrh hodiny několika úpravami. Původní on-line články byly za pomoci umělé inteligence zkráceny na přibližně A4 textu. Zároveň byla zvýšena časová dotace na práci ve skupinkách z 15 minut na 20 minut. V úvahu připadá také možné rozdělení času na 15 minut pro společné vypracování úkolu č. 1 a následně 5 minut na samostatné vypracování úkolu č. 2. Uložením článků bylo navíc eliminováno nebezpečí stažení článku, k jeho čtením již není ani potřeba internetového připojení.

Splnění cíle hodiny

V rámci závěrečné diskuze byla otevřena otázka původního obyvatelstva a legitimity nároků na dané území. Žáci dospěli k závěru, že ani na jednu otázku nelze jednoznačně odpovědět. Písemná zpětná vazba ukazovala, jak žáci vnímají hlavní příčiny konfliktu. Nejčastěji uváděné faktory byly: náboženství (12 žáků), etnicita a boj o území (shodně 10 žáků). V odpovědích se také objevily hlubší souvislosti, jako je palestinská diaspora, hledání současné identity obyvatel v minulosti a budování národních identit. Tři žáci rovněž uvedli význam klimatu, vodních zdrojů a jejich přístupu k nim.

Během diskuze byly navrženy dva způsoby řešení konfliktu. První spočíval ve vystěhování palestinských obyvatel do jiných arabských zemí, druhý návrh pracoval s tím, že by se mělo začít vymáhat platné mezinárodní právo. Většina třídy se klonila k druhému návrhu. Z odpovědí a diskuze tedy vyplynulo, že výukový cíl hodiny byl splněn.

5 VÝUKA TÉMATU STATUS TAIWANU

Tato kapitola se věnuje tématu ostrova Taiwan. Téma je do výuky začleněno formou pracovního listu či případové studie. Příprava není koncipována pro celou vyučovací hodinu, jde o aktivitu, kterou lze implementovat do výuky při probírání regionální geografie Asie, případně ji využít v rámci úvodu do politické geografie jako názornou demonstraci pojmů státní suverenita a uznání státu *de iure* a *de facto*. Zpracovaná aktivita obsahuje pracovní list (Příl. 13), autorské řešení (Př. 14), metodický list , popis aktivity (Kap. 5.1) a učební materiál (Kap. 5.2).

METODICKÝ LIST PRO UČITELE:	
Předmět	Zeměpis/geografie
Téma hodiny	Status Taiwanu
Klíčové pojmy	Taiwan, Formosa, Kuomintang, Čínská lidová republika, Čínská republika, politika jedné Číny
Cílová skupina	1.-2. ročník vyššího gymnázia
Průřezová témata	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Cíle výuky	Žák: - vysvětlí, proč existují dvě Číny (Čínská lidová a Čínská republika) - charakterizuje současné postavení Taiwanu v mezinárodní politice
Výstupy z učení	Žák: - lokalizuje ostrov Taiwan na mapě - popíše základní historické události, které vedly k dnešnímu stavu - porovná postavení čínských republik v čase - popíše proč Taiwan naplňuje/nenaplňuje kritéria suverenity státu - interpretuje graf růstu HDP, pracuje s mapou
Návaznost na RVP	Kompetence k učením Kompetence k řešení problémů Kompetence občanská
Doba realizace	25 minut
Pomůcky	Vytištěný pracovní list, časovač
Struktura hodiny	1) Přípravná fáze 2) Úvod a organizace (3 minuty) 3) Vypracování pracovního listu (15 minut) 4) Společné procházení odpovědí (5 minut) 5) Shrnutí (2 minuty)

5.1 Popis výuky tématu status Taiwanu

1) Přípravná fáze

Před začátkem hodiny se učitel může seznámit s materiál o historii ostrova Formosa/Taiwan (Kap. 5.2), který poskytuje ucelený přehled vývoje ostrova od starověku až po současnost. Dále je nutné vytisknout pracovní listy.

2) Úvod a organizace (3 minuty)

V případě použití přípravy k výuce regionální geografie Asie učitel zmíní politický režim Čínské lidové republiky a následně poukáže na polohu ostrova Taiwan při jejím pobřeží. Žákům může položit tyto motivační otázky: „Patří ostrov Taiwan Číně?“, „Proč některé státy Taiwan uznávají jaké nezávislý stát a jiné ne?“, „Jaký význam má Taiwan ve světové politice?“. Tyto otázky slouží jako úvod k aktivitě, v níž budou žáci samostatně hledat odpovědi. Alternativně lze využít novinové titulky o návštěvě českých politiků na ostrově (např. předseda Senátu Miloše Vystrčila nebo někdejší předsedkyně Sněmovny Markéty Pekarové Adamové) a diskutovat o tom, zda tyto cesty vzbudily kontroverze a proč.

Pokud je téma zařazeno k úvodu do politické geografie, může posloužit jako případová studie na téma státní suverenita. Žáci budou zjišťovat, proč je status ostrova problematický a zda jej lze považovat za nezávislý stát.

Po uvedení hodiny učitel rozdá pracovní listy a stanoví časový limit 15 minut pro její vypracování. Pro lepší přehlednost je vhodní na tabuli promítnout časovač.

3) Vypracování pracovního listu (15 minut)

Žáci pracují na úkolech v pracovního listu samostatně. V vyplnění úkolů mohou používat internet. Učitel by hodiny měl dohlížet na to, aby žáci zadání pouze nekopírovali do umělé inteligence, ale informace aktivně vyhledávali. V případě využití AI by měl učitel žáky vést ke kritickému hodnocení zdrojů, ze kterých nástroj čerpá a k ověřování jejich věrohodnosti. Během práce žáků se učitel může věnovat dalším činnostem. Například opravení písemných prací, třídnickým záležitostem či ústnímu zkoušení.

4) Společné procházení odpovědí (5 minut)

Po uplynutí časového limitu projdou žáci společně s učitelem jednotlivé odpovědi a zkontrolují jejich správnost. K tomu účelu složí učiteli autorské řešení pracovních listů (Příl. 14).

5) Shrnutí (2 minuty)

V závěru aktivity žáci s učitelem formulují odpovědi na otázky položené v úvodu hodiny.

5.2 Historie ostrova Formosa/Taiwan

První zmínky o Taiwanu pocházejí z čínských pramenů z 3. století př. n. l. Ostrov tehdy obývaly kmeny austronéského (malajsko-polynéského) původu. Z pevninské Číny sem postupně přicházeli rolníci a rybáři, kteří zde zakládali první osady. Nově příchozí byli často vystaveni útokům původních kmenů, proti nimž se museli společně čelili. Protože byl ostrov strategickým bodem pro plavbu na moři, své základy zde zakládali také piráti. Důležitým centrem osídlení se staly také Peskadorské ostrovy, ležící mezi pevninskou Čínou a Taiwanem.

Evropští kolonizátoři na Formose

Na počátku 16. století začali do východní Asie připlouvat evropští objevitelé a kolonizátoři. Portugalský mořeplavec, který kolem ostrova proplouval v roce 1517, jej pojmenoval „Ilha Formosa“, v překladu „Krásný ostrov“. Toto označení se v Evropě uchytilo a používalo se až do počátku 20. století. Další koloniální velmoci, Španělsko a Nizozemsko, na ostrově vybudovaly své přístavy a pevnosti (Obr. 32). Ostrov se tak stal součástí mezinárodních obchodních a námořních cest.

Obr. 32 Taiwan v roce 1628 (žlutá: španělské území, hnědá: nizozemské území, modrá: kmenové království, bílá: území ovládané domorodými kmeny) (THD 2022)

Nejúspěšnější koloniální mocností se na ostrově stalo Nizozemsko, které v roce 1642 s pomocí místních kmenů vyhnalo Španěly a následně ovládlo i severní část ostrova. Nizozemci otevřeli ostrov první významné vlně čínské migrace. Potřebovali totiž rolníky, kteří by obhospodařovali půdu. V důsledku příchodu čínských osadníků začaly být domorodé kmeny postupně vytlačovány do méně přístupných horských oblastí na východě ostrova.

Krátké období království Tung-ning

Koloniální dění na ostrově brzy ovlivnily politické změny na pevninské Číně. V roce 1644 padla v Pekingu dynastie Ming. Proti nově nastolené dynastii Čching vzniklo opoziční křídlo vedené generálem Čeng Čcheng-kungem. Ten se pokusil nové dynastii vzdorovat, ale neúspěšně. Po neúspěšném odporu se proto se rozhodl hledat dočasné útočiště, které se svými přívrženci nalezl na ostrově Taiwan. V roce 1662 se mu podařilo vyhnat Nizozemce z jihu ostrova, kde založil království Tung-ning. O tři roky později porazil Nizozemce i na severu ostrova a připojil i tuto oblast ke svému království (Obr. 33). Království Tung-ning vzdorovalo dynastii Čching do roku 1683, kdy byl Taiwan připojen k Čínské říši ovládané dynastií Čching. Jednalo se o první případ, kdy se Taiwan stal útočištěm poražené opozice vůči vládě na pevninské Číně.

Obr. 33 Územní rozsah království Tung-ning po vyhnání Nizozemců z ostrova v roce 1668 (THD 2022)

Taiwan součástí Čínské říše

Ostrov byl pod nadvládou dynastie Čching více než 200 let. Ostrov ležel mimo hlavní zájmy císařského dvora. Peking se snažil zabránit, aby na ostrově vzniklo nové centrum opozice a pirátství. Přistěhovalectví na ostrov bylo omezeno. Přesto zde proti císařské vládě vznikala četná povstání.

Zájem čínského vládce o Taiwan vzrostl až ke konci 19. století. Vedle Číny se rodil významný soupeř v podobě Japonského císařství, které začínalo mít v oblasti východní Asie významný vliv. Japonský zájem se postupně soustředil na strategicky položený Taiwan. V reakci na to Čína začala posilovat své postavení na ostrově prostřednictvím jeho modernizace. Docházelo například k budování dopravní infrastruktury a nového správního centra ostrova, města Tchaj-pej.

Napětí mezi Japonskem a Čínou vyústilo v letech 1894–1895 v otevřenou válku. Přestože hlavní příčinou konfliktu byl boj o vliv na Korejském poloostrově, výsledek války ovlivnil také

Taiwan. Čína válku prohrála a v rámci mírových jednání musela Taiwan přenechat Japonskému císařství. Rokem 1895 tak začala japonská okupace na Taiwanu, která trvala šedesát let. Prohraná válka byla začátkem konce čínského císařství. V roce 1911 nespokojení Číňané svrhli císaře a vyhlásili republiku.

Japonská okupace Taiwanu

Japonské císařství se rozhodlo vytvořit z Taiwanu svou vzorovou kolonii. Zaměřovalo se především na podporu zemědělskou produkci rýže a cukrové třtiny. Plodiny byly následně zpracovávána v Japonsku. Výrazně se rozšířila dopravní infrastruktura, jen za deset let vzniklo 450 km železnic (z dob čínské vlády existovalo asi pouze 50 km tratí). Byla zde vytvořena místní policie, zakládány základní školy, podporováno soukromé vlastnictví půdy. Ostrov byl také elektrifikován.

Japonská nadvláda byla spojena s intenzivní japonizací místních obyvatel. Zaváděno bylo japonské právo, jazyk i kulturní zvyklosti. Proti těmto změnám se místní obyvatelé často bouřili. V roce 1906 Japonské císařství ovládlo celý ostrov (Obr. 34), včetně oblastí kontrolovaných domorodými kmeny.

Obr. 34 Rozdělení moci na ostrově Taiwan v roce 1895 (červená: území ovládaná Japonskem, dříve Čínou, bílá: území ovládaná domorodými kmeny do roku 1906) (THD 2022)

Během druhé světové války se ostrov stal základnou pro japonské útoky na Filipíny a pro kontrolu oblastí Jihočínského, Východočínského a Filipínského moře. Japonci Taiwan označovali za svou „nepotopitelnou letadlovou loď“. Císařství zde také vybudovalo továrny pro zbrojní průmysl. Místní obyvatelé byli nuceni se zapojit do bojových operací Japonska, například ve válce proti Číně.

Návrat ostrova Číně

V rámci Káhirské konference v roce 1943 vyjednala Čínská republika, zastupovaná Čankajškem, se Spojenci navrácení Taiwanu v případě, že Japonsko bude ve válce poraženo. Tato dohoda byla naplněna na podzim roku 1945, kdy byl Taiwan po japonské kapitulaci předán pod správu Čínské republiky. Správa ostrova byla předána jednotkám Kuomintangu, vládnoucí straně, přicházejícím z pevninské Číny. Obyvatelé ostrova konec japonské okupace vnímali s nadšením. Čínská republika přebírala dobře prosperující ostrov se silnou ekonomikou a s životní úrovní vyšší než na pevninské Číně.

Vztahy mezi místními obyvateli a novou správou se však rychle zhoršily. Kuomintangské jednotky nastolily vojenskou vládu, která s místními zacházela jako s kolaboranty a zrádci. Majetek mnoha místních obyvatel byl drancovány a zabavovány. Z ostrova byli vyhnáni Japonci, včetně významných úředníků a odborníků. Podniky byly znárodněny a podřízeny vládě Kuomintangu, mnoho z nich se dostalo do ekonomických problémů. S novým režimem také výrazně vzrostla korupce a černý trh.

Proti novému režimu začali obyvatelé protestovat. Napětí ve společnosti vygradovalo v roce 1947 během tzv. incidentem 228 (28. února 1947), během něhož zaměstnanci státního tabákového monopolu surově napadli ženu prodávající nelegální cigarety (Obr. 35). Tento krutý zásah odstartoval vlnu nepokojů a bojů proti vládě a příchozím z pevniny. Místní vláda reagovala přivoláním vojenských posil z pevniny, které protesty brutálně potlačily. Během represí čínské jednotky zabily přibližně 8 000 až 10 000 civilistů. Mezi obětmi byli také potenciální vůdci místních komunit, kteří by se mohli stát oponenty Kuomintangu.

Obr. 35 Hrozná inspekce, Incident 228, autor Jun Li (WIKIPEDIA 2024)

Prohraná občanská válka a útěk na ostrov

Z vystupování vlády na Taiwanu by se mohlo zdát, že Kuomintang představoval dominantní a stabilní politickou sílu v celé Číně. Ve skutečnosti tomu tak nebylo. Po roce 1945 v Číně znovu propukla občanská válka mezi komunisty a Kuomintangem. V roce 1949 začal Kuomintang na pevnině ztrácet převahu, zatímco komunisté postupně obsazovali velká města a ovládli rozsáhlá území Číny. Vůdce strany Čankajšek se proto rozhodl odebrat na ostrov Taiwan, nad nímž si Kuomintang stále udržoval kontrolu. Ostrov se po rozsáhlých represích nacházel v těžké ekonomické i politické situaci. Tu navíc zhoršil příchod přibližně 1,5 milionu Číňanů, kteří Čankajška následovali.

Dne 1. října 1949 vyhlásil vůdce čínských komunistů Mao Ce-tung vznik nového státu, Čínské lidové republiky. Nový režim měl být budovaný na socialistických principech a distancoval se od předchozí republikánské tradice. Tímto aktem byla občanská válka prakticky rozhodnuta. Zdálo se, že existence Čínské republiky se blíží ke konci, Mao připravoval invazi na ostrov, která by definitivně ukončila existenci Čínské republiky a Kuomintangu. Nakonec k ní ale nedošlo.

Mezinárodní situace a proměna postavení Taiwanu

V roce 1950 zahájila Severní Korea válku proti Jižní Koreji s cílem sjednotit Korejský poloostrov pod komunistickou vládou. Proti tomu se postavily Spojené státy a Organizace spojených národů. Aby nedošlo k podobnému scénáři také v případě Taiwanu, vyslaly Spojené státy ještě téhož roku do Taiwanské úžiny 7. flotilu amerického námořnictva. Tím byla invaze Čínské lidové republiky na ostrov odvrácena. Spojené státy následně začaly budovat dlouhodobé strategické partnerství s taiwanskou vládou. V roce 1954 byla uzavřena smlouva o vzájemné bezpečnosti, která Taiwanu zaručovala ochranu před Čínou lidovou republikou. Další americká podpora směřovala také do hospodářského rozvoje ostrova.

Vláda Čankajška si díky americké podpoře udržela sovu existenci a většina západních států ji nadále uznávala za legitimní vládu celé Číny. Čínské republice zároveň zůstalo zastoupení ve Valném shromáždění OSN i v Radě bezpečnosti. Přestože vláda fakticky ovládala pouze Taiwan a několik menších ostrovů, nadále vystupovala jako legitimní reprezentant celé Číny.

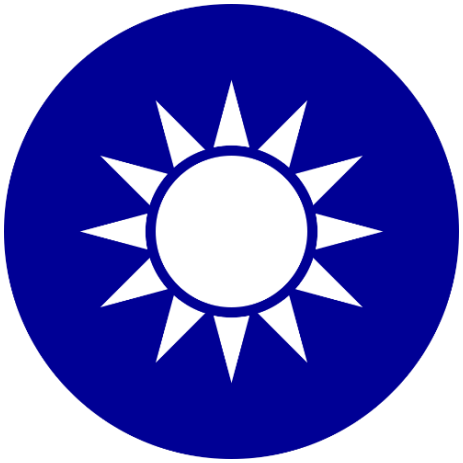
Tato situace přetrvala až do roku 1971, kdy Čínská republika v důsledku změn mezinárodních vztahů a geopolitické situace ztratila podporu většiny států. Téhož roku přišla o své zastoupení v Organizaci spojených národů, které převzala Čínská lidová republika. Spojené státy následně v roce 1978 oficiálně uznaly vládu v Pekingu a navázaly s ní diplomatické vztahy. Taiwan se poté ocitl v mezinárodní izolaci, která se dále prohlubovala s rostoucí ekonomickou, vojenskou a politickou mocí Čínské lidové republiky.

Vláda Kuomintangu nad Taiwanem

Čankajšek na ostrově zavedl autoritářský systém jedné strany. Po převzetí ostrova od Japonců byla veškerá správa soustředěna do rukou Kuomintangu, místní obyvatelstvo bylo v těchto strukturách

marginalizováno. V zemi bylo v roce 1949 vyhlášeno stanné právo, na základě něj byly zahájeny represe a zatýkání politických oponentů, údajných přívrženců komunismu i běžných civilistů. Cílem represí bylo upevnění moci Kuomintangu (Obr. 36). Během procesů bylo popraveno přibližně 3000 až 4000 lidí, přičemž odhady počtu obětí se v jednotlivých zdrojích liší. Tyto události vstoupily do dějin jako „Bílý teror“. Zakázána byla také činnost opozičních politických stran.

Obr. 36 Čankajšek a logo strany Kuomintang (WIKIMEDIA 2025; WIKIMEDIA 2026)

Kuomintang nadále prosazoval rétoriku o znovudobytí pevninské Číny a obnovení vlády nad celým státem. Proti komunistickému režimu na pevnině byla přijata řada opatření. S pevninou nebylo možné udržovat ekonomické vztahy ani na ni cestovat, zatímco uprchlíky z pevninské Číny byli přijímání. Vláda také podporovala čínskou kulturu a snažila se omezovat projevy místní identity, například potlačováním místních jazyků, zejména taiwanštiny, ve veřejném prostoru a ve školství. Symbol čínské kulturní kontinuity představovaly také císařské sbírky z Pekingu, které Čankajšek nechal převést na ostrov při ústupu z pevniny v roce 1949.

Ekonomický tygr

Vláda se zaměřila na hospodářský rozvoj země a v tomto úsilí ji významně podporovaly Spojené státy. Později se významným partnerem stalo i Japonsko. Nejprve se země snažila nahradit dovoz spotřebního zboží vlastní výrobou. V 60. letech se Taiwan výrazně industrializoval a přeorientoval se na exportně orientovanou výrobu. Jeho rychlý ekonomický růst byl v ostrém kontrastu s upadající ekonomikou Čínské lidové republiky.

Díky tomuto dynamickému rozvoji je Taiwan označován jako jeden z „asijských tygrů“. Od 80. let se ekonomika Taiwanu začala orientovat na odvětví s vysokou přidanou hodnotou. Růst zaznamenala elektronika, petrochemický průmysl, automobilového průmyslu a ocelářství. V posledních desetiletích jsou hlavní oblastí investic polovodiče, výpočetní technika, digitální služby a umělá inteligence.

Od autoritářského režimu k demokracii

Ekonomický růst ostrova vedl k růstu životní úrovně, společenské prosperitě a vzniku silné střední třídy. Tento vývoj se stal základem pro postupné demokratizační tendence, které se ve společnosti začaly postupně prosazovat. Zároveň slábla idea znovudobytí pevninské Číny.

Po smrti Čankajška v roce 1975 se moci chopil jeho syn Ťiang Ťing-kuo, který zahájil postupné reformy směřující k demokratizaci země. Jako prezident si uvědomoval, že mezinárodní izolaci Taiwanu lze překonat pouze ekonomickým rozvojem a politickým uvolněním. Začaly postupné změny v Legislativním dvoře (obdoba parlamentu) a Kuomintang se otevřela novým členům. Postupně byly nahrazovány dlouhodobě neobsazené mandáty určené původně pro zástupce pevninské Číny místními politiky z Taiwanu.

Klíčovým milníkem byl rok 1986, kdy vznikla opoziční Demokratická pokroková strana (DPP), která se stala alternativou k vládnoucímu Kuomintangu. V roce 1987 bylo zrušeno stanné právo, které v zemi platilo 77 let! Média získala možnost otevřeně kritizovat vládu. Během politického uvolňování režimu byly obnoveny kontakty mezi oběma zeměmi, z čehož zejména profitoval taiwanský byznys. Postupně se rozvíjel politický systém s volnou soutěží stran a konaly se první volby s reálnou politickou konkurencí.

V roce 2000 dosáhla DPP svého prvního vítězství, když Čchen Šuej-pien vyhrál prezidentské volby. Za završení procesu demokratizace je považován rok 2016, kdy Demokratická pokroková strana získala díky vítězství ve volbách většinu v Legislativním dvoře a kandidátka DPP Cchaj Jing-wen zvítězila v prezidentských volbách (Obr. 37).

民主進步黨
Democratic Progressive Party of Taiwan

Obr. 37 Prezidentka Cchaj Jing-wan a logo DPP (AKTUÁLNĚ.CZ 2020; WIKIMEDIA 2026)

S demokratizací, nástupem mladé generace a rostoucí podporou DPP byl spojen také proces „taiwanizace“ společnosti a státu. Obyvatelé země začali více prosazovat vlastní identitu, přestali se neustále porovnávat a odvolávat na pevninskou Čínu. Přestala být upřednostňována čínská kultura před taiwanskou, povoleno bylo používat taiwanštinu ve škole a na úřadech. V důsledku toho musela i konzervativní Kuomintang změnit svou rétoriku, přestala mluvit o znovudobytí Číny zpět, ale politici začali používat pojmy jako sjednocení či dokonce nezávislost.

Současná situace

Dnešní postavení Taiwanu (Čínské republiky) vůči Číně (Čínské lidové republice) je komplikované. Čínská lidová republika na Taiwan pohlíží jako na vzbouřeneckou provincii, která je integrální součástí Čínské lidové republiky. V případě snah o vyhlášení nezávislosti Taiwanu je Čína připravena použít vojenskou sílu s cílem ostrov ovládnout. Z druhé strany Taiwan jako samostatný celek, který splňuje většinu kritérií státnosti podle mezinárodního práva, avšak jeho uznání je omezené z důvodu politického tlaku Čínské lidové republiky.

Proč však pevninská Čína ostrov dosud neobsadila? Zaprvé Spojené státy dlouhodobě deklarují ochotu bránit ostrovní stát v případě napadení. Zadruhé si Čínská lidová republika v současné situaci nemůže dovolit konflikt s globálními ekonomickými důsledky. Taiwan je totiž světovým centrem výroby polovodičů, zejména čipů, které jsou klíčové pro globální dodavatelské řetězce. V případě konfliktu by došlo k jejich narušení, což by zásadně zasáhlo světovou ekonomiku. Tento fenomén bývá označován jako „křemíkový štít“.

Taiwanská vláda si uvědomuje strategický význam polovodičového průmyslu, a proto se snaží rozvíjet i další pokročilá odvětví, jako je digitální průmysl, robotika a umělá inteligence. Zároveň výrazně posiluje obranné kapacity a udržuje úzké vztahy se spojenci. Politika „jedné Číny“ však zůstává klíčovým bodem sporu mezi oběma stranami, a proto v regionu přetrvává napětí, jehož eskalace může mít globální dopady.

Zdroje text:

ŠLACHTA, M. (2007): napětí ve světě. Kartografie, Praha.

FAIRBANK, J.F. (1998): 17 Občanská válka a Kuomintang na Tchaj-wanu. In: Dějiny Číny. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 374-383.

ALSFORD, N.J.P. (2024): Taiwan lives: a social and political history. University of Washington Press, Seattle.

COOPER, J. C. (2026): Taiwan, https://www.britannica.com/place/Taiwan (5. 5. 2026).

PŘISPĚVATELÉ WIKIPEDIE (2026): Demokratizace Tchaj-wanu, https://cs.wikipedia.org/wiki/Demokratizace_Tchaj-wanu (5. 5. 2026).

6 ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo vytvořit soubor výukových materiálů zaměřených na problematiku sporných a konfliktních území a přispět tak k efektivnějšímu začlenění tohoto tématu do školní praxe. Práce navazovala na předchozí výzkum realizovaný v rámci bakalářské práce Ondřeje Rybníčka, který poukázal na význam tématu ve vzdělání, ale zároveň identifikoval řadu problémů.

V rámci teoretické části se ukázalo, že při přípravě tématu sporných a konfliktních území se učitelé mohou opřít nejen o české učebnice, ale také o zahraniční odborné zdroje, učebnice anglicky psané provenience. Za nejkvalitnější zdroj lze považovat učebnici *World Regional Geography: Global Patterns, Local Lives* (PULSIPHER 2020), která poskytuje kvalitní a srozumitelný popis jednotlivých konfliktů i jejich širších souvislostí. Publikace si zároveň zachovává nestranný přístup a jednoduchým jazykem vysvětluje složitá témata. Vedle historického kontextu se věnuje také současnému vývoji jednotlivých konfliktů.

Praktická část diplomové práce obsahuje tři zpracované konflikty. V rámci tématu rozdělení Súdánu byla vytvořena dvouhodinová výuková příprava, která propojuje simulační výuku s metodou role-play. Žáci si samostatně získávají informace z mapových podkladů, seznamují se s přidělenou rolí a následně argumentují jednotlivá stanoviska. Aktivita od nich vyžaduje nejen znalost problematiky, ale také schopnost komunikace, vyjednávání a hledání kompromisních řešení.

Druhým zpracovaným tématem byl izraelsko-palestinský konflikt. K němu byly vytvořeny dva výukové texty pro učitele: první se zaměřuje na historický vývoj území od starověku po současnost, druhý se věnuje současným problémům a situaci v regionu. Pro samotnou výuku byla zvolena metoda skládankového učení. Vyvrcholením hodiny je společná tvorba myšlenkové mapy, na níž se podílejí žáci společně s učitelem.

Posledním zpracovaným tématem byl status Taiwanu, pro který byla vytvořena aktivita ve formě pracovního listu. Ta může být využita například ve výuce politické geografie nebo regionální geografie Asie.

V praxi byly ověřeny výukové přípravy zaměřené na téma rozdělení Súdánu a izraelsko-palestinského konfliktu. Hodiny byly žáky hodnoceny průměrně osmi body z deseti. Za pozitivní lze považovat skutečnost, že většinu žáků téma zaujalo. Nejvíce oceňovali zvolené výukové metody a možnost diskutovat o jednotlivých tématech s učitelem i spolužáky. Připomínky žáků (například náročnost článků z přípravy izraelsko-palestinského konfliktu) byly reflektovány v úpravě vytvořených materiálů. Limitem výuky však nadále zůstává vysoká komplexnost tématu a jeho potenciální kontroverznost.

Diplomová práce neusilovala pouze o předání znalostí o jednotlivých konfliktech, jejich příčinách, průběhu a aktérech. Neméně důležitým cílem bylo rozvíjení kompetencí žáků souvisejících s řešením konfliktů a schopností porozumět různým perspektivám. Tento aspekt byl

nejvýrazněji akcentován zejména ve výuce věnované rozdělení Súdánu, kde byli žáci vedeni nejen k osvojování faktických informací, ale také k argumentaci, vyjednávání a hledání kompromisních řešení.

Konflikty představují přirozenou součást lidského života a schopnost konstruktivně je řešit má význam nejen v oblasti mezinárodních vztahů, ale i v každodenním životě jednotlivce. Škola by proto neměla plnit pouze roli instituce předávající znalosti, ale měla by žákům poskytovat i prostor pro rozvoj praktických kompetencí. Schopnost porozumět různým perspektivám, vést dialog a hledat kompromisní řešení může být důležitým předpokladem nejen pro porozumění světovým konfliktům, ale i pro řešení situací, se kterými se žáci setkávají ve svém běžném životě.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knihy, literatura a učebnice

ALSFORD, N.J.P. (2024): Taiwan lives: a social and political history. University of Washington Press, Seattle.

DUNN. K. a kol. (2021): Pearson Edexcel a level A Book Geography 2. Fourth Edition. Hodder Education, London.

FAIRBANK, J.F. (1998): 17 Občanská válka a Kuomintang na Tchaj-wanu. In: Dějiny Číny. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 374-383.

KLÍMA, J. (2012): Dějiny Afriky, Vývoj kontinentu, regionů a států. Nakladatelství lidové noviny, Praha.

PULSIPHER, A. a kol. (2020): World Regional Geography, Global patterns, local lives. Eight Edition. Macmillan Learning, New York.

RUBENSTEIN, J.M. (2018): The Cultural Landscape, An Introduction to Human Geography. Four edition. Pearson Education Limited, London.

RYBNÍČEK, O. (2024): Stav výuky tématu sporná a konfliktní území ve výuce zeměpisu na gymnáziích. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Brno.

ŠLACHTA, M. (2007): Ohniska napětí ve světě. Kartografie, Praha.

TERNER, E. (1991): Dějiny státu Izrael. Kora, Parbudice.

Rozdělení Súdánu, elektronické zdroje

AMOAKO-AGYEI, E. (2013): South Sudan: Key Issues In The World's Newest Nation, http://www.africabusinessreview.net/business-news/south-sudan-understanding-key-issues-in-the-worlds-newest-nation-post-by-erika-amoako-agyei (28. 1. 2026).

BRITANICCA EDITORS: Britannica, Darfur, https://www.britannica.com/place/Darfur (28. 1. 2026).

CIA (2021): Sudan Administrative, https://www.cia.gov/static/60123f684504e3cab74306c60fc96d7a/Sudan_Administrative.jpg (28. 1. 2026).

LAW IN ACTION (2020): Oil Spills of Sudan, Humanitary for Africa, and East African Court of Justice, https://law-in-action.com/2020/06/30/the-oil-spills-of-sudan-humanity-for-africa-and-east-african-court-of-justice/ (28. 1. 2026).

LIDOVKY.CZ (2012): Vyhlásili jsme válku, obvinil Jižní Súdán severního souseda, https://www.lidovky.cz/svet/valka-v-sudanu.A120424_151014_ln_zahranici_jv (28. 1. 2026).

OMER, R. A. a kol. (2010): A molecular survey of cystic echinococcosis in Sudan. 2010. Obr. 1: Map of Sudan with locations mentioned in the text, https://www.researchgate.net/figure/Map-of-Sudan-with-locations-mentioned-in-the-text-Halfa-Atbara-and-Eldamir-are-referred_fig1_41412946 (28. 1. 2026).

PLAUT, M. (2026): A guide to the Sudan war: gold, oil, religion, ethnicity and fereign actors, https://martinplaut.com/2026/01/27/a-guide-to-the-sudan-war-gold-oil-religion-ethnicity-and-foreign-actors/ (28. 1. 2026).

POLOCHOVÁ, I. (2011): Ekvátorie nebo Nilská republika? Súdánci rozhodnou o rozdělení země, https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/referendum-v-sudanu.A110107_182252_zahranicni_ipl (28. 1. 2026).

RAY, M (2025): Britannica, Janjaweed, https://www.britannica.com/topic/Janjaweed (28. 1. 2026).

SPAULDING, J. L. (2026): Britannica, Sudan, https://www.britannica.com/place/Sudan (28. 1. 2026).

SPAULDING, J.L. (2026): Sudan, https://www.britannica.com/place/Sudan (28. 1. 2026).

TECHPEDIA (): Mapa etniczna Sudanu i Sudanu poludniowego, https://www.techpedia.pl/big.php?no=31835.jpg (28. 1. 2026).

THE ECONOMIST (2019):Sudan's revolution could end the conflict in Darfur, https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2019/11/28/sudans-revolution-could-end-the-conflict-in-darfur (28. 1. 2026).

THE ECONOMIST (2025): Darfur's besieged capital falls to the Rapid Support Forces, https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2025/10/30/darfurs-besieged-capital-falls-to-the-rapid-support-forces (28. 1. 2026).

THE GUARDIAN (2014): A history of Sudan – in pictures, https://www.theguardian.com/world/gallery/2014/dec/08/sp-sudan-history-in-pictures (28. 1. 2026).

UNEP/GRID-Geneva (2007): Sudan Elevation Map, https://unepgrid.ch/en/resource/279CB46 (28. 1. 2026).

VÁLKA.CZ (2009): Súdánská republika (Súdán), https://www.valka.cz/Sudanska-republika-Sudan-t80238 (28. 1. 2026).

WIKIMEDIA COMMONS CONTRIBUTORS (2025): Egypt Suda under british control, https://en.wikipedia.org/wiki/Anglo-Egyptian_Sudan#/media/File:Egypt_sudan_under_british_control.jpg (28. 1. 2026).

WIKIMEDIA COMMONS CONTRIBUTORS (2025): Southern Sudan Map, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:SouthernSudanMap.png (28. 1. 2026).

WIKIMEDIA COMMONS CONTRIBUTORS (2025): Sudan independece 2, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sudan_independence_2.png?uselang=cs#Licence (28. 1. 2026).

Izraelsko-palestinský konflikt, elektronické zdroje

ALJAZEERA (2017): The Nakba did not start or end in 1948, https://www.aljazeera.com/features/2017/5/23/the-nakba-did-not-start-or-end-in-1948 (23. 4. 2026)

ATLAS MAPY.CZ (2026): Povrch Země, https://atlas.mapy.cz/?p=000101&id=povrch-zeme&n=m&z=1.4&x=0.000&y=0.000&m=m (23. 4. 2026).

ATLAS MAPY.CZ (2026): Státy a území, https://atlas.mapy.cz/?p=000101&id=povrch-zeme&n=m&z=1.4&x=0.000&y=0.000&m=m (23. 4. 2026).

BOLTER21 (2015): Map of Mandatory of Palestina in 1946 with major cities (in English), https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Map_of_Mandatory_Palestine_in_1946_with_major_cities_%28in_English%29.svg (23. 4. 2026).

BRITANICCA EDITORS: Britannica, Palestinian Authority, https://www.britannica.com/topic/Palestinian-Authority (23. 4. 2026).

CENTER FOR ISRAEL EDUCATION (2026): Osmanischer Naher Oster, 1916, https://israeled.org/osmanischer-naher-osten/ (23. 4. 2026).

ČTK (2025): Německo, Francie a Británie vyzvaly Izrael k obnově příměří v Gaze, https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-zapad-vyzval-izrael-k-obnove-primeri-40514169 (23. 4. 2026).

ČTK (2026): Čtyři izraelští vojáci zemřeli při střetu s členy Hizballáhu na jihu Libanonu, https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-ctyri-izraelsti-vojaci-zemreli-pri-stretu-s-cleny-hizballahu-na-jihu-libanonu-303001 (23. 4. 2026).

ELATH, E. (2026): Britannica, Israel, https://www.britannica.com/place/Israel/History (23. 4. 2026).

GRIČOVÁ, A., VAŠINOVÁ, J. (2025): ČT 24, Česká televize.cz, https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/skupina-14-zemi-odsuzuje-izrael-kvuli-dalsim-osadam-na-zapadnim-brehu-368619 (4.4. 2026).

HAVLICKÁ, K. (2016): Golanské výšiny budou navždy patřit Izraeli, prohlásil premiér Netanjahu, https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/benjamin-netanjahu-golanske-vysiny-izrael-syrie.A160417_142056_zahranicni_kha (23. 4. 2026).

HOLMES, O., OWEN, P. (2025): Trump faces Truth Social backlash over AL video of Gaza with topless Netanyahu and bearded bellydancers, https://www.theguardian.com/us-news/2025/feb/26/backlash-trump-shares-ai-created-video-reimagined-gaza (23. 4. 2026).

HOSENSEIDLOVÁ, P. (2017): Palestinské usmíření. Radikální hnutí Hamas oznámilo dohodu s umírněným Fatahem, https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/palestinske-usmireni-radikalni-hnuti-hamas-oznamilo-dohodu-s-umirnenym-fatahem-89651 (23. 4. 2026).

JEHOVOVI SVĚDKOVÉ (2025): Hlubší pochopení písma, Rozdělení království, https://www.jw.org/cs/knihovna/knihy/Hlub%C5%A1%C3%AD-pochopen%C3%AD-P%C3%ADsma/Rozd%C4%9Blen%C3%A9-kr%C3%A1lovstv%C3%AD/ (23. 4. 2026).

KEJLOVÁ, T. (2017): Před 70 lety Arabové odmítli plán na vznik Izraele a Palestiny, důležitou roli sehrálo Československo, https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/pred-70-lety-arabove-odmitli-plan-na-vznik-izraele-a-palestiny-dulezitou-roli-sehralo-ceskoslovensko-86766 (23. 4. 2026).

KEJLOVÁ, T. (2019): Svět čeká na Trumpovu tajnou „dohodu století“. Ústupky jsou teď v Izraeli národní zrada, upozornil expert, https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/svet-ceka-na-trumpovu-tajnou-dohodu-stoleti-ustupky-jsou-ted-v-izraeli-narodni-zrada-upozornil-exper-69075 (23. 4. 2026).

KEJLOVÁ, T. (2026): ČT 24, Česká televize.cz, https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/izrael-zrejme-spustil-gazafikaci-jihu-libanonu-371859 (4.4.2026).

KEJLOVÁ, T. (2026): Z Gazy je 60 milionů tun sutin. Hlad se zmírnil, zabíjení nepřestalo, https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/z-gazy-je-60-milionu-tun-sutin-hlad-se-zmirnil-zabijeni-neprestalo-369666 (23. 4. 2026).

KHALIDI, W. A. (2026): Britannica, Palestine, https://www.britannica.com/place/Palestine (23. 4. 2026).

PASSIA (2002): Land Ownership in Palestina, 1948, https://passia.org/land-ownership-in-palestine-1948/ (23. 4. 2026).

PASSIA (2002): Libanon, 1982, https://passia.org/lebanon-1982/ (23. 4. 2026).

PASSIA (2002): Population of Palestina by Sub-District, 1946, https://passia.org/population-of-palestine-by-sub-district-1946/ (23. 4. 2026).

PASSIA (2009): The Israeli disengagement plan, 2003-2005 https://passia.org/the-israeli-disengagement-plan-2003-2005/ (23. 4. 2026).

PASSIA (2011): Area C, https://passia.org/area-c/ (23. 4. 2026).

PASSIA (2014): Palestinian refugees, https://passia.org/palestinian-refugees/ (23. 4. 2026).

PASSIA (2019): US Recognition, https://passia.org/un-recognition/ (23. 4. 2026).

PŘISPĚVATELÉ WIKIPEDIE (2025): Golanské výšiny, https://cs.wikipedia.org/wiki/Golansk%C3%A9_v%C3%BD%C5%A1iny (23. 4. 2026).

PŘISPĚVATELÉ WIKIPEDIE (2025): Mandát pro Palestinu, https://cs.wikipedia.org/wiki/Mand%C3%A1t_pro_Palestinu (23. 4. 2026).

PUZANOVA, A. (2023): Seznam Zprávy, https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-pasmo-gazy-v-mapach-jak-se-zije-v-miste-pod-izraelskym-utokem-238708 (4. 5. 2026).

SEZNAM ZPRÁVY (2026): Seznam Zprávy.cz, https://www.seznamzpravy.cz/tag/arabsko-izraelske-valky-96313 (4.4. 2026).

SCHWAN, J. (2025): Nové židovské osady za Západním břehu porušují právo, tvrdí dvacítka zemí, https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/nove-zidovske-osady-na-zapadnim-brehu-porusuji-pravo-tvrdi-dvacitka-zemi-364249 (23. 4. 2026).

SLEPA MAPA.CZ (): Slepá mapa Středního východu s vyznačením hranic států, http://www.slepamapa.cz/slepa-mapa-stredbiho-vychodu-hranice.html (23. 4. 2026).

SVITÁK, M. a kol. (2023): ČT 24, Česká televize.cz, https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/arabove-a-zide-se-perou-o-palestinu-pres-sto-let-342963 (4.4.2026).

TÝDEN.CZ (2010): Palestina nařizuje popravy za prodej půdy Židů, https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/palestina-narizuje-popravy-za-prodej-pudy-zidum_181618.html (23. 4. 2026).

VONDRLÍK, P. (2023): Palestina: Jak se žije v zemi za ostnatým drátem – reportáž, https://www.pasapusu.cz/pujdem-spolu-do-betlema-pres-checkpoint (23. 4. 2026).

WIKIPEDIA CONTRIBUTORS (2025): Jewish land purchase in Palestina, https://en.wikipedia.org/wiki/Jewish_land_purchase_in_Palestine (23. 4. 2026).

WIKIPEDIA CONTRIBUTORS (2026a): Hamas, https://en.wikipedia.org/wiki/Hamas (23. 4. 2026).

WIKIPEDIA CONTRIBUTORS (2026b): Fatah, https://en.wikipedia.org/wiki/Fatah (23. 4. 2026).

ŽINGOR, D. (2021): Izrael dokončil pokročilý protiteroristický hraniční plot – „železnou zeď“ oddělující pásmo Gazy od Izraele, https://www.israel.cz/2021/12/izrael-dokoncil-pokrocily-protiteroristicky-hranicni-plot-zeleznou-zed-oddelujici-pasmo-gazy-od-izraele/ (23. 4. 2026).

Status Taiwanu, elektronické zdroje

AKTUÁLNĚ.CZ (2020): Volby na Tchaj-wanu znovu vyhrála Cchaj Jing.wen. Bojuje proti rostoucímu tlaku Číny, https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/tchajwanska-prezidentka-cchaj-jing-wen-ve-volbach-obhajila-s/r~ff7bcd62347511ea9ec9ac1f6b220ee8/ (5. 5. 2026).

COOPER, J. C. (2026): Taiwan, https://www.britannica.com/place/Taiwan (5. 5. 2026).

PŘISPĚVATELÉ WIKIPEDIE (2026): Demokratizace Tchaj-wanu, https://cs.wikipedia.org/wiki/Demokratizace_Tchaj-wanu (5. 5. 2026).

THE DRAGON HISTORIAN (2022): The history of Taiawn: Every Year, https://www.youtube.com/watch?v=FHHYJfrvgvc&t=167s (5. 5. 2026).

WIKIMEDA COMMONS CONTROBUTORS (2026): The Democratic Progressive Party Logo, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Democratic_Progressive_Party_Logo.svg (5. 5. 2026).

WIKIMEDIA COMMONS CONTRIBUTORS (2024): 222 By Li Jun, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:228_by_Li_Jun.jpg (5. 5. 2026).

WIKIMEDIA COMMONS CONTRIBUTORS (2025): Chiang Kai-shek, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chiang_Kai-shek%EF%BC%88%E8%94%A3%E4%B8%AD%E6%AD%A3%EF%BC%89.jpg (5. 5. 2026).

WIKIMEDIA COMMONS CONTRIBUTORS (2026): Emblem of the Kuomintang, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Emblem_of_the_Kuomintang.svg (5. 5. 2026).

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

Příl. 1 Rozdělení Súdánu, text pro žáky

Příl. 2 Rozdělení Súdánu, role a jejich charakteristika

Příl. 3 Rozdělení Súdánu, mapové podklady

Příl. 4 Rozdělení Súdánu, mapa pro návrh hranic

Příl. 5 Rozdělení Súdánu, návrhy hranic žáků, pilotáž Gymnázium PORG Brno

Příl. 6 Rozdělení Súdánu, finální návrh rozdělení Súdánu, pilotáž Gymnázium PORG Brno

Příl. 7 Rozdělení Súdánu, mezinárodní úmluva, pilotáž Gymnázium PORG Brno

Příl. 8 Izraelsko-palestinský konflikt, pracovní listy

Příl. 9 Izraelsko-palestinský konflikt, autorské řešení pracovních listů

Příl. 10 Izraelsko-palestinský konflikt, články pro žáky

Příl. 11 Izraelsko-palestinský konflikt, prezentace (viz archiv závěrečné práce)

Příl. 12 Izraelsko-palestinský konflikt, vyplněné pracovní listy, pilotáž Gymnáziu Rájec-Jestřebí

Příl. 13 Status Taiwanu, pracovní list

Příl. 14 Status Taiwanu, autorské řešení pracovního listu

KONEC NEJVĚTŠÍHO STÁTU AFRIKY

Úkol č.1: *Přečti si následující text.*

Válka v Súdánu, která trvá již několik desetiletí, má hluboké historické kořeny v koloniální minulosti a ve složitém etnickém a náboženském rozdělení země. Súdán byl od konce 19. století pod britsko-egyptskou koloniální správou, která rozdělila zemi na severní a jižní část. Sever byl převážně arabský a muslimský, zatímco na jihu žily etnické skupiny s tradičními vírami, k nimž patřili křesťané a animisté. Tento rozdíl byl posilován politikou koloniální správy, která nebrala v úvahu etnické a kulturní rozdíly mezi těmito regiony.

Po získání nezávislosti v roce 1956 začal Súdán čelit napětí mezi severem a jihem, což vedlo k první občanské válce (1955–1972). Ta skončila mírovou dohodou, která však nevyřešila všechny problémy. V roce 1983, po zavedení islámského práva v severním Súdánu, propukla druhá občanská válka, která trvala až do roku 2005. Konflikt mezi vládou podporovanou severem a jihosúdánskými rebely, zejména jihosúdánskými křesťany a animisty, vedl k milionům obětí a vysídlených osob.

Fakta a čísla

V Súdánu v době rozdělení žilo na ploše 2,5 milionu čtverečních kilometrů přibližně 45 milionů obyvatel, přičemž téměř polovina (42 %) byla mladší patnácti let. Přibližně stejné procento odpovídalo i městské populaci – hlavní město Chartúm mělo v roce 2009 asi pět milionů obyvatel. Úředními jazyky v zemi s přibližně 60% gramotností jsou arabština a angličtina.

Na severu funguje kombinace islámského a anglického práva, na jihu zejména právo zvykové.

Súdán je poměrně úrodná oblast, kde se pěstuje zejména bavlna a sezam, a zároveň je bohatý na zlato a především ropu, která tvoří drtivou většinu (95 %) súdánského exportu a z poloviny plní státní pokladnu. Odhaduje se, že pod zemí se nachází více než pět miliard barelů ropy. Denně se vytěží přibližně 382 tisíc barelů, což ze Súdánu činí třetího největšího producenta v subsaharské Africe – po Nigérii a Angole.

Úkol č. 2:

Nyní se nacházíme v roce 2011. Země je zkrvavena občanskou válkou a obyvatelstvo se nachází na pokraji humanitární katastrofy. Lidé nemají dostatek potravin ani pitné vody. Mnoho měst je zničeno válečnými konflikty. Na území státu se nachází několik uprchlických táborů, které jsou plné žen a dětí, jež uprchly z regionů zasažených boji. Obě strany konfliktu se dohodly na dočasném příměří a spolu s představiteli EU a OSN zasedají k jednacímu stolu s cílem tento vleklý konflikt definitivně ukončit.

Přípravná fáze:

Právě se stáváte jednou ze stran diplomatických jednání. Vaším úkolem bude hájit své zájmy a navrhovat řešení konfliktu. Cílem je nalezení udržitelného kompromisu, ale také naplnění vašich ambicí. Na základě kontextu a map vymyslete vlastní řešení problému, se kterým poté zasednete k jednacímu stolu.

Jednání u kulatého stolu:

Diplomatická jednání budou probíhat ve dvou kolech. V prvním kole budete ostatním stranám představovat svůj návrh na vyřešení konfliktu. Druhé kolo jednání bude mít za cíl společně dospět k jeho konečnému řešení.

Při řešení konfliktu využívejte mapy: jakou roli pro vás bude hrát reliéf státu, etnické složení, přírodní zdroje, poloha či sousední státy?

Zástupci Súdánu č.1 (jméno si vymyslete):

- Zástupci prezidenta a súdánské armády
- Usilují o zachování celistvosti státu, souhlasí pouze se současnou autonomií jižní části
- V případě rozdělení státu požadují co největší část území, přístup k moři a ropná naleziště
- Nevýhodou je, že nedokážou jih země plně kontrolovat a stabilizovat a pravděpodobně jej nikdy nebudou zcela ovládat
- Nechtějí, aby do řešení sporů příliš zasahovalo mezinárodní společenství

Zástupci Súdánu š. 2 (jméno si vymyslete):

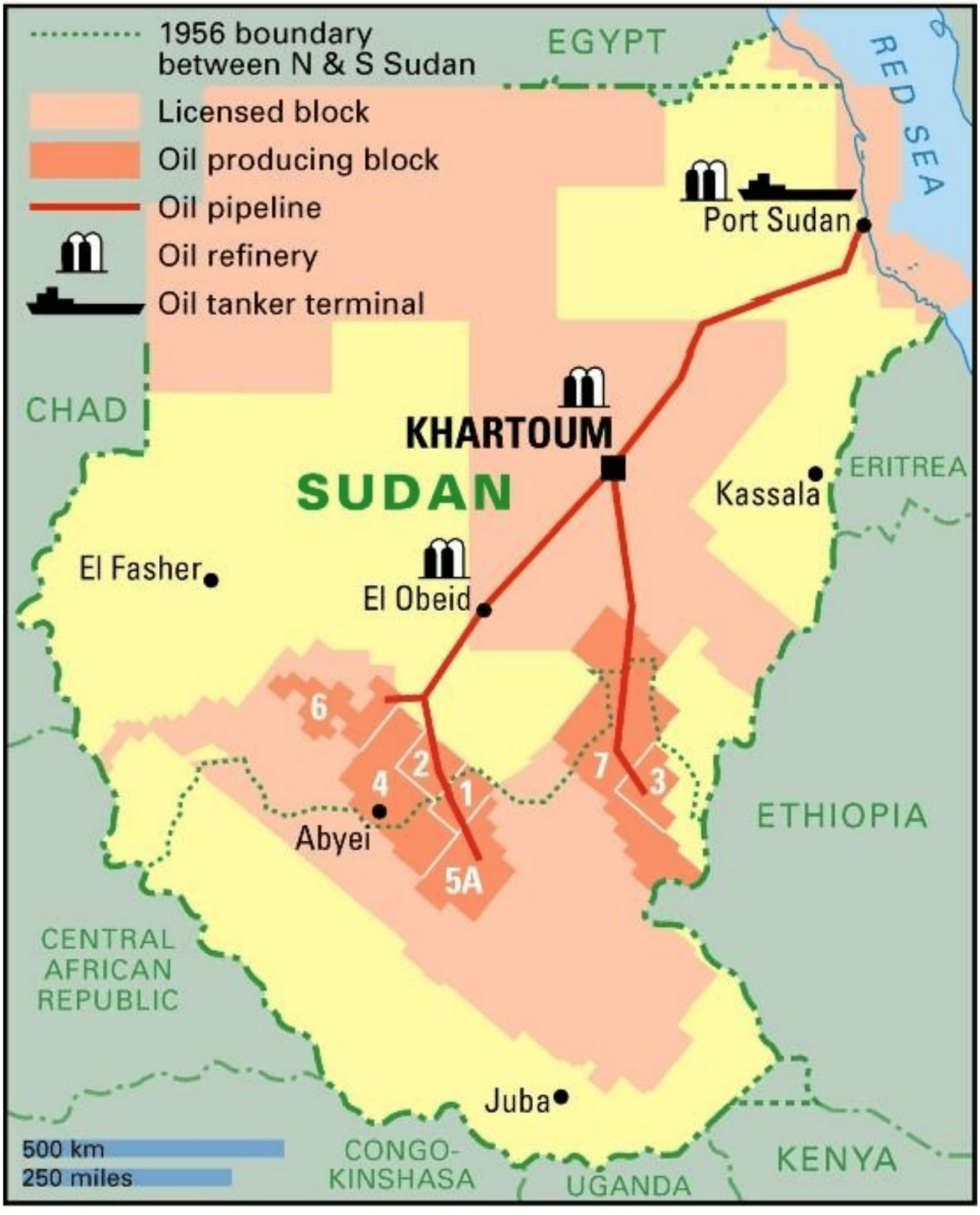
- Zástupci jihosúdánských ozbrojených jednotek, rebelů a prezidenta Jižního Súdánu
- Usilují o nezávislost na Súdánu, nechtějí se připojit k žádnému jinému státu
- Požadují vznik státu na území obývaném křesťany a animisty a v oblastech s nalezišti ropy
- Usilují o přístup k moři (vlastní nebo zprostředkovaný)
- Považují za klíčové, aby nový stát byl funkční a schopný se bránit
- Nemají dostatek sil k udržení kontroly nad celým územím; jejich vliv nezasahuje do severních částí země

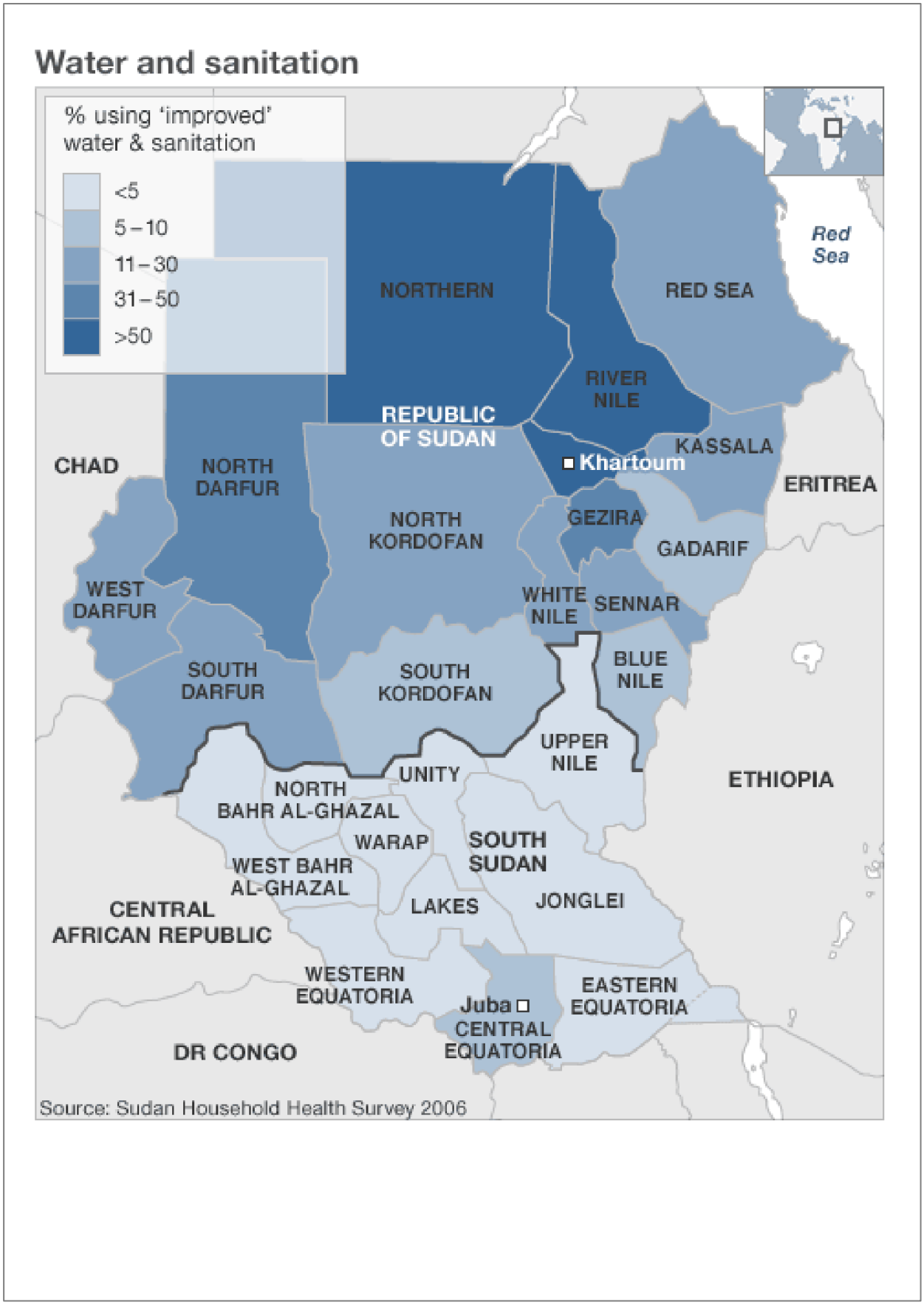
Zástupci EU:

- Snaží se dosáhnout stability a míru v dané oblasti
- Prosazují republikánské zřízení se silnou rolí parlamentu
- Usilují o zakotvení ochrany základních lidských práv a svobod
- Chtějí v regionu stabilního partnera (partnery) pro obchod, investice a nákup ropy
- EU je geograficky velmi vzdálená a v problematice Afriky se neorientuje do hloubky
- Významnější vliv zde má spíše Čína

Zástupci OSN:

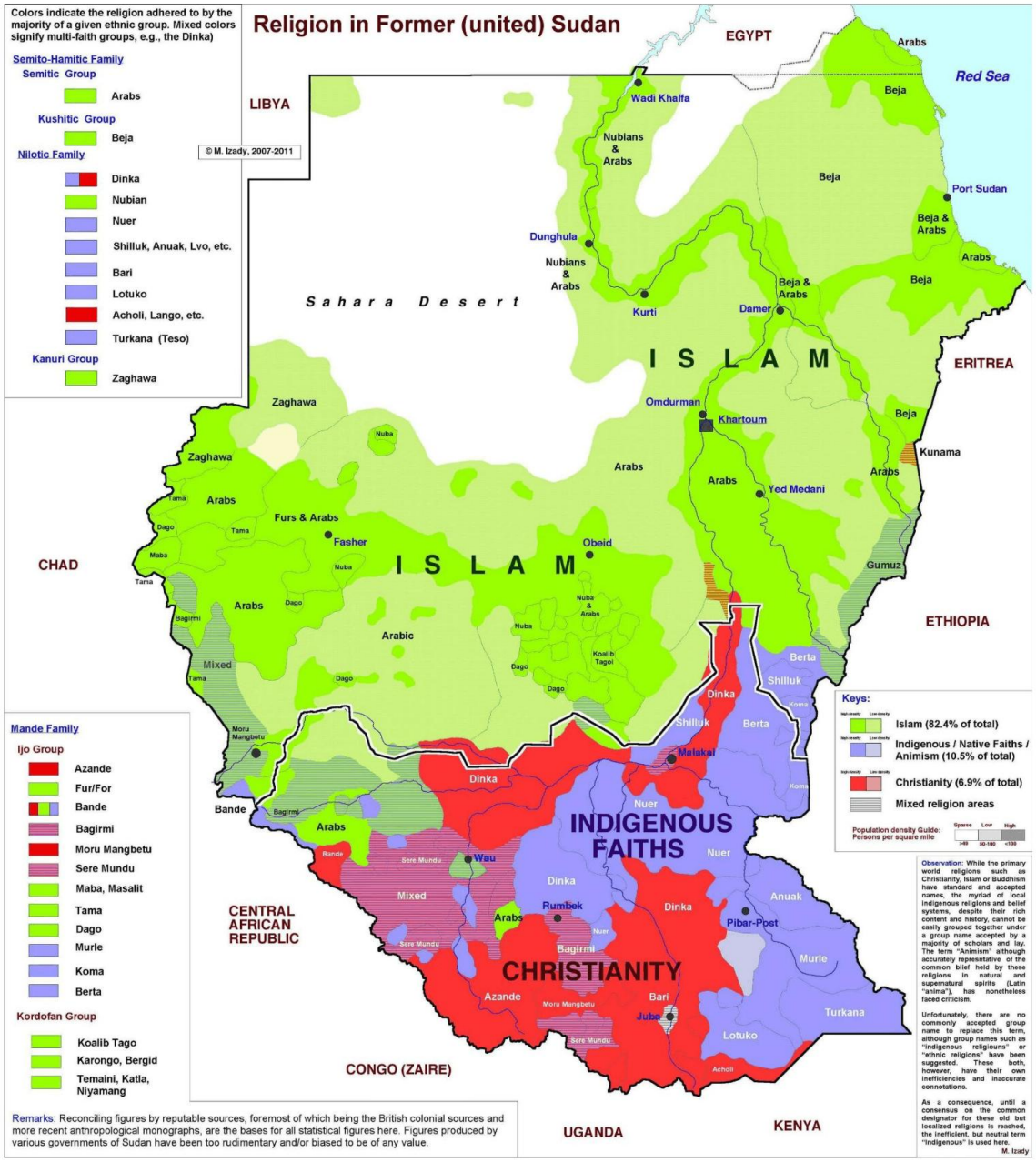
- Usilují o dosažení míru a rozvoje území
- Mohou nasadit vojenské jednotky (modré přilby) k udržení míru a separaci znesvářených stran
- Chtějí zajistit humanitární koridory s pomocí pro obyvatelstvo, požadují však bezpečnostní záruky, že konvoje dorazí k lidem v bezpečí
- OSN usiluje o řešení přijatelné pro celé mezinárodní společenství; pokud by měl vzniknout nový stát, nebude se tomu bránit

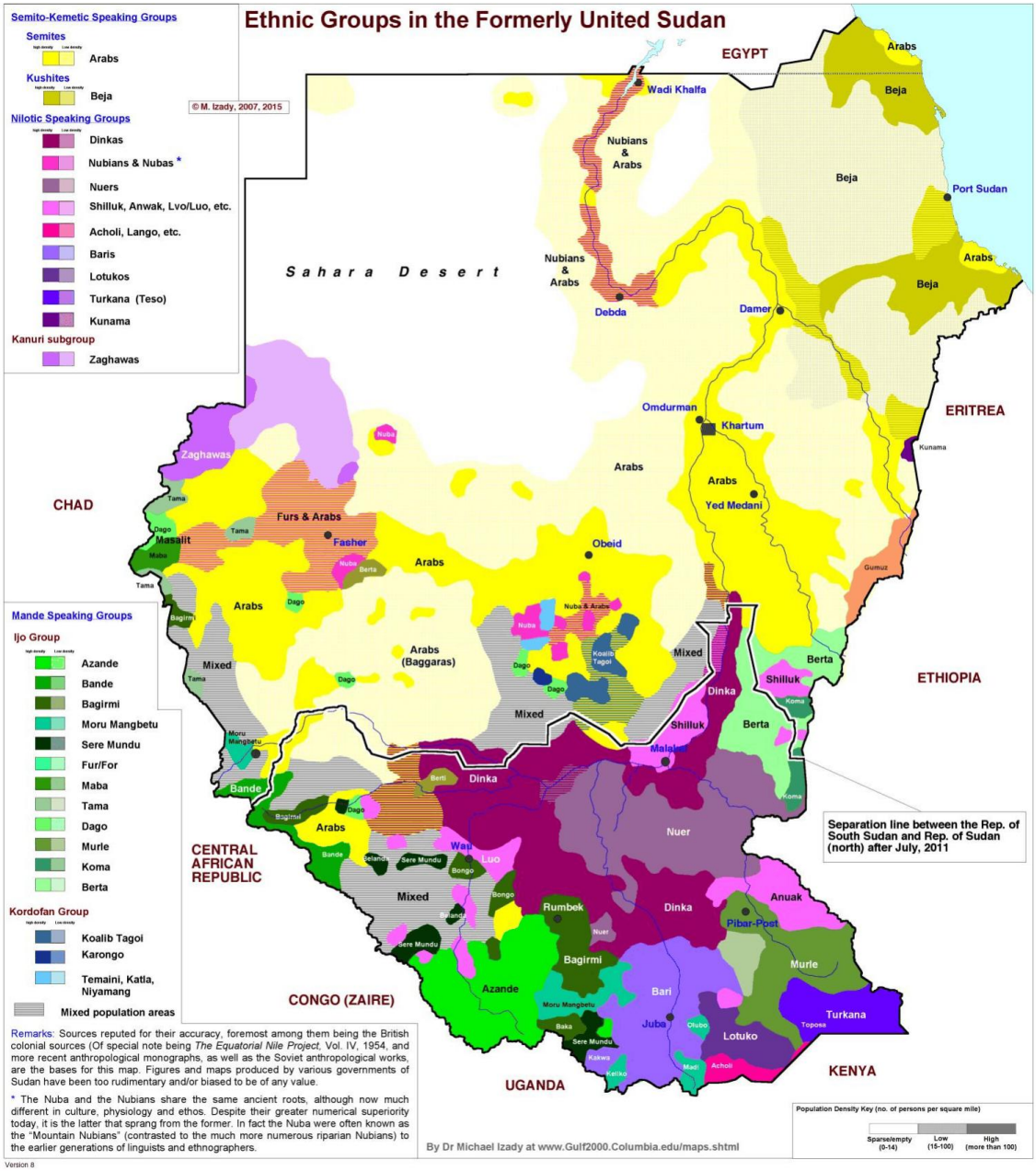

1956 boundary between N & S Sudan
Licensed block
Oil producing block
Oil pipeline
Oil refinery
Oil tanker terminal
EGYPT
RED SEA
Port Sudan
CHAD
KHARTOUM
SUDAN
Kassala
ERITREA
El Fasher
El Obeid
6
2
4
1
7
3
5A
Abyei
ETHIOPIA
CENTRAL AFRICAN REPUBLIC
Juba
500 km
250 miles
CONGO-KINSHASA
UGANDA
KENYA

Water and sanitation
% using 'improved' water & sanitation
<5
5–10
11–30
31–50
>50
NORTHERN
RED SEA
Red Sea
RIVER NILE
REPUBLIC OF SUDAN
KASSALA
Khartoum
CHAD
NORTH DARFUR
ERITREA
NORTH KORDOFAN
GEZIRA
GADARIF
WEST DARFUR
WHITE NILE
SENNAR
BLUE NILE
SOUTH DARFUR
SOUTH KORDOFAN
UPPER NILE
UNITY
ETHIOPIA
NORTH BAHR AL-GHAZAL
WARAP
SOUTH SUDAN
WEST BAHR AL-GHAZAL
LAKES
JONGLEI
CENTRAL AFRICAN REPUBLIC
WESTERN EQUATORIA
EASTERN EQUATORIA
Juba
CENTRAL EQUATORIA
DR CONGO
Source: Sudan Household Health Survey 2006

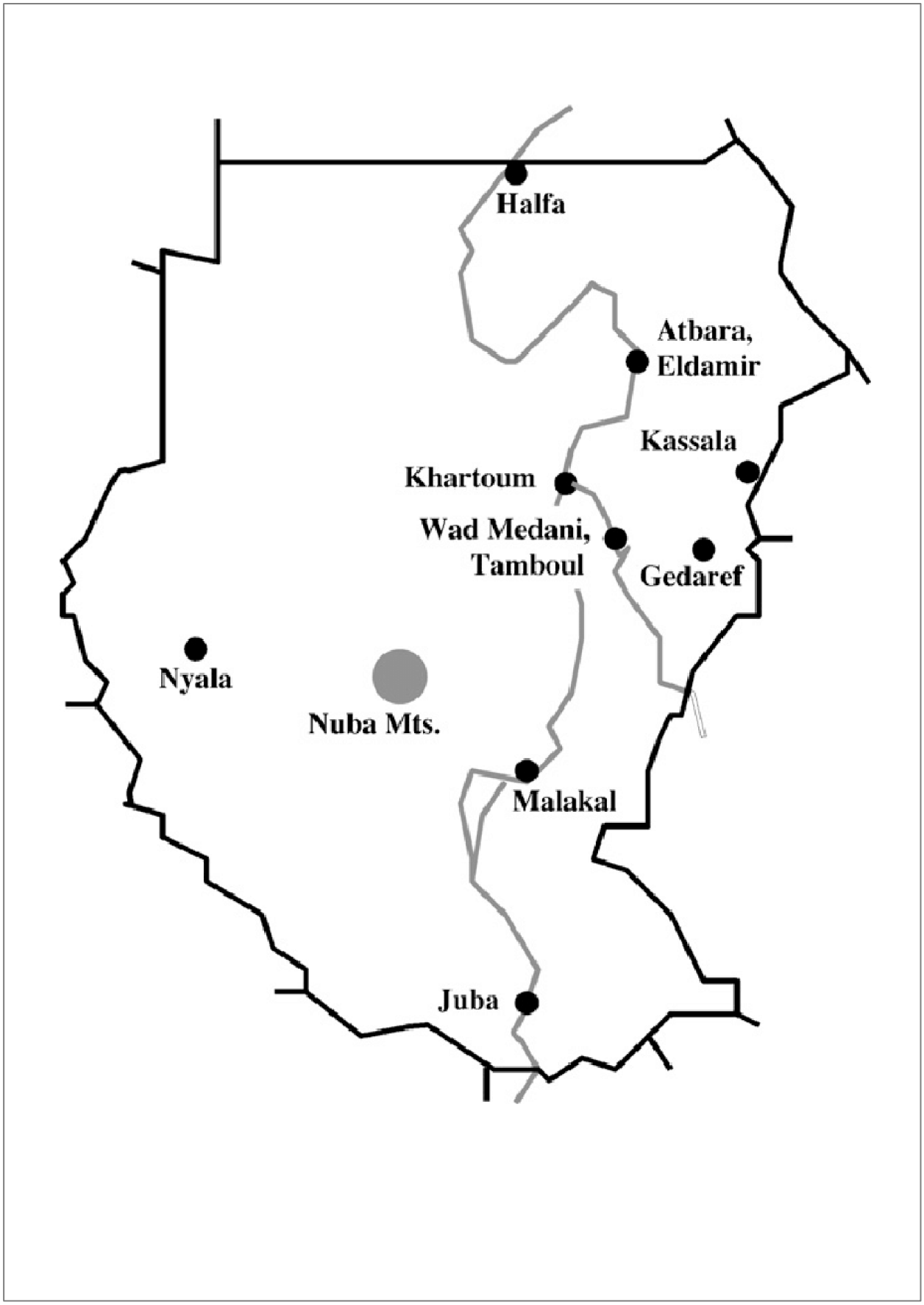

Sudan Elevation Map
EGYPT
LIBYA
CHAD
ERITREA
ETHIOPIA
CENTRAL AFRICAN REPUBLIC
DEMOCRATIC REPUBLIC OF THE CONGO
UGANDA
KENYA
RED SEA
NORTHERN Nubian Desert
Libyan Desert
HALAIB TRIANGLE
Lake Nubia
Jebel Oda 2259
Red Sea Hills
Port Sudan
Dongola
Third Cataract
Fourth Cataract
Fifth Cataract
Sixth Cataract
NILE
Ed Damer
Jebel Hamoyet 2780
Atbara
Wadi Howar
Wadi el Milk
Meidob Hills
NORTHERN DARFUR
Jebel Teljo 1954
Khartoum
KHARTOUM
KASSALA
Kassala
Butana
Wad Medani
Gedaref
GEZIRA
BLUE NILE
WHITE NILE
KORDOFAN
El Geneina
El Fasher
SUDAN
GEDAREF
SENNAR
El Obeid
Rabak
Singa
WESTERN DARFUR
Marra Mts.
Jebel Marra 3088
Nyala
SOUTHERN DARFUR
SOUTHERN KORDOFAN
Nuba Mts.
Jebel Otoro 1325
Kadugli
Roseires Reservoir
Ed Damazin
Bar el Arab
Bentiu
Malakal
UPPER NILE
NORTHERN BAHR EL GHAZAL
Aweil
WARRAB
Warrab
UNITY
Lol
Sobat
Pibor
Wau
WESTERN BAHR EL GHAZAL
Jonglei Canal
Pibor
LAKES
JONGLEI
Rumbek
Bor
EASTERN EQUATORIA
WESTERN EQUATORIA
BAHR EL JABAL
Yambio
Juba
Torit
Imatong Mts.
Kinyeti 3187
ILEMI TRIANGLE
Albert Nile
25°
30°
35°
20°
15°
10°
5°
International boundary
State boundary
Administrative boundary
Marsh
Lake and reservoir
River
Impermanent river
Canal
National capital
State capital
Height in metres
2000
1000
800
600
500
400
300
200
0
Kilometres
0 100 200 300 400 500
Lambert Azimuthal Equal-Area Projection
Sources:
SIM (Sudan Interagency Mapping); FAO; vmaplv0, gns, NIMA; srtm30v2, NASA; void-filled seamless srtm data, International Centre for Tropical Agriculture (CIAT), available from the CGIAR-CSI srtm 90m database; various maps and atlases, UN Cartographic Section.
Cartography: UNEP/DEWA/GRID-Europe, 2006
The boundaries and names shown and the designations used on this map do not imply official endorsement or acceptance by the United Nations.
UNEP
GRID Europe

Příl. 3 Rozdělení Súdánu, mapové podklady

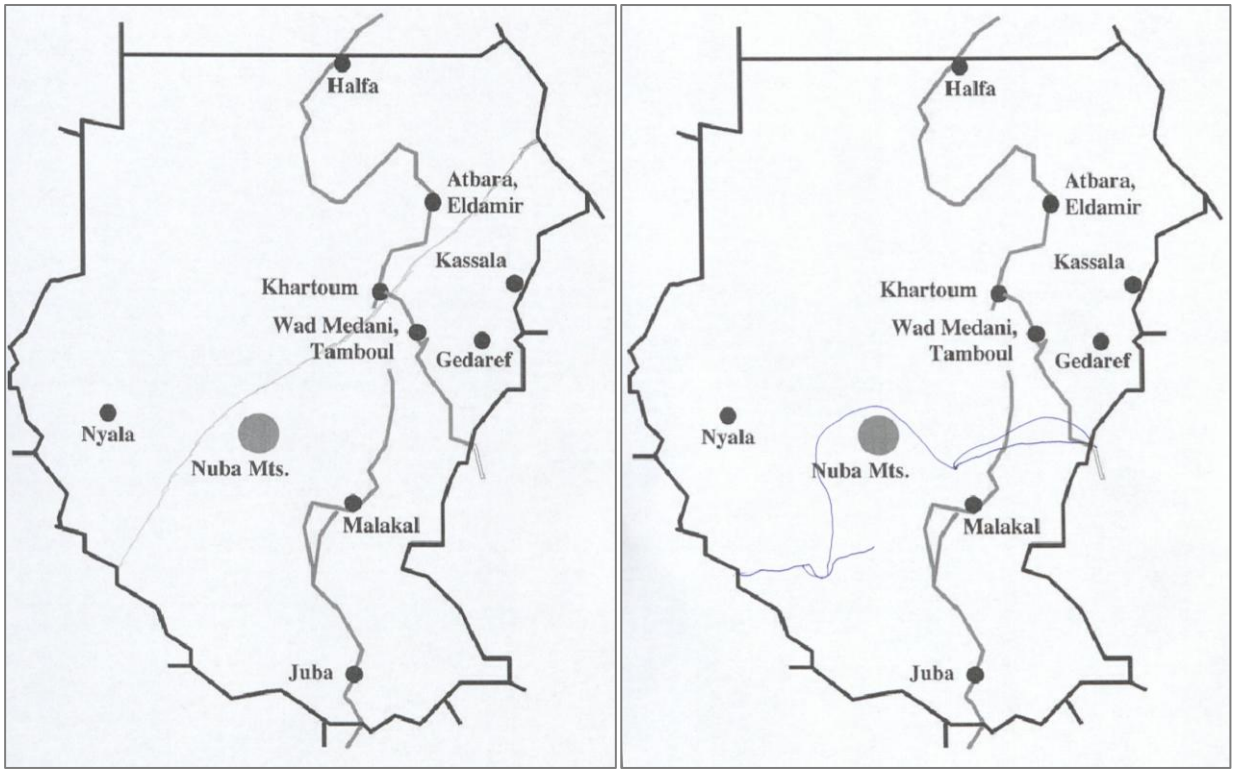

Ethnic Groups in the Formerly United Sudan
Semito-Kemetic Speaking Groups
Semites
Arabs
Kushites
Beja
Nilotic Speaking Groups
Dinkas
Nubians & Nubas *
Nuers
Shilluk, Anwak, Lvo/Luo, etc.
Acholi, Lango, etc.
Baris
Lotukos
Turkana (Teso)
Kunama
Kanuri subgroup
Zaghawas
© M. Izady, 2007, 2015
Mande Speaking Groups
Ijo Group
Azande
Bande
Bagirmi
Moru Mangbetu
Sere Mundu
Fur/For
Maba
Tama
Dago
Murle
Koma
Berta
Kordofan Group
Koalib Tagoi
Karongo
Temaini, Katla, Niyamang
Mixed population areas
Remarks: Sources reputed for their accuracy, foremost among them being the British colonial sources (Of special note being The Equatorial Nile Project, Vol. IV, 1954, and more recent anthropological monographs, as well as the Soviet anthropological works, are the bases for this map. Figures and maps produced by various governments of Sudan have been too rudimentary and/or biased to be of any value.
* The Nuba and the Nubians share the same ancient roots, although now much different in culture, physiology and ethos. Despite their greater numerical superiority today, it is the latter that sprang from the former. In fact the Nuba were often known as the "Mountain Nubians" (contrasted to the much more numerous riparian Nubians) to the earlier generations of linguists and ethnographers.
Version 8
By Dr Michael Izady at www.Gulf2000.Columbia.edu/maps.shtml
Separation line between the Rep. of South Sudan and Rep. of Sudan (north) after July, 2011
Population Density Key (no. of persons per square mile)
Sparse/empty (0-14)
Low (15-100)
High (more than 100)
EGYPT
ERITREA
ETHIOPIA
KENYA
UGANDA
CONGO (ZAIRE)
CENTRAL AFRICAN REPUBLIC
CHAD
Sahara Desert
Wadi Khalfa
Nubians & Arabs
Debba
Damer
Port Sudan
Omdurman
Khartum
Yed Medani
Obeid
Fasher
Furs & Arabs
Masalit
Zaghawas
Kunama
Gumuz
Arabs
Beja
Mixed
Dinka
Nuer
Shilluk
Berta
Malakal
Rumbek
Bagirmi
Azande
Bande
Bari
Juba
Lotuko
Turkana
Murle
Anuak
Pibar-Post
Luo
Wau
Tama
Dago
Maba
Koma
Nuba
Arabs (Baggaras)

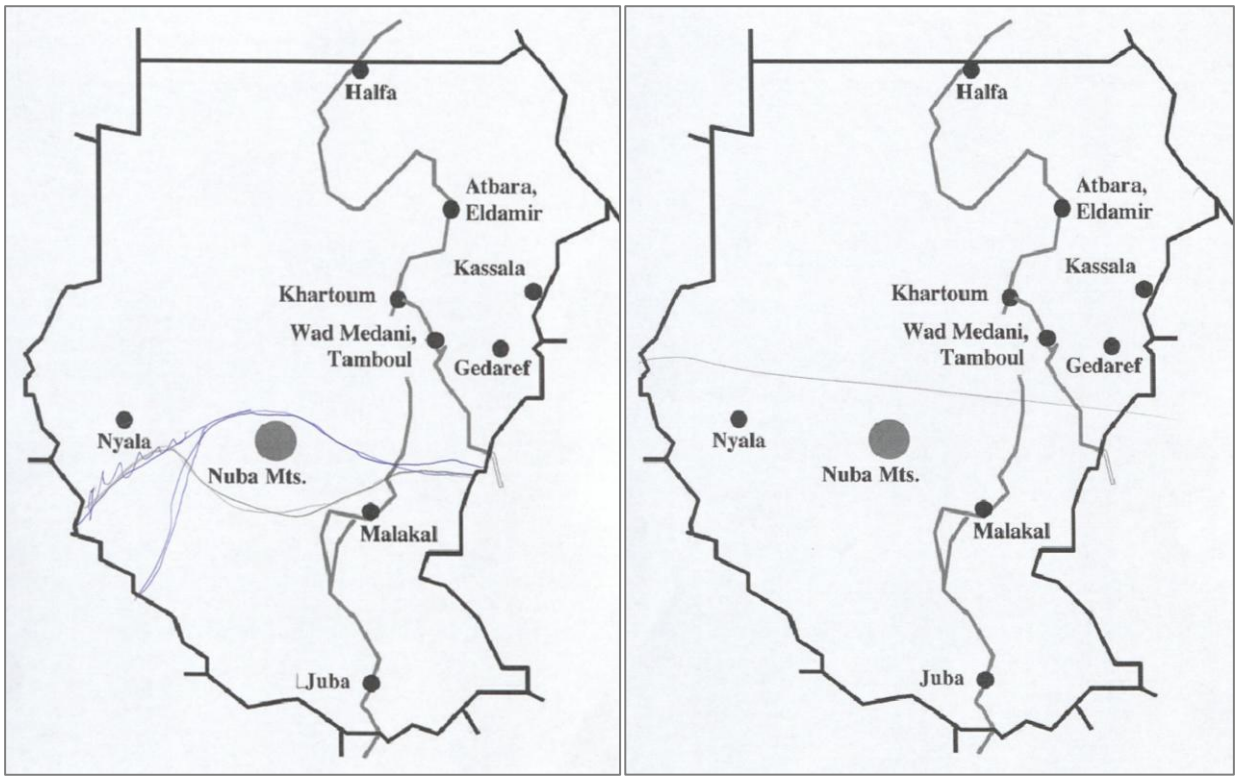
Příl. 4 Rozdělení Súdánu, mapa pro návrh hranic

Příl. 5 Rozdělení Súdánu, návrhy hranic žáků, pilotáž Gymnázium PORG Brno

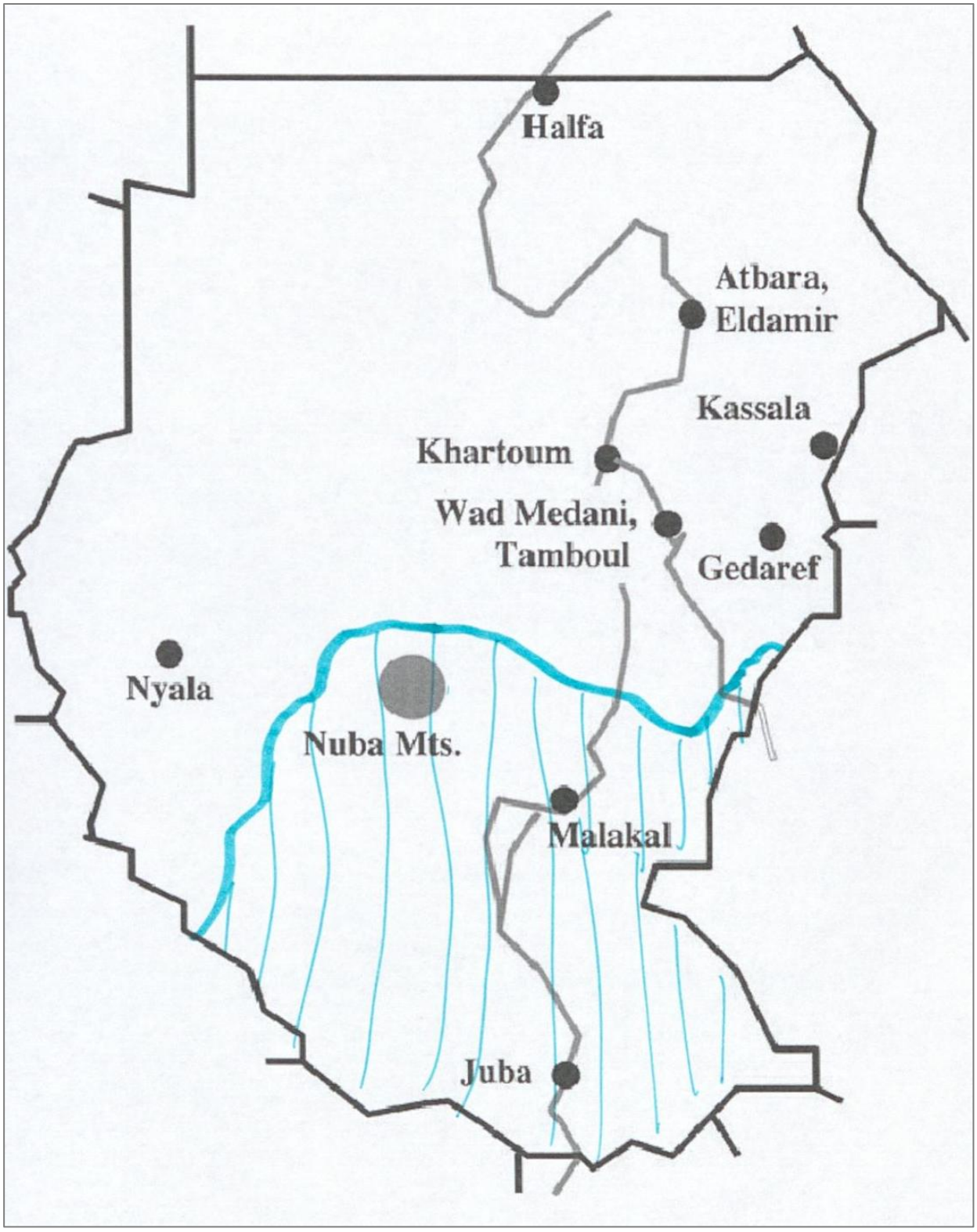

Návrh řešení konfliktu: Jižní Súdán (vlevo), Severní Súdán (vpravo)

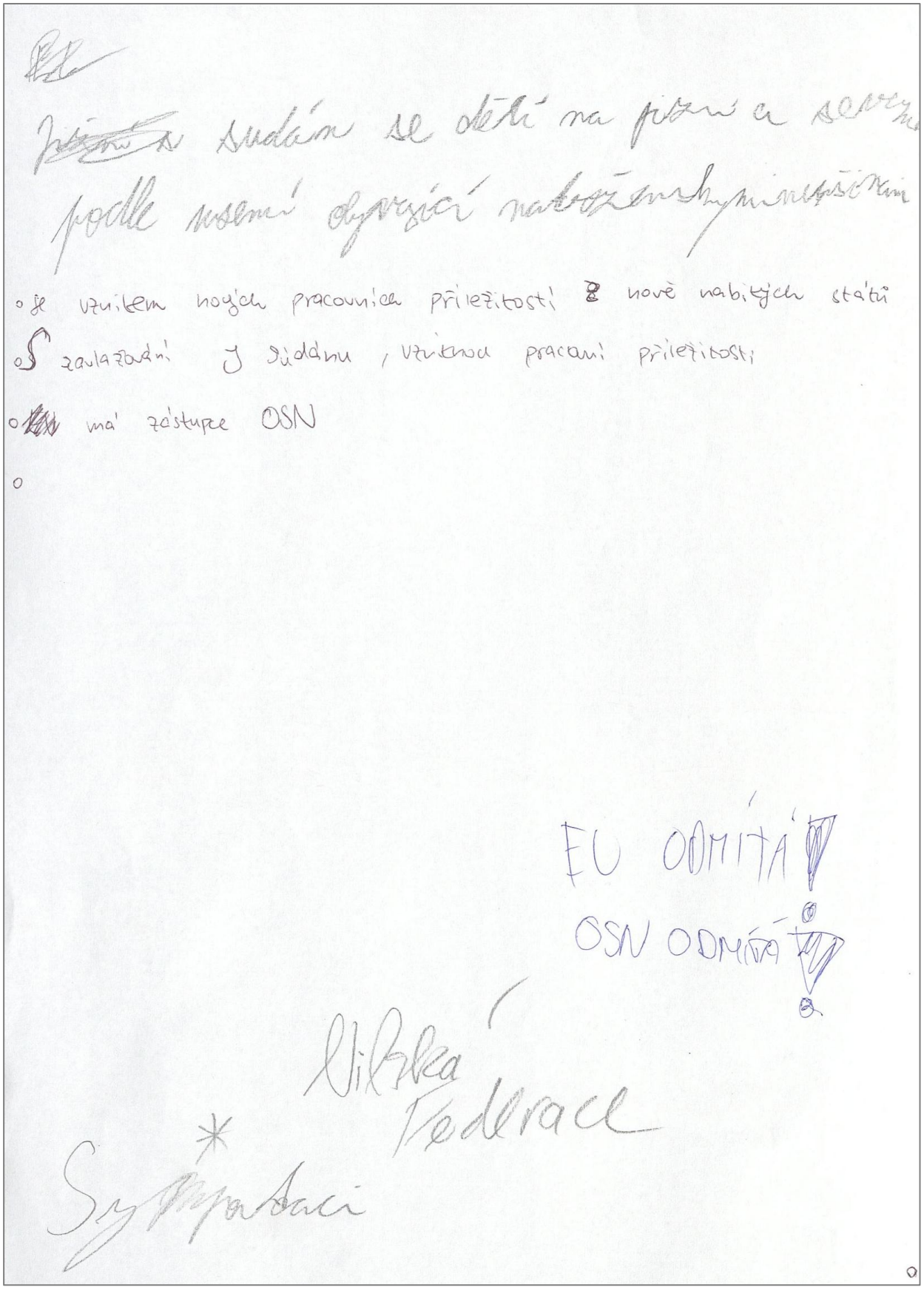

Návrh řešení konfliktu: Evropská unie (vlevo), Organizace spojených národů (vpravo)

Příl. 6 Rozdělení Súdánu, finální návrh hranic, pilotáž Gymnázium PORG Brno

Příl. 7 Rozdělení Súdánu, mezinárodní úmluva, pilotáž Gymnázium PORG Brno

ZÁPADNÍ BŘEH JORDÁNU

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky.

Kolik obyvatel má Západní břeh Jordánu a jaké etnické skupiny zde žijí?

Komu patří území Západního břehu (de facto a de iure)? Své tvrzení zdůvodni.

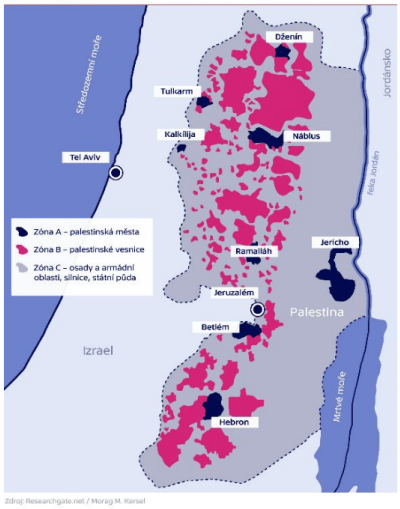
Proč Izrael podporuje budování osad?

Proč text používá pojem „kolonizace“? Vysvětli jeho význam v daném kontextu.

Které státy již uznaly Stát Palestina? Uznává Česká republika tento stát?

2) Jaké zásadní funkční problémy by provázely vznik nezávislého palestinského státu na území Západního břehu Jordánu a jak by bylo možné je řešit? (5–10 vět)

Správa Západního břehu Jordánu dle dohody z Osla z roku 1995

Zdroj: Researchgate.net / Morag M. Kersel

PÁSMO GAZY A HNUTÍ HAMÁS

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky.

Kdy a proč začala válka v Pásmu Gazy?
Co je to hnutí Hamás a Fatah? (vyhledej na internetu)

Charakterizuj Pásmo Gazy (např. obyvatelstvo, životní podmínky, politická situace apod.).

Kdo je označován jako „palestinský uprchlík“?

Který z uvedených humanitárních problémů považuješ za nejzávažnější (subjektivně)? Svůj názor zdůvodni.

2) V roce 2025 představil prezident USA vizi nové Gazy jako luxusního letoviska na východním pobřeží Středozemního moře. Za pomoci arabských lídrů, USA a dalších států mělo dojít k přesídlení místních Palestinců do jiných arabských států, obnově zničených měst a rozvoji regionu.

Podívej se na následující návrh a zkus k němu uvést 4 argumenty pro a 4 argumenty proti. Buď konstruktivní a věcný.

VÁLKY O ÚZEMÍ IZRAELE

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky.

Jaké byly příčiny první arabsko-izraelské války?

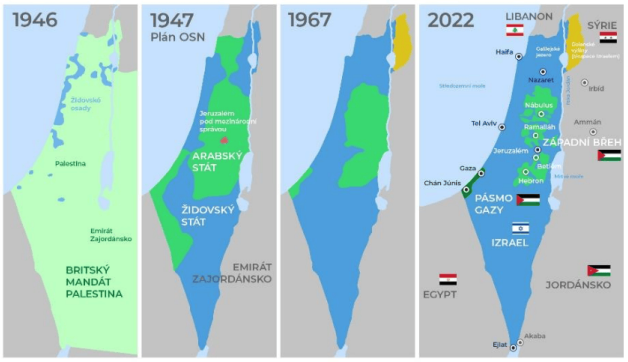

Které arabské státy válčily s Izraelem v arabsko-izraelských válkách? Zakresli je do mapy.

Kdo byl hlavním spojencem Izraele v arabských válkách? Jak se k Izraeli stavělo Československo a jak se k němu staví Česká republika?

Ve které válce získal Izrael nejvíce území, jaká území to byla a od kterých států je získal?

2) V letech 1947–2022 se území ovládané Izraelem výrazně rozšířilo. Na základě předchozího úkolu vysvětli, proč Izrael jednotlivá území obsadil a jaký mají pro židovský stát význam. U každého území uveď alespoň jeden důvod obsazení a jeho význam.

PŘÍCHOD ŽIDŮ DO PALESTINY

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky.

Co je to sionismus a proč vznikl?

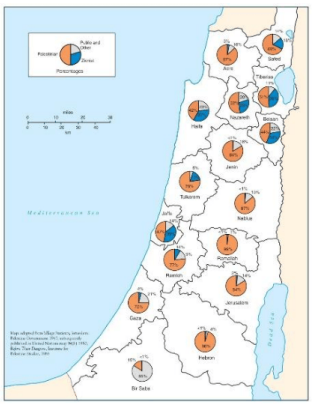
Jakou roli hrála Velká Británie v Palestině po první světové válce?

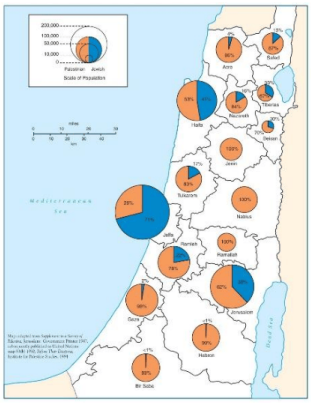
Proč článek zpochybňuje představu, že konflikt mezi Palestinci a Židy trvá nepřetržitě už tisíce let?

V čem je důležitá rezoluce OSN č. 181?

2) Jak reagovali místní arabští obyvatelé na migraci Židů do Palestiny? Pokus se na situaci podívat z jejich pohledu a vysvětli, čeho se obávali a zda byly jejich obavy podle tebe oprávněné. Proč se židovská migrace výrazně zvýšila po roce 1945? Myslíš si, že Palestinci měli pro tuto situaci pochopení? Svou odpověď zdůvodni.

Malá mapa?
Načti QR kód!
Stránka s mapami.

HIZBALLÁH A BUDOVÁNÍ HRANIC

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky.

Co je to Hizballáh? V jakém státě působí? Proč vznikl?

Jaká země podporuje Hizballáh? Jakým způsobem?

Co je to „gazifikace“?

Článek používá jako označení jedné ze stran město Jeruzalém. Zjisti na internetu více informací o tomto městě – například jaký má náboženský a politický význam a kdo jej v současnosti ovládá. Které město Izrael označuje za své hlavní město a jak se k tomu staví mezinárodní společenství?

2) Zjisti, kde Izrael buduje nárazníková (demilitarizovaná) pásma, a zakresli je do mapy. Poté se zamysli nad tím, jak tato pásma ovlivňují každodenní život obyvatel v okolí. Uveď alespoň čtyři důsledky.

ZÁPADNÍ BŘEH JORDÁNU

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky.

Kolik obyvatel má Západní břeh Jordánu a jaké etnické skupiny zde žijí?

Odpověď: *Západní břeh Jordánu má přibližně 3,5 milionu obyvatel. Žije zde asi 3 miliony Palestinců a přibližně 500 tisíc izraelských Židů v židovských osadách.*

Komu patří území Západního břehu (de facto a de iure)? Své tvrzení zdůvodni.

Odpověď: *De iure je Západní břeh podle většiny mezinárodního společenství považován za součást budoucího palestinského státu a palestinských území. Opírá se to o rezoluce OSN a mezinárodní právo. De facto je však území od šestidenní války v roce 1967 z velké části kontrolováno Izraelem.*

Proč Izrael podporuje budování osad?

Odpověď: *Osady mohou posílit izraelskou přítomnost na území, ztížit vznik samostatného palestinského státu a sloužit mohou jako argument pro případnou anexi části území. Roli hraje také náboženství (jde o část jejich „země zaslíbené).*

Proč text používá pojem „kolonizace“? Vysvětli jeho význam v daném kontextu.

Odpověď: Rozšiřování kontroly nad cizím územím prostřednictvím osidlování

Které státy již uznaly Stát Palestina? Uznává Česká republika tento stát?

Odpověď: *Stát Palestina uznala většina států světa, například: Velká Británie, Francie, Irsko nebo Španělsko. Česká republika Stát Palestina neuznává.*

2) Jaké zásadní funkční problémy by provázely vznik nezávislého palestinského státu na území Západního břehu Jordánu a jak by bylo možné je řešit? (5–10 vět)

Odpověď: Jedním z klíčových problémů tohoto státu by byla jeho geografická roztříštěnost, která by komplikovala efektivní výkon státní moci. Země by byla do značné míry závislá na postoji a rozhodnutích Izraele. Musela by se potýkat s problémy v oblasti dopravní infrastruktury, hospodářské soběstačnosti, nedostatkem vodních zdrojů a dalšími obtížemi.

Možné řešení lze spatřovat v důsledném prosazování původních mezinárodních závazků, například získáním kontroly nad celým územím Západního břehu Jordánu. Další možností by mohla být jednání o výměně některých území za jiná. Pravděpodobně by byla nutná také významná podpora mezinárodního společenství ve formě finanční pomoci a nasazení mírových jednotek. Stát by se zároveň mohl opírat o podporu okolních spojenců a společně s nimi vytvářet diplomatický tlak.

PÁSMO GAZY A HNUTÍ HAMÁS

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky.

Kdy a proč začala válka v Pásmu Gazy?

***Odpověď**: Současná válka v Pásmu Gazy začala 7. října 2023, kdy hnutí Hamás zaútočilo na příhraniční oblasti Izraele. Při útoku zahynulo přibližně 1 300 lidí, převážně civilistů, a další osoby byly uneseny jako rukojmí. Izrael následně zahájil rozsáhlou vojenskou operaci v Pásmu Gazy.*

Co je to hnutí Hamás a Fatah? (vyhledej na internetu)

***Odpověď**: Hamás je palestinské islamistické hnutí a ozbrojená organizace, kterou řada států označuje za teroristickou organizaci. Od roku 2007 ovládá Pásmo Gazy. Fatah je palestinské politické hnutí považované za umírněnější a dominuje v Palestinské samosprávě na Západním břehu Jordánu. Obě organizace nepůsobí pouze vojensky, ale podílejí se také na správě společnosti, například v oblasti školství, zdravotnictví a samosprávy.*

Charakterizuj Pásmo Gazy (např. obyvatelstvo, životní podmínky, politická situace apod.).

Odpověď: V Pásmu Gazy žije přibližně 2,2 milionu obyvatel na velmi malém území, což z něj činí jednu z nejhustěji osídlených oblastí světa. Je ohraničeno Středozemním mořem a hranicemi s Izraelem a Egyptem. Od roku 2007 je pod kontrolou hnutí Hamás. Obyvatelé čelí dlouhodobým problémům, jako jsou vysoká nezaměstnanost, chudoba, omezený přístup k vodě a elektřině a závislost na humanitární pomoci. Významná část obyvatel pomoc potřebuje.

Kdo je označován jako „palestinský uprchlík“?

***Odpověď**: Osoba, která měla místo pobytu v Palestině mezi 1. červnem 1946 a 15. květnem 1948 a v důsledku války v roce 1948 přišla o domov nebo prostředky k obživě. Tento status se vztahuje také na potomky těchto osob. (definice OSN)*

Který z uvedených humanitárních problémů považuješ za nejzávažnější (subjektivně)? Svůj názor zdůvodni.

***Odpověď**: Za nejzávažnější problém považuji nedostatek pitné vody a elektřiny. Bez těchto základních potřeb je velmi obtížné zajistit běžný život, fungování nemocnic, hygienu nebo péči o obyvatele. Situaci navíc zhoršuje život ve přeplněných uprchlických táborech. (odpovědi žáků se mohou lišit).*

2) V roce 2025 představil prezident USA vizi nové Gazy jako luxusního letoviska na východním pobřeží Středozemního moře. Za pomoci arabských lídrů, USA a dalších států mělo dojít k přesídlení místních Palestinců do jiných arabských států, obnově zničených měst a rozvoji regionu.

Podívej se na následující návrh a zkus k němu uvést 4 argumenty pro a 4 argumenty proti. Buď konstruktivní a věcný.

***Odpověď**: Argumenty PRO ZÁMĚR: Území je rozsáhle zničené a obyvatelé pravděpodobně nebudou mít dostatek prostředků na opravu škod a novou výstavbu. Na mnoha místech se mohou nacházet nevybuchlá munice, miny, zbytky raket a bomb, které představují vážné bezpečnostní riziko. Dalším problémem by byl nedostatek finančních prostředků na obnovu infrastruktury, zajištění vodních zdrojů a obnovu základních služeb.*

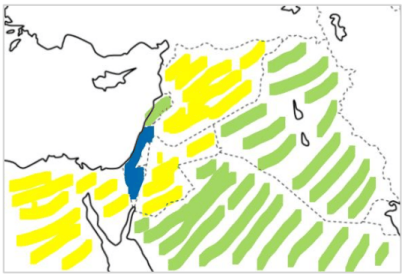
Argumenty PROTI ZÁMĚRU: Mezinárodní právo neumožňuje nucené přesídlování obyvatel proti jejich vůli. Zároveň jde o území, jehož politický status je dlouhodobě sporný, a mezinárodní společenství se nemůže jednostranně rozhodnout převzít správu tohoto území bez širší dohody. Takový krok by mohl vést k růstu napětí, odporu představitelů arabských států i místních obyvatel a k nerespektování jejich potřeb a představ o budoucím vývoji regionu.

VÁLKY O ÚZEMÍ IZRAELE

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky.

Jaké byly příčiny první arabsko-izraelské války?

***Odpověď**: Hlavní příčinou bylo vyhlášení nezávislého státu Izrael 14. května 1948. Arabské státy s jeho vznikem nesouhlasily a podporovaly palestinské Araby, kteří odmítali rozdělení území Palestiny podle plánu OSN. Konflikt tak vznikl kvůli sporu o území a budoucnost regionu.*

Které arabské státy válčily s Izraelem v arabsko-izraelských válkách? Zakresli je do mapy.

***Odpověď**: V první arabsko-izraelské válce proti Izraeli (modrá barva) bojovaly především Egypt, Jordánsko a Sýrie (žlutá barva). Podporu poskytly také další arabské státy, které v článku nejsou zmíněny: například Saúdská Arábie a Jemen, Libanon a Irák (zelená barva).*

Kdo byl hlavním spojencem Izraele v arabských válkách? Jak se k Izraeli stavělo Československo a jak se k němu staví Česká republika?

***Odpověď**: Hlavním spojencem Izraele jsou dlouhodobě Spojené státy americké, které mu poskytují vojenskou, finanční i politickou podporu. Československo patřilo mezi první státy podporující vznik Izraele a pomáhalo mu například dodávkami zbraní během války v roce 1948. Později se však vztahy během období komunistického režimu výrazně zhoršily a Československo podporovalo spíše arabské státy. Současná Česká republika patří mezi blízké evropské spojence Izraele.*

Ve které válce získal Izrael nejvíce území, jaká území to byla a od kterých států je získal?

***Odpověď**: Největší územní zisky získal Izrael během šestidenní války v roce 1967 (třetí arabsko-izraelská válka). Získal Pásmo Gazy a Sinajský poloostrov od Egypta, Golanské výšiny od Sýrie a Západní břeh Jordánu včetně východního Jeruzaléma od Jordánska, které tato území tehdy kontrolovalo.*

2) V letech 1947–2022 se území ovládané Izraelem výrazně rozšířilo. Na základě předchozího úkolu vysvětli, proč Izrael jednotlivá území obsadil a jaký mají pro židovský stát význam. U každého území uveď alespoň jeden důvod obsazení a jeho význam.

***Odpověď**:*

***Východní Jeruzalém** – město má mimořádný náboženský, historický a politický význam. Nacházejí se zde posvátná místa judaismu, islámu i křesťanství. Izrael později Jeruzalém prohlásil za své hlavní město.*

***Golanské výšiny** – jde o strategicky významné vyvýšené území nad izraelskými nížinami. Díky své poloze mají význam pro obranu a vojenskou kontrolu okolního území.*

***Západní břeh Jordánu** – oblast má význam z náboženského i historického hlediska, protože se zde nacházejí důležitá biblická a kulturní místa. Strategický význam má také řeka Jordán a poloha území.*

***Sinajský poloostrov** – Izrael jej získal během šestidenní války. Území bylo důležité z bezpečnostního hlediska a kvůli kontrole přístupových tras a úžin. Později ho Izrael vrátil Egyptu výměnou za mírovou smlouvu a uznání Izraele.*

***Pásmo Gazy** – oblast měla strategický význam kvůli své poloze a omezení vlivu Egypta v regionu. Zároveň šlo o kontrolu oblasti s početným palestinským obyvatelstvem.*

Izrael dlouhodobě argumentuje také bezpečnostními důvody. Stát má poměrně úzké území bez výrazné „strategické hloubky“ a je obklopen zeměmi, se kterými v minulosti vedl konflikty. Dalším faktorem je i snaha části izraelské politiky zabránit vzniku samostatného palestinského státu.

PŘÍCHOD ŽIDŮ DO PALESTINY

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky.

Co je to sionismus a proč vznikl?

***Odpověď**: Sionismus je politické a národní hnutí vzniklé v 19. století, které usilovalo o vytvoření židovského státu na území historické Palestiny a navazovalo na tradici starověkého Izraele. Židy*

nevnímalo pouze jako náboženskou skupinu, ale také jako národ. Vznik vlastního státu měl zajistit jejich bezpečnost, sebeurčení a ochranu před pronásledováním.

Jakou roli hrála Velká Británie v Palestině po první světové válce?

***Odpověď**: Po první světové válce se Palestina stala britským mandátním územím, které Velká Británie spravovala v letech 1920–1948. Již roku 1917 vydala Británie Balfourovu deklaraci, ve které podpořila vznik „národní domoviny židovského lidu" v Palestině. Britové se snažili udržet vliv v oblasti a vyvažovat vztahy mezi židovským a arabským obyvatelstvem. Po druhé světové válce se situace zkomplikovala a Británie se rozhodla mandát ukončit. To následně vedlo ke vzniku Izraele a vypuknutí první arabsko-izraelské války.*

Proč článek zpochybňuje představu, že konflikt mezi Palestinci a Židy trvá nepřetržitě už tisíce let?

***Odpověď**: Po odchodu velké části Židů v době Římské říše zde po staletí žilo převážně arabské obyvatelstvo a oblast byla například čtyři století součástí Osmanské říše. Ještě v 19. století zde žilo pouze asi 15 tisíc Židů z přibližně 400 tisíc obyvatel. Výraznější napětí začalo vznikat až s rostoucí židovskou imigrací od roku 1882, takže současný konflikt trvá přibližně něco přes sto let.*

V čem je důležitá rezoluce OSN č. 181?

***Odpověď**: Rezoluce OSN č. 181 z roku 1947 rozhodovala o budoucnosti britské mandátní Palestiny. Valné shromáždění OSN navrhlo rozdělení území na dva státy: židovský a arabský, a zvláštní mezinárodně spravované území Jeruzaléma.*

Podle návrhu měl židovský stát získat přibližně 56 % území a arabský stát asi 44 %. Jeruzalém a jeho okolí měly mít zvláštní mezinárodní status. Židovská strana plán přijala, zatímco palestinští Arabové a okolní arabské státy jej odmítly. Po vyhlášení nezávislosti Izraele v roce 1948 následovala první arabsko-izraelská válka.

2) Jak reagovali místní arabští obyvatelé na migraci Židů do Palestiny? Pokus se na situaci podívat z jejich pohledu a vysvětli, čeho se obávali a zda byly jejich obavy podle tebe oprávněné. Proč se židovská migrace výrazně zvýšila po roce 1945? Myslíš si, že Palestinci měli pro tuto situaci pochopení? Svou odpověď zdůvodni.

***Odpověď:** Obyvatelé Palestiny byli proti rostoucí imigraci Židů do této oblasti, protože Palestinu považovali za svůj domov a obávali se změn v rozložení obyvatelstva i vlastnictví půdy. Nelíbilo se jim skupování pozemků nově příchozími a měli pocit, že postupně ztrácejí kontrolu nad svou zemí. Spory se proto týkaly především vlastnictví půdy a budoucí podoby území. Přestože mohli chápat snahu Židů o vytvoření vlastního státu, tato představa byla v rozporu s cíli a zájmy palestinského obyvatelstva.*

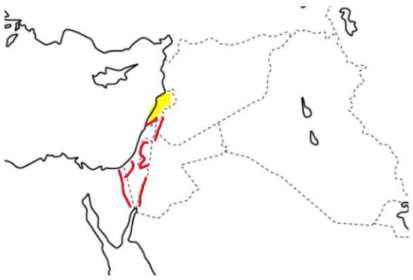
Migrace Židů do Palestiny výrazně vzrostla po druhé světové válce v důsledku holokaustu, při němž zahynulo přibližně šest milionů Židů. Mnozí hledali bezpečné místo pro život a možnost vybudovat vlastní stát. Palestinci však tuto migraci často odmítali, protože se necítili odpovědní za

pronásledování Židů v Evropě a obávali se dopadů dalšího přistěhovalectví na budoucnost svého území.

HIZBALLÁH A BUDOVÁNÍ HRANIC

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky.

Co je to Hizballáh? V jakém státě působí? Proč vznikl?

***Odpověď**: Hizballáh je šíitské islamistické politické a ozbrojené hnutí působící především v Libanonu, zejména na jihu země u hranic s Izraelem. Některé státy jej označují za teroristickou organizaci. Vznikl v 80. letech 20. století především jako reakce na izraelskou vojenskou přítomnost a okupaci části jižního Libanonu.*

Jaká země podporuje Hizballáh? Jakým způsobem?

***Odpověď**: Hlavním podporovatelem Hizballáhu je Írán. Poskytuje mu finanční podporu, zbraně, výcvik jeho členům a politickou podporu. Írán zároveň dlouhodobě spolupracuje s Hizballáhem v rámci svého vlivu na Blízkém východě.*

Co je to „gazifikace“?

***Odpověď**: Pojem „gazifikace“ označuje způsob vedení vojenských operací spojený s rozsáhlým ničením zástavby, vysidlováním obyvatel a vytvářením bezpečnostních zón či nárazníkových pásem. Součástí mohou být demolice budov, ničení infrastruktury, mostů, studní a budování vojenských opevnění. Název vychází ze zkušeností a postupů spojovaných s konfliktem v Pásmu Gazy.*

Článek používá jako označení jedné ze stran město Jeruzalém. Zjisti na internetu více informací o tomto městě – například jaký má náboženský a politický význam a kdo jej v současnosti ovládá. Které město Izrael označuje za své hlavní město a jak se k tomu staví mezinárodní společenství?

Odpověď: Jeruzalém je významné historické město a posvátné místo tří světových náboženství: judaismu, křesťanství a islámu. Dnes má více než jeden milion obyvatel. Podle rezoluce OSN č. 181 měl mít Jeruzalém zvláštní mezinárodní status. Po válkách mezi Izraelem a arabskými státy se město rozdělilo a po šestidenní válce v roce 1967 Izrael obsadil i jeho východní část.

Izrael považuje Jeruzalém za své hlavní město a sídlí zde vláda, parlament i nejvyšší instituce. Část mezinárodního společenství však status města zpochybňuje kvůli sporu o východní Jeruzalém. Palestinci zároveň považují východní Jeruzalém za budoucí hlavní město svého státu.

2) Zjisti, kde Izrael buduje nárazníková (demilitarizovaná) pásma, a zakresli je do mapy. Poté se zamysli nad tím, jak tato pásma ovlivňují každodenní život obyvatel v okolí. Uveď alespoň čtyři důsledky.

Odpověď: Izrael buduje systém bezpečnostních bariér a oplocení podél svých hranic (červená čára). Jde například o hranice s Libanonem (žlutá barva), Pásmem Gazy, Egyptem, Jordánskem a také okolo Západního břehu Jordánu. Na Golanských výšinách jsou rovněž umístěny vojenské a bezpečnostní bariéry. Tyto struktury slouží především jako ochranné opatření proti teroristickým útokům a nelegálnímu přechodu hranic, zejména ze strany ozbrojených skupin, jako jsou Hamás nebo Hizballáh.

Zároveň však mají i významné společenské a humanitární dopady. Kritici je označují za nástroj segregace, protože omezují volný pohyb palestinského obyvatelstva a vytvářejí prostorové bariéry mezi komunitami. To může vést k narušení každodenních kontaktů, rozdělování rodin, omezení ekonomických vztahů a změnám v uspořádání krajiny.

ZEMĚ VYZVALY IZRAEL, ABY NEROZŠIŘOVAL OSADY NA ZÁPADNÍM BŘEHU. TEN TO ODMÍTL

Skupina čtrnácti zemí, mezi nimi Británie, Francie, Německo, Itálie nebo Kanada, odsoudila rozhodnutí Izraele schválit dalších devatenáct židovských osad na okupovaném Západním břehu Jordánu. Tyto státy vyzvaly vládu premiéra Benjamina Netanjahua, aby své rozhodnutí z minulého týdne zrušila. Podle nich je výstavba izraelských osad na palestinském území v rozporu s mezinárodním právem a může ohrozit budoucí mírové řešení konfliktu.

Obrázek 1 Židovská osada na Západním břehu Jordánu

Izrael ale výzvu odmítl. Ministr zahraničí Gideon Saar uvedl, že zahraniční vlády nemají právo omezovat možnost Židů žít v „Zemi izraelské“. Podle něj jsou podobné výzvy morálně chybné a diskriminační vůči Židům. Izraelská vláda zároveň tvrdí, že nové osady mají pomoci řešit bezpečnostní hrozby, kterým země dlouhodobě čelí.

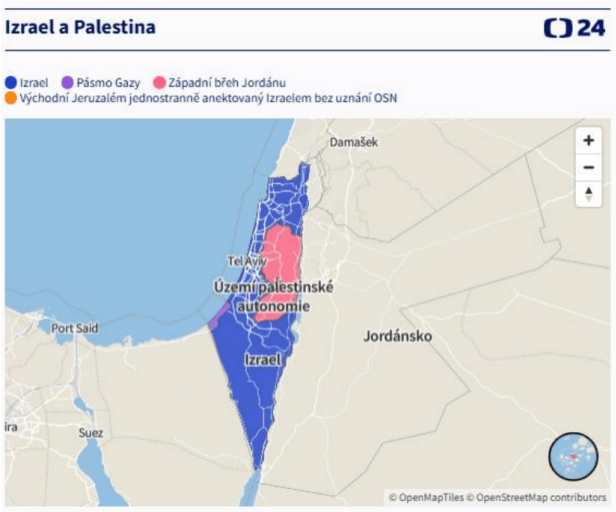
Jeruzalém minulý týden schválil jedenáct nových osad a dalších osm formálně uznal. Celkový počet izraelských osad na Západním břehu se tak za poslední tři roky zvýšil na šedesát devět. Krajně pravicový ministr financí Becal'el Smotrič rozhodnutí komentoval slovy, že Izrael tím „blokuje vznik teroristického palestinského státu“ a bude pokračovat v rozvoji a osidlování území, které považuje za historickou zemi svých předků.

Čtrnáct států ve společném prohlášení vyjádřilo nesouhlas s jakoukoli anexí palestinských území a s rozšiřováním osad. Zároveň zdůraznily podporu dvoustátnímu řešení, tedy vytvoření samostatného palestinského státu vedle Izraele. Podle nich neexistuje jiná cesta k dlouhodobému a spravedlivému míru. Varovaly také, že rozšiřování osad může zvýšit nestabilitu v regionu a narušit další fázi mírového plánu pro Gazu, za kterým stojí americký prezident Donald Trump.

Mezi zeměmi, které výzvu podepsaly, jsou státy uznávající Palestinu, například Španělsko nebo Irsko, ale i země, které Palestinský stát dosud neuznaly, například Německo či Japonsko. Všechny se však shodují na tom, že Palestinci mají právo na sebeurčení.

Na výzvu reagovali také čeští politici. Předseda sněmovního zahraničního výboru Radek Vondráček uvedl, že Česká republika by měla své postoje Izraeli sdělovat spíše v přímém

dialogu než veřejnými prohlášeními. Podobně se vyjádřil i Jindřich Rajchl, který dal přednost jednání před veřejným odsuzováním.

Obrázek 2 Území Izraele a Palestiny

Naopak Barbora Urbanová ze STAN označila schválení nových osad za překážku pro dvoustátní řešení. Podle ní osady porušují mezinárodní právo a zabírají území budoucího palestinského státu. Gabriela Svárovská ze Zelených pak uvedla, že Izrael tímto krokem přibližuje faktickou anexi Západního břehu a zvyšuje riziko dalšího násilí.

Izrael obsadil Západní břeh Jordánu během šestidenní války v roce 1967. Na tomto území dnes žijí téměř tři miliony Palestinců a asi půl milionu Židů v izraelských osadách. Situace se výrazně zhoršila po nástupu poslední Netanjahuovy vlády v roce 2022 a ještě více po útoku Hamásu na Izrael ze 7. října 2023. Od té doby zesílily vojenské razie izraelské armády i násilnosti radikálních osadníků vůči Palestincům.

Zdroje:

GRIČOVÁ, A., VAŠINOVÁ, J. (2025): ČT 24, Česká televize.cz, https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/skupina-14-zemi-odsuzuje-izrael-kvuli-dalsim-osadam-na-zapadnim-brehu-368619 (4.4. 2026).

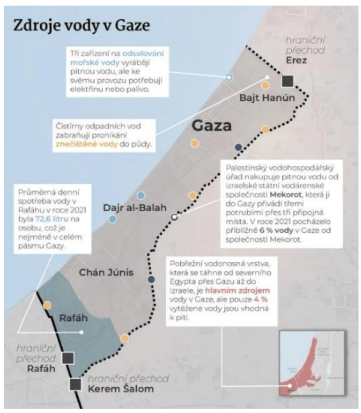
Originální článek byl upraven pomocí umělé inteligence AI.

PÁSMO GAZY V MAPÁCH: JAK SE ŽIJE V MÍSTĚ POD IZRAELSKÝM ÚTOKEM

Pásmo Gazy je malé území na pobřeží Středozemního moře, kde žije více než dva miliony lidí. Přestože je oblast menší než Praha, patří mezi nejhustěji osídlená místa na světě. Už před současnou válkou byla situace obyvatel velmi složitá. Většina lidí byla závislá na humanitární pomoci a dlouhodobě trpěla nedostatkem základních životních potřeb. Po útoku Hamásu na Izrael ze 7. října a následné izraelské blokádě se podmínky v Gaze ještě výrazně zhoršily.

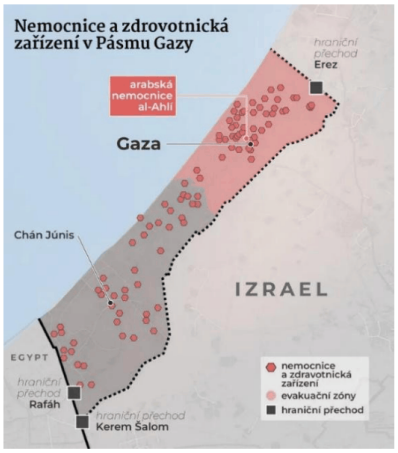
Od roku 2007 ovládá Pásmo Gazy hnutí Hamás, které převzalo moc po konfliktu s Palestinskou samosprávou. Izrael a Egypt následně zavedly blokádu území, která výrazně omezila pohyb lidí i zboží. Po říjnovém útoku Hamásu Izrael blokádu ještě zpřísnil a přerušil dodávky elektřiny, vody, paliva i potravin. To mělo okamžitý dopad na běžné obyvatele, kteří už před válkou žili ve velmi těžkých podmínkách.

Jedním z největších problémů je nedostatek pitné vody. Dodávky vody byly omezeny a poslední odsolovací zařízení i čistírna odpadních vod musely být uzavřeny kvůli nedostatku paliva. Lidé tak mají k dispozici jen minimální množství vody. Podle OSN připadaly v některých částech Gazy pouze tři litry vody na osobu denně, přestože Světová zdravotnická organizace doporučuje minimálně padesát litrů. Většina vody v oblasti pochází z podzemního zdroje, který je silně znečištěný a zasolený. Někteří obyvatelé jsou proto nuceni pít i mořskou vodu, která může být nebezpečná pro zdraví.

Obrázek 1 Zdroje vody v Gaze

Velmi vážná je také situace v nemocnicích. Zdravotnická zařízení fungují díky záložním generátorům, ale bez paliva hrozí jejich úplné zastavení. Lékaři mají nedostatek léků, vybavení i zdravotnického materiálu. Nemocnice jsou přeplněné raněnými a mnoho pacientů se nemůže dostat k potřebné péči. Už před válkou měli obyvatelé Gazy problém získat povolení k léčbě mimo území, například v nemocnicích na Západním břehu Jordánu. Některé žádosti byly zamítány tak dlouho, že pacienti během čekání zemřeli.

Obrázek 2 Nemocnice a zdravotnická zařízení v Pásmu Gazy

Dalším velkým problémem je situace uprchlíků. Většina obyvatel Gazy má status palestinských uprchlíků nebo jejich potomků. Mnoho lidí žilo už před válkou v přeplněných uprchlických táborech. Když Izrael vyzval civilisty k evakuaci severní části Gazy, statisíce lidí se přesunuly na jih. Uprchlické tábory se ještě více přeplnily a někteří lidé nyní spí venku bez základního zázemí. Hraniční přechod do Egypta je navíc většinou uzavřený, takže obyvatelé nemají kam odejít.

Obrázek 3 Osídlení v Pásmu Gazy

Pásmo Gazy je známé také rozsáhlou sítí podzemních tunelů, které vybudoval Hamás. Tunely sloužily k pašování zboží, zbraní i lidí. Podle některých odhadů může mít síť až stovky kilometrů. Izrael se je snaží ničit leteckými útoky, protože je považuje za důležitou součást vojenské infrastruktury Hamásu.

Obrázek 4 Mapa zničených tunelů v roce 2021

Celá situace v Gaze ukazuje, jak těžce dopadají válečné konflikty hlavně na civilní obyvatelstvo. Nejvíce trpí běžní lidé, kteří často nemají možnost oblast opustit ani si zajistit základní potřeby. Nedostatek vody, potravin, léků a bezpečí vytváří humanitární krizi, která se stále prohlubuje. Konflikt tak neovlivňuje jen politiku a armádu, ale především životy milionů obyčejných lidí.

Zdroje:

PUZANOVA, A. (2023): Seznam Zprávy, https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-pasmo-gazy-v-mapach-jak-se-zije-v-miste-pod-izraelskym-utokem-238708 (4. 5. 2026).

Originální článek byl upraven pomocí umělé inteligence AI.

ARABSKO-IZRAELSKÉ VÁLKY

Arabsko-izraelské války označují sérii ozbrojených konfliktů mezi Izraelem a koalicí arabských států. Hlavní příčinou sporů byl vznik státu Izrael 14. května 1948, se kterým většina arabských zemí nesouhlasila. Konflikty výrazně ovlivnily podobu Blízkého východu a vedly k opakovaným bojům o území i politický vliv.

První arabsko-izraelská válka vypukla už den po vyhlášení nezávislosti Izraele. Arabské státy v čele s Egyptem a Sýrií odmítly rozhodnutí OSN o rozdělení Palestiny na židovský a arabský stát a vojensky napadly Izrael. V Izraeli je tento konflikt známý jako válka za nezávislost. Izrael se však ubránil a dokázal své území ještě rozšířit nad rámec původního plánu OSN. Pomoc Izraeli tehdy poskytovalo také Československo dodávkami zbraní a vojenského materiálu.

Dalším významným konfliktem byla Suezská krize v roce 1956, označovaná také jako sinajská válka. Příčinou bylo znárodnění Suezského průplavu egyptským prezidentem Gamálem Abdanem Násirem. Průplav měl velký strategický význam hlavně pro Británii a Francii, které přes něj obchodovaly se svými koloniemi. Tyto dvě země se spojily s Izraelem a společně zaútočily na Egypt. Izrael obsadil Sinajský poloostrov a spojencům se podařilo získat kontrolu nad průplavem. Pod tlakem OSN, Spojených států a Sovětského svazu však musela být vojska stažena. Průplav nakonec zůstal pod kontrolou Egypta.

V roce 1967 vypukla šestidenní válka, do které se zapojily Egypt, Sýrie a Jordánsko. Arabské státy soustředily vojska na hranicích s Izraelem a Egypt uzavřel Tiranskou úžinu, důležitou pro izraelské zásobování. Izrael se obával útoku, a proto zahájil preventivní letecký úder. Během několika hodin zničil většinu egyptského letectva a získal výraznou převahu. Konflikt trval pouze šest dní a skončil velkým vítězstvím Izraele. Ten získal Pásmo Gazy, Sinajský poloostrov, Golanské výšiny a Západní břeh Jordánu.

Krátce po šestidenní válce začala opotřebovací válka mezi Egyptem a Izraelem. Jejím cílem bylo oslabit Izrael dlouhodobými útoky a vyčerpáním jeho armády. Boje probíhaly hlavně kolem Suezského průplavu. Egypt podporoval Sovětský svaz dodávkami zbraní, zatímco Izrael spolupracoval se Spojenými státy. Konflikt trval od roku 1967 do roku 1970 a způsobil velké škody i ztráty na životech.

Posledním velkým konfliktem byla Jomkipurská válka v roce 1973. Egypt a Sýrie zaútočily na Izrael během židovského svátku Jom kipur, kdy byla izraelská armáda méně připravena. Šlo o snahu získat zpět území ztracená během šestidenní války. Boje probíhaly na Sinajském poloostrově, u Suezského průplavu a na Golanských výšinách. Přestože byly arabské státy zpočátku úspěšné, Izrael nakonec útok odrazil a konflikt opět vyhrál.

Arabsko-izraelské války výrazně změnily hranice i vztahy mezi státy na Blízkém východě. Konflikty vedly k dlouhodobému napětí mezi Izraelem a arabskými zeměmi a jejich důsledky ovlivňují region dodnes.

Zdroje:

SEZNAM ZPRÁVY (2026): Seznam Zprávy.cz, https://www.seznamzpravy.cz/tag/arabsko-izraelske-valky-96313 (4.4. 2026).

Originální článek byl upraven pomocí umělé inteligence AI.

ARABOVÉ A ŽIDÉ SE PEROU O PALESTINU PŘES STO LET

Konflikt mezi Araby a Židy v Palestině trvá už více než sto let a dodnes se ho nepodařilo trvale vyřešit. Hlavním důvodem je skutečnost, že oba národy považují stejné území za svůj domov a chtějí na něm vytvořit vlastní stát. Spor se postupně stal nejen politickým, ale také náboženským a národnostním konfliktem.

Obrázek 1 Jeruzalém, Zeď nářků

Na konci 19. století byla Palestina součástí Osmanské říše. V oblasti tehdy žilo asi 400 tisíc arabských muslimů, 45 tisíc arabských křesťanů a přibližně 15 tisíc Židů, kteří žili hlavně v Jeruzalémě. Koncem 19. století začali do Palestiny přicházet první židovští uprchlíci z carského Ruska, kde čelili antisemitismu a pogromům. Postupně zde zakládali nové osady a obdělávali půdu.

Velký význam měl vznik sionismu, jehož hlavním představitelem byl novinář Theodor Herzl. Sionismus prosazoval myšlenku, že Židé jsou samostatný národ a potřebují vlastní stát, který by vznikl na území historické Palestiny. Roku 1897 svolal Herzl první sionistický kongres v Basileji, čímž položil základ moderního židovského národního hnutí.

Po první světové válce získala Palestinu pod svou správu Británie. V roce 1917 britský ministr zahraničí Arthur Balfour podpořil vznik židovské domoviny v Palestině. Britové ale často podporovali střídavě Židy i Araby, což napětí ještě zvyšovalo. Rostoucí židovská imigrace vedla ke stále častějším střetům mezi Araby a Židy. Obě strany si uvědomovaly, že bojují o stejné území.

Po druhé světové válce se Británie rozhodla z Palestiny stáhnout. O budoucnosti území proto rozhodovala Organizace spojených národů. Valné shromáždění OSN v roce 1947 schválilo plán na rozdělení Palestiny na židovský a arabský stát. Židé plán přijali, zatímco arabské státy ho odmítly.

Dne 14. května 1948 byl vyhlášen stát Izrael. O den později ho napadla koalice arabských států. Izrael se však ubránil a své území ještě rozšířil. Během války uprchlo nebo bylo vyhnáno asi 700 tisíc Arabů, kteří se později stali palestinskými uprchlíky. Současně se do Izraele přestěhovalo asi 950 tisíc Židů z arabských zemí.

Obrázek 2 Vývoj státu Izrael

Po válce spravoval Pásmo Gazy Egypt a Západní břeh Jordánu Jordánsko. Palestinský stát ale nevznikl. Konflikty pokračovaly i v dalších letech. V Gaze vznikaly ozbrojené skupiny fidájínů, které útočily na Izrael, a izraelská armáda podnikala odvetné akce.

V šedesátých letech se Palestinci začali více politicky organizovat. Roku 1964 vznikla Organizace pro osvobození Palestiny (OOP), kterou podporoval egyptský prezident Gamal Násir. O rok později založil Jásir Arafat organizaci Fatah. Ta později splynula s OOP a začala organizovat ozbrojené útoky proti Izraeli.

Izrael a západní státy považovaly Fatah i OOP za teroristické organizace, zatímco mnoho Arabů a Palestinců je vnímalo jako osvobozenecké hnutí bojující za vznik palestinského státu. V chartě OOP stálo, že ozbrojený boj je jedinou cestou k osvobození Palestiny. Tím se konflikt mezi Izraelci a Palestinci ještě více prohloubil a pokračuje dodnes.

Zdroje:

SVITÁK, M. a kol. (2023): ČT 24, Česká televize.cz, https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/arabove-a-zide-se-perou-o-palestinu-pres-sto-let-342963 (4.4.2026).

Originální článek byl upraven pomocí umělé inteligence AI.

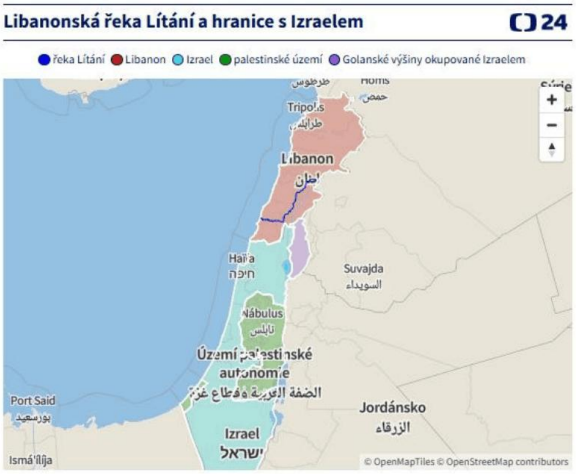
IZRAEL SPUSTIL „GAZIFIKACE“ JIHU LIBANONU

Rozšiřování izraelské „nárazníkové zóny“ v jižním Libanonu vyvolává mezi místními obyvateli obavy z dlouhodobé izraelské okupace. Mnozí se bojí, že by to mohlo ještě více destabilizovat už tak křehký libanonský stát. Arabská média v této souvislosti mluví o takzvané „gazafikaci“ jižního Libanonu, tedy o situaci podobné té v Pásmu Gazy, kde dochází k rozsáhlému ničení měst, vysídlování obyvatel a demolicím civilní infrastruktury.

Obrázek 1 Ruiny domu v jižním Libanonu

Izraelský ministr obrany Jisra'el Kac prohlásil, že všechny jiholibanonské vesnice v pohraniční oblasti mohou být srovnány se zemí po vzoru Gazy, aby byl sever Izraele bezpečný. Izrael dlouhodobě obviňuje teroristické hnutí Hizballáh z plánování útoků proti židovskému státu. Hizballáh je šiitské islamistické hnutí a ozbrojená organizace působící v Libanonu. Vznikl hlavně jako odpor proti izraelské okupaci jižního Libanonu během osmdesátých a devadesátých let. Významně ho podporuje Írán, který mu poskytuje finance, zbraně i vojenskou podporu.

Obrázek 2 Libanonská řeka Lítání a hranice s Izraelem

Už v roce 2023 Hizballáh předvedl médiím simulaci invaze do Izraele, kterou provedli bojovníci elitní jednotky Radwan. Napětí se znovu výrazně zvýšilo poté, co Hizballáh začal

ostřelovat sever Izraele v reakci na americko-izraelskou válku proti Íránu, který je hlavním spojencem této skupiny.

Premiér Benjamin Netanjahu minulý týden oznámil, že izraelská armáda vytvořila v jižním Libanonu „nárazníkovou zónu“, která má zabránit infiltraci ozbrojenců na izraelské území. Podle ministra obrany Kace chce Izrael část Libanonu okupovat i po skončení války a ponechat tam svou armádu dlouhodobě. Takzvané ochranné pásmo má sahat až k řece Lítání, asi třicet kilometrů od hranic.

Expert Jan Daniel z Ústavu mezinárodních vztahů upozorňuje, že Libanon tím může ztratit kontrolu nad částí svého území. Připomněl také, že Izrael už jižní Libanon okupoval během osmdesátých a devadesátých let a právě odpor proti této okupaci pomohl Hizballáhu získat silnou podporu mezi obyvateli.

Izraelská armáda při postupu na sever ničí mosty, domy a buduje nová opevnění. Mnoha obyvatelům zakázala návrat domů, dokud nebude zajištěna bezpečnost severního Izraele. Do oblasti byli vysláni i izraelští výsadkáři a speciální jednotky. Některé zničené vesnice přitom existovaly stovky let a některé byly převážně křesťanské.

Podle odborníků může systematické ničení pohraničních oblastí způsobit vznik nových uprchlických komunit. Velká část obyvatel totiž nebude mít možnost vrátit se do svých domovů. Odhaduje se, že kvůli bojům musela utéct až pětina obyvatel Libanonu. Humanitární expert Jonathan Whittall popisuje „gazafikaci“ jako proces, při kterém nejprve dochází k vysídlení obyvatel, následně k ničení civilní infrastruktury a nakonec k vytváření nových bezpečnostních zón.

Někteří experti však varují, že snaha odzbrojit Hizballáh silou může mít opačný efekt. Místo oslabení může hnutí získat větší podporu obyvatel a konflikt může vést až k další občanské válce v Libanonu. Situace proto zůstává velmi nebezpečná a hrozí další zhoršení stability v celém regionu Blízkého východu.

Zdroje:

KEJLOVÁ, T. (2026): ČT 24, Česká televize.cz, https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/izrael-zrejme-spustil-gazafikaci-jihu-libanonu-371859 (4.4.2026).

Originální článek byl upraven pomocí umělé inteligence AI.

Příl. 12 Izraelsko-palestinský konflikt, vyplněné pracovní listy, pilotáž Gymnáziu Rájec-Jestřebí

Jan Černý

Západní břeh Jordánu

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky:

Kolik obyvatel má Západní břeh Jordánu? O jaké etnické skupiny se jedná?

cca 3 miliony palestinců + 500–700 tisíc Izraelců

Komu patří území Západního břehu (de facto, de iure)? Zdůvodni.

Izraeli vojensky, Jordánu dle mezinárodního Palestině

Proč Izrael budování osad podporuje?

Chce se snažit omezit vzniku "teroristického palestinského státu" a "osidlování země jejich předků"

Proč text používá pojem „kolonizace"?

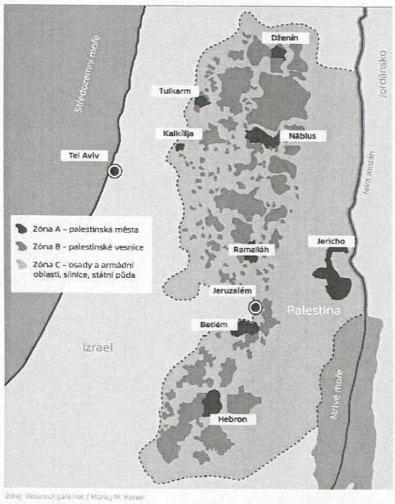
Protože Izrael osidluje cizí dobité území

Které země již uznaly stát Palestina? Uznává ČR tento stát? Ne

Británie, Irsko, Francie, Irsko, Španělsko, atd

2) Jaké zásadní funkční problémy by provázely vznik nezávislého palestinského státu na území Západního břehu a jakým způsobem by se daly řešit? (5-10 vět)

Správa Západního břehu Jordánu dle dohody z Osla z roku 1995

Zdroj: Research gate.net / Moray M. Kersel

Příl. 12 Izraelsko-palestinský konflikt, vyplněné pracovní listy, pilotáž Gymnáziu Rájec-Jestřebí

MATEJ KLEČ

Hamás – islamistické palestinské hnutí, které ovládá pásmo Gazy
FATAH – sekulární palestinské hnutí, dominuje samosprávě

PÁSMO GAZY A HNUTÍ HAMÁS

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky

Kdy a proč začala válka v pásmu Gazy?
Co je to hnutí Hamás a Fatah? (vyhledej na internetu)

7. října 2023 útokem Hamásu na Izrael
konflikt dle dané zprávy o útoku mezi
Izraelem a palestinci, vojenskou, blokádou Gazy a opakovaným útokům

Charakterizuj pásmo Gazy (obyvatelstvo, životní podmínky atd.)
- hustě obydlené území s nedostatkem vody
- omezený pohyb
- časté konflikty
- nezaměstnanost, chudoba

Kdo je to „palestinský uprchlík“?
člověk z palestiny který byl vyhnán a nemůže se vrátit

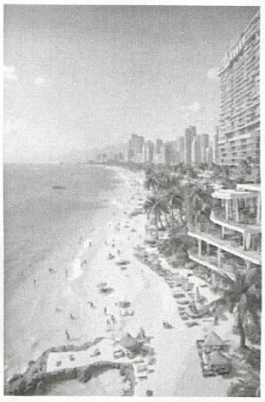
Který z humanitárních problémů ti přijde nejhorší (subjektivní)? Proč?
nedostatek základních věcí, lidi umírají

2) V roce 2025 prezident USA předestřel svou vizi nové Gazy, luxusního letoviska na východním pobřeží Středozemí. Za pomoci arabských lídrů, USA a dalších mělo dojít k přesídlení místních Palestinců (do jiných arabských států), obnově zničených měst a rozvoji regionu.

Podívej se na tento názor konstruktivně a zkus argumentovat 4x pro a proti tomuto návrhu. Buď konstruktivní a věcný.

PRO
- může to přinést ekonomický rozvoj
- —"— práce, možnost
- mezinárodní spolupráce do oblasti
stabilizovat region
- moderní bydlení
- lepší bydlení

PROTI
- přesídlení lidí je nelidské
- —"— může
- ztráta domova pro palestince

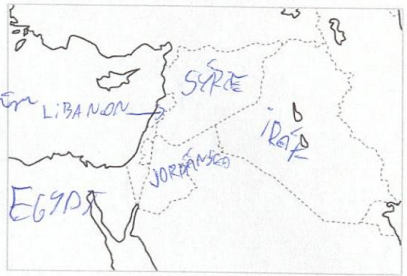
Příl. 12 Izraelsko-palestinský konflikt, vyplněné pracovní listy, pilotáž Gymnáziu Rájec-Jestřebí

VÁLKY O ÚZEMÍ IZRAELE

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky:

Jaké byly příčiny první arabsko-izraelské války?

vznik státu Izrael (1948)
nesouhlas arabských států s rozdělením Palestiny (OSN)
spor o území Židů a Arabů

Které země válčily s Izraelem? Zakresli do mapy.

Egypt Libanon
Jordánsko Irák
Sýrie

Kdo je hlavním spojencem Izraele ve válkách? Jak se k Izraeli staví ČR/ČSR?

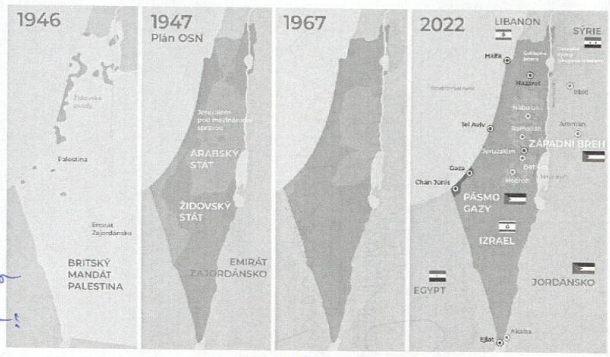
hlavní spojenec: USA
ČR/ČSR: většinou Izrael podporuje

Ve které válce získal Izrael nejvíce území? Jaká? Na úkor koho je získal?

Šestidenní válka získal území od: Egypta (Sinaj), Jordánska (Západní břeh + Východní Jeruzalém), Sýrie (Golanské výšiny)

2) V letech 1947–2022 se území ovládané Izraelem výrazně rozšířilo. Na základě předchozího úkolu vysvětli, proč Izrael tato území obsadil a jaký význam mají pro židovský stát. U každého území uveď alespoň jeden důvod jeho obsazení a jeho významu.

Sinaj (Egypt)
důvod: bezpečnost, ochrana před útoky, význam: strategická oblast (rozdělí východ Egypta), Západní břeh (Jordánsko)
důvod: obrana + historické území, význam: náboženský a politický) Východní Jeruzalém: důvod: kontrola nad městem, význam: svaté místo pro Židy, Golanské výšiny (Sýrie)
důvod: vojenská výhoda, význam: strategická oblast obrana

Příl. 12 Izraelsko-palestinský konflikt, vyplněné pracovní listy, pilotáž Gymnáziu Rájec-Jestřebí

PŘÍCHOD ŽIDŮ DO PALESTINY

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky:

Co je to sionismus? Proč vzniká?

myšlenka, že Židé mají mít vlastní stát chtěli bezpečné místo pro život
vznikl, protože byli v Evropě pronásledováni a

Jak souvisí Britové s územím Palestiny?

po 1. světové válce Palestinu spravovala Británie

Článek bourá představu o tisíciletých sporech Palestinců a Židů o Svatou zemi. Proč?

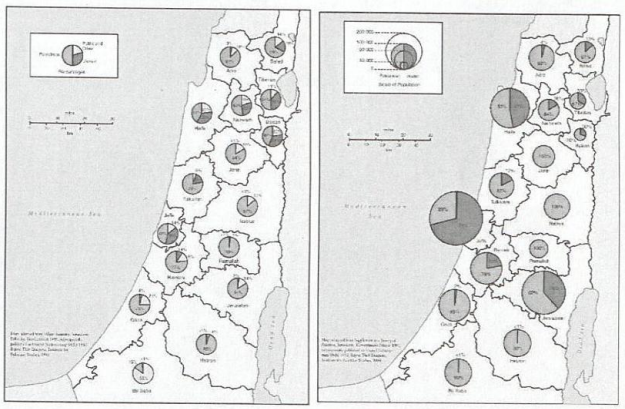
Protože moderní konflikt začal až na konci 19. století
Dřív tam sice žili různí lidé, ale nešlo o stejný konflikt jako dnes

Čím je důležitá rezoluce OSN č. 181?

rozdělila Palestinu na židovský a arabský stát

2) Jak reagovali místní obyvatelé na migraci Židů do Palestiny? Zkus se na situaci podívat z jejich pohledu a zhodnoť, čeho se báli nebo mohli bát a zda byly jejich obavy oprávněné. Proč migrace výrazně vzrostla po roce 1945? Měli Palestinci pro tuto situaci pochopení? Své tvrzení opět zdůvodni.

Malá mapa?
Načti QR kód!
Stránka s mapami.

Příl. 12 Izraelsko-palestinský konflikt, vyplněné pracovní listy, pilotáž Gymnáziu Rájec-Jestřebí

HIZBALLÁH A BUDOVÁNÍ HRANIC

1) Přečti si článek a odpověz na následující otázky:

Co je to Hizballáh? V jakém státě působí? Proč vznikl?

Libanonská šiitská teroristická organizace a i politická strana. Působí v Libanonu. Boje s Izraelem mezi Libanonem

Jaká země podporuje Hizballáh? Jakým způsobem?

Irán - financuje i vyzbrojuje. Podporuje se i Sýrie - převoz zbraní

Co je to „gazifikace“?

Je to, že se nějaký území dostane do podobné situace jako Gaza - bez elektřiny

Článek používá jako označení jedné ze stran město Jeruzalém, zjisti na internetu více informací o tomto městě (např. jeho význam, kdo jej ovládá). Kde je hlavní město Izraele?

Jeruzalém - judaismus, křesťanství, islám

Izrael ho bere jako svoji nedělitelnou součást ale i Palestina

Podle ✡ tvrdí se do Jeruzalému ale většina států spíše bere Tel Aviv

2) Zjisti, kde Izrael buduje nárazníková (demilitarizovaná) pásma, zakresli je do mapy a zamysli se nad tím, jak ovlivňují běžný život obyvatel v okolí. Uveď alespoň 4 důsledky.

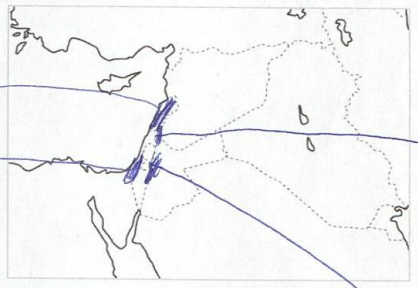
Omezení pohybu

Ekonomická izolace

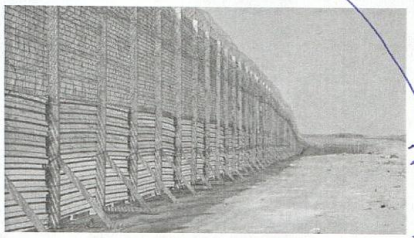
Problematický dopad

Stres

Ztráta zemědělské půdy

Hranice se Sýrií

Zeď Izrael Jordánsko

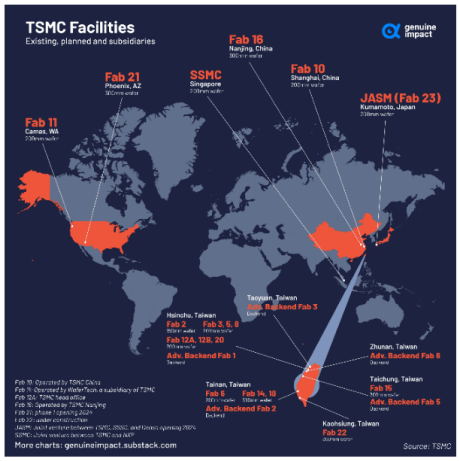
Doplň následující text.

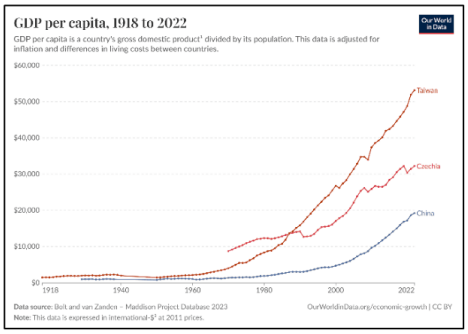
Ostrov ..... je součástí Čínské republiky od konce druhé světové války. Vlivem občanské války mezi ..... a Kuomintangem bylo území této země omezeno v roce 1949 pouze na území Taiwanu. Pevninskou Čínu ovládli ..... v čele ..... . Jeho vláda pak vyhlásila nové státní zřízení: ..... republiku. Poražený Kuomintang prchl se svým vůdcem ..... v roce 1949 na ostrov Taiwan, na kterém pokračovala jeho vláda. Čankajšek věřil, že prohra je jen ..... situací a jeho strana opět ovládne celou Čínu. To už se však nikdy nestalo.

Taiwan se stal pokračovatelem tradice ....., založené po svržení císaře v roce 1911. Jeho vláda byla mezinárodně uznávána až do ..... . let 20. století, kdy země ztratila své křeslo ve .....OSN. Spojené státy v roce 1971 prosadily zastoupení ..... na úkor Taiwanu. To výrazně oslabilo postavení ostrovního státu, který ztratil částečně svou legitimitu a postupně se začal dostávat do diplomatické ..... . Společenství států začalo navazovat styky s komunistickou Čínou, která se po vnitřních reformách začala stávat ekonomickým a vojenským lídrem světa.

Můžeme Taiwan považovat za suverénní nezávislý stát? Splňuje všechna kritéria?

Popiš ekonomiku Taiwanu. Čím je charakteristická a proč je významná?

Doplň následující text.

Ostrov *Taiwan* je součástí Čínské republiky od konce druhé světové války. Vlivem občanské války mezi *komunisty* a Kuomintangem bylo území této země omezeno v roce 1949 pouze na území Taiwanu. Pevninskou Čínu ovládli *komunisté* v čele s *Mao Ce-tungem* . Jeho vláda pak vyhlásila nové státní zřízení: *Čínskou lidovou* republiku. Poražený Kuomintang prchl se svým vůdcem *Čankajšekem* v roce 1949 na ostrov Taiwan, na kterém pokračovala jeho vláda. Čankajšek věřil, že prohra je jen *dočasnou* situací a jeho strana opět ovládne celou Čínu. To už se však nikdy nestalo.

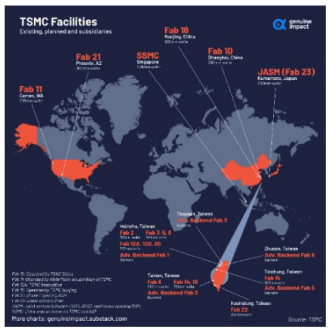
Taiwan se stal pokračovatelem tradice *Čínské republiky* založené po svržení císaře v roce 1911. Jeho vláda byla mezinárodně uznávána až do *70*. let 20. století, kdy země ztratila své křeslo ve *Valném shromáždění* OSN. Spojené státy v roce 1971 prosadily zastoupení *Čínské lidové republiky* na úkor Taiwanu. To výrazně oslabilo postavení ostrovního státu, který ztratil částečně svou legitimitu a postupně se začal dostávat do diplomatické *izolace* . Společenství států začalo navazovat styky s komunistickou Čínou, která se po vnitřních reformách začala stávat ekonomickým a vojenským lídrem světa.

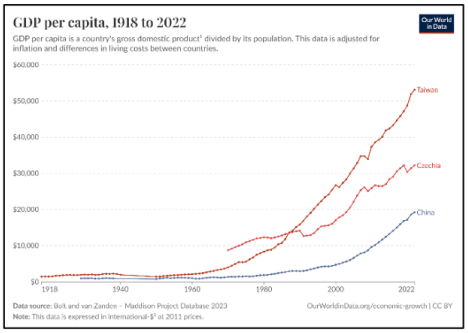
Můžeme Taiwan považovat za suverénní nezávislý stát? Splňuje všechna kritéria?

Podmínky pro státní suverenitu (4): stálé území = splněno, vymezené území = splněno, trvalá vláda = splněno, schopnost navazovat diplomatické vztahy se státy = splněno.

Vysvětlení (učitel): Taiwan splňuje všechna kritéria, a proto je *de facto* (fakticky) nezávislým státem. Jeho status však není plně mezinárodně uznáván kvůli tlaku Čínské lidové republiky a prosazování „politiky jedné Číny“. Proto není Taiwan z hlediska mezinárodního práva všeobecně uznáván jako nezávislý stát, tedy de iure (právně).

Popiš ekonomiku Taiwanu. Čím je charakteristická a proč je významná?

Ekonomika Taiwan je moderní tržní ekonomika založená na průmyslu, technologiích a exportu. Po druhé světové válce země prošla rychlou industrializací a zařadila se mezi tzv. asijské tygry. Postupně se přeorientovala od výroby levného spotřebního zboží k produkci moderních technologií a výrobků s vysokou přidanou hodnotou.

Nejvýznamnějším odvětvím je výroba polovodičů. Taiwan patří mezi největší výrobce čipů na světě, především díky společnosti Taiwan Semiconductor Manufacturing Company (TSMC). Právě strategický význam výroby čipů je jedním z důvodů, proč je Taiwan důležitý pro světovou ekonomiku i mezinárodní politiku. Případný konflikt s Čínskou lidovou republikou by mohl výrazně narušit dodavatelské řetězce a způsobit problémy světové ekonomice. Tento jev bývá označován jako „křemíkový štít“ (silicon shield).

Taiwan má dodnes vyšší HDP na obyvatele než Čínská lidová republika i Česká republika. Důvodem je především vysoká vyspělost ekonomiky, technologická úroveň výroby a menší počet obyvatel (srovnání s Čínskou lidovou republikou).